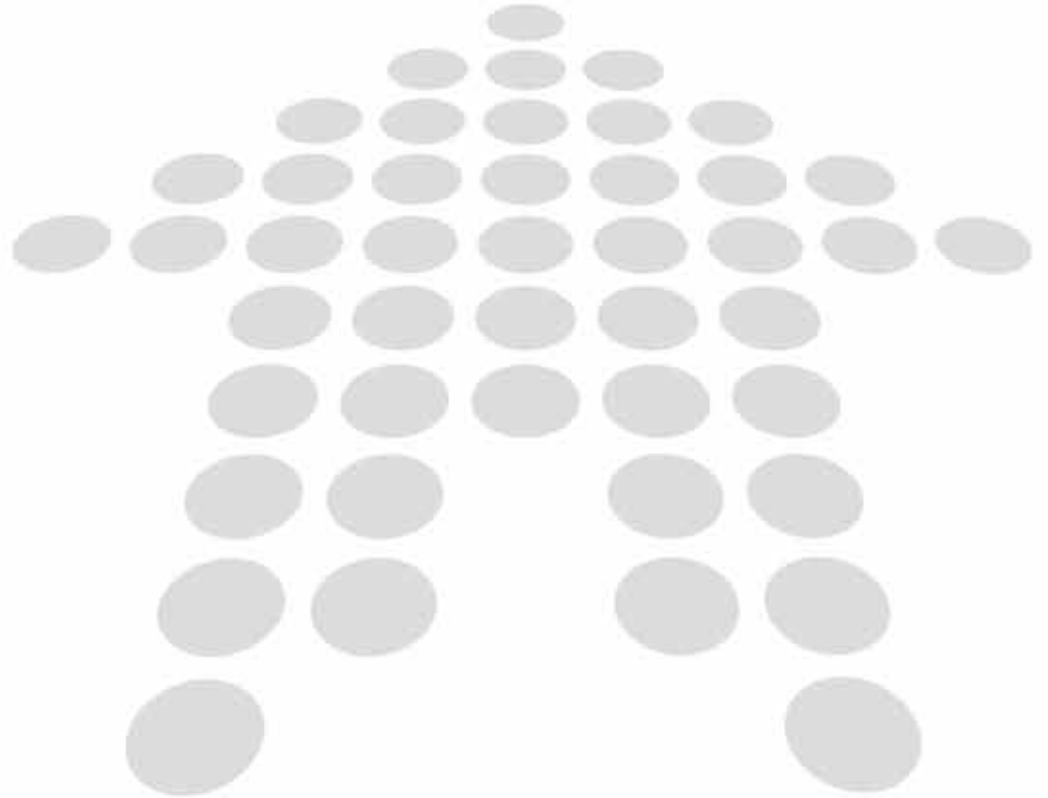

AGENDA 2021

ZAJEDNO ZA BOLJE USLOVE POSLOVANJA

Sadržaj

UREDNIŠTVO
aim redakcija

POSEBNA ZAHVALNOST
Milica Stefanović, NALED
Ivan Radak, NALED

DIZAJN
Branislav Ninković
b.ninkovic@aim.rs

FOTOGRAF
Zoran Petrović
Nemanja Jovanović

PREVOD I LEKTURA
Halifax Translation

POSLOVNI SEKRETAR
Svetlana Petrović
s.petrovic@aim.rs

MENADŽER PUBLIKACIJE
Neda Lukić
n.lukic@aim.rs

MARKETING:
Biljana Dević,
b.devic@aim.rs
Vesna Vukajlović,
v.vukajlovic@aim.rs
Mihailo Čučković
m.cuckovic@aim.rs

FINANSIJE
Dragana Skrobonja
finance@aim.rs

GENERALNI MENADŽER
Maja Vidaković
m.vidakovic@aim.rs

IZDAVAČ
Ivan Novčić
i.novcic@aim.rs

DIREKTOR
Ana Novčić
a.novcic@aim.rs

ŠTAMPA
Rotografika d.o.o.
Segedinski put 72, Subotica, Serbia

Izdavač:
alliance international media

Prote Mateje 52, 11111 Beograd 17,
PAK 126909, Serbia
Phone: +(381 11) 2450 508
Fascimile: +(381 11) 2450 122
E-mail: office@aim.rs
www.aim.rs

ISSN no: 1451-7833
All rights reserved
alliance international media 2021

06. **100 PREPORUKA ZA BOLJE USLOVE POSLOVANJA**
DEJAN ĐOKIĆ, PREDSEDNIK IZVRŠNOG
ODBORA NALED-A I DIREKTOR ASSECO SEE

08. **DIJALOG JE NAJBOLJI PUT DO USPEŠNIH
REFORMI**
VIOLETA JOVANOVIĆ, IZVRŠNA DIREKTORKA NALED-A

12. **JASNE SMERNICE NALED-A SU KLJUČ USPEHA
PARTNERSKE SARADNJE**

16. **PREGLED SPROVEDENIH REFORMI U 2020.**
22. **U POTPUNOSTI SMO POSVEĆENI DOBROBITI
PRIVREDE I GRAĐANA**
SLAVICA SAVIČIĆ, DRŽAVNA SEKRETARKA
MINISTARSTVA FINANSIJA

24. **SRBIJA SE POZICIONIRALA KAO ZEMLJA
INOVACIJA**
MIHAILO JOVANOVIĆ, DIREKTOR KANCELARIJE ZA IT I
EUPRAVU

26. **MAGIJA JE U RUKAMA NASTAVNIKA**
MILAN PAŠIĆ, POMOĆNIK MINISTRA PROSVETE,
NAUKE I TEHNOLOŠKOG RAZVOJA

27. **UZ POMOĆ NALED-A, MOŽEMO JOŠ MNOGO BOLJE**
DR GORAN STAMENKOVIĆ, POMOĆNIK
MINISTRA ZDRAVLJA I RUKOVODILAC RADNE GRUPE
KOORDINACIONE KOMISIJE ZA SUZBIJANJE COVID-19

28. **POBEDILI SMO SRCEM**
DANIJELO NIKOLIĆ, POMOĆNIK GENERALNOG
SEKRETARA VLADE SRBIJE U SEKTORU ZA
MEĐUNARODNU I RAZVOJNU SARADNJU

29. **U DIJALOGU SA PRIVREDOM**
STEFAN BADŽA, SAVETNIK U KABINETU
PREDSEDNICE VLADE SRBIJE

30. **POSTIGLI SMO – NEMOGUĆE!**
ILIJA CEROVIĆ, V.D. DIREKTORA TELEVIZIJE
SRBIJE I GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK OBRAZOVNO-
NAUČNOG PROGRAMA RTS

31. **NAŠA ULOGA JE DA LJUDIMA GOVORIMO KAKO
STVARI STOJE**
ALEKSANDAR MILOŠEVIĆ, UREDNIK EKONOMSKE
RUBRIKE U DNEVNOM LISTU DANAS

34. **SIVA KNJIGA JE AUTENTIČNA SLIKA NAŠEG
POSLOVNOG OKRUŽENJA**
DUŠAN VUJOVIĆ, PREDSEDNIK NAUČNOG VEĆA NALED-A

36. **SUVIŠNA BIROKRATIJA HRANI SIVU EKONOMIJU**
IVAN MILETIĆ, PREDSEDNIK SAVEZA ZA FER
KONKURENCIJU

38. **DIGITALIZACIJOM PROTIV BIROKRATIJE**
ŽELJKO TOMIĆ, PREDSEDNIK SAVEZA ZA
E-UPRAVU

43. **ZNAMO PUT DO VRHA DOING BUSINESS LISTE**
JOVAN PURAR, PREDSEDNIK SAVEZA ZA
IMOVINU I INVESTICIJE

48. **DIGITALIZACIJA POLJOPRIVREDE KREĆE SA
EAGRAROM**
ANDREJ BESLAČ, PREDSEDNIK SAVEZA ZA HRANU I
POLJOPRIVREDU

50. **ČIŠĆENJE ADMINISTRACIJE JE NAJMANJE SKUP
POSAO**
JELENA KIŠ, PREDSEDNICA SAVEZA ZA ZAŠTITU
ŽIVOTNE SREDINE

51. **BEZ PAPIRA KOD LEKARA**
UNA LJUBIČIĆ, PREDSEDNICA SAVEZA ZA
ZDRAVSTVO

65. **PRIORITETNE PREPORUKE ZA DAN POSLE**
JELENA BOJOVIĆ, DIREKTORKA ODELJENJA ZA
REGULATORNU REFORMU U NALED-U

GRADIMO ČVRSTE VEZE I SA NOVIM IMENOM

Povezujemo ljude i prirodu vodeći računa o potrebama budućih generacija.
Zato je naša veza čvrsta.

100 preporuka za bolje uslove poslovanja

Da bi privreda nastavila da funkcioniše u ovim i dalje teškim uslovima koje je svima nametnula pandemija COVID-19, potrebno je da u 2021. institucije ulože više truda u iznalaženje potpunih, a ne polovičnih rešenja za bolje uslove poslovanja

Siva knjiga NALED-a već 13 godina Spomera granice borbe za predvidivo i povoljno poslovno okruženje u Srbiji. Uspostavljanje efikasnih procedura jedan je od ključnih koraka ka tom cilju. Ali, ta pobjeda se ne postiže većnim traganjem za tajnim prolazima kroz svet administracije, već definisanjem rešenja koja će svi želeti da sprovedu.

Našu Sivu knjigu zovemo i regulatornom biblijom kojoj uvek treba da se vraćaju i privreda i javna uprava. Zaista, postoji mnogo publikacija koje prepoznaju probleme u našem svetu birokratije, ali nije nijedna nije toliko sveobuhvatna. I uspešna je jer njen cilj nije da lopticu odgovornosti prebaci u dvorište javne uprave, čekajući da je neki donosilac odluka primeti i poigra se njome.

Jer, to se neće desiti.

Svaki opis procedura koje je potrebno eliminisati ili pojednostaviti jeste iscrpan popis članova zakona ili podzakonskih akata koji usložnjavaju prolazak kroz birokratski postupak, nepotrebnih koraka, a gde je to merljivo, i troškova koju takva procedura nameće. Takođe, svaki opis problema neizostavno prati i moguće rešenje, sa pojašnjenjem na koji način korigovati odredbe i rad organa javne uprave.

Siva knjiga je putokaz. Knjiga smernica pokazuje resornim institucijama kako da budu na visini zadatka, kao i popis koraka kako da dođu do cilja na sopstveno i zadovoljstvo onih čiji su servis.

Uvek je gužva za ulazak u društvo „odabranih“ i zato nastojimo da u svakom

izdanju "Sive knjige" izdvojimo 100 procedura čijim rešavanjem bismo postigli najviše, uticali na poboljšanje uslova za najveći deo privrede ili na značajne uštede u poslovanju.

Kroz prethodnih 12 izdanja prošlo je ukupno 268 jedinstvenih preporuka. Od tog broja, u potpunosti je rešeno 72, a delimično 59 preporuka što znači da je polovina našla put do zakonodavca.

Podsetiću da je Siva knjiga tokom prethodnih nekoliko godina doprinela eliminisanju nepotrebne administracije kao što su unapređenje procedure dobijanja građevinske dozvole i upisa u katastar, uvođenje elektronskih poreskih rešenja za preduzetnike paušalce, elektronske pojednostavljene procedure prijave

Siva knjiga je putokaz. Knjiga smernica pokazuje resornim institucijama kako da budu na visini zadatka, kao i popis koraka kako da dođu do cilja na sopstveno i zadovoljstvo onih čiji su servis

sezonskih radnika, dobijanje poreskih uverenja elektronskim putem, kao i uspostavljanje elektronskih javnih nabavki.

Lista je dugačka, a prilika je da se podsetimo unapređenja procedura od kojih su neka ostvarena i pre gotovo deceniju i danas se mnogi ne sećaju koliko su nam problema zadavale - eliminisanje obaveze dostavljanja izvoda ne starijih od šest meseci i njihovog donošenja na šaltere, ukidanje radne knjižice, automatizovanje overe zdravstvenih knjižica, pojednostavljenje procedure predaje finansijskih izveštaja, kao i procedura koje se tiču obavezne uplate pazara, dobijanja PIB-a, prijave radnika i plaćanja poreza i doprinosa i dr.

Ovogodišnje 13. izdanje Sive knjige takođe sadrži 100 novih i osavremenjenih preporuka. Od prethodnih izdanja razlikuje se po tome što je 15 preporuka označeno Covid-19 bedžom. Ovo je zbog toga što NALED razume da su se u ovim izazovnim

vremenima strateški prioriteti opravdano pomerili ka najvažnijim pitanjima – očuvanju ljudskih života i radnih mesta.

Ako pogledamo godinu iza nas, vidimo da uprkos pandemiji, reforme nisu potpuno stale. Institucije su u 2020. godini uspele da sprovedu 13 preporuka iz prethodnog izdanja, dve u potpunosti i 11 delimično. Iako je ovo prosečan rezultat rešavanja predloga Sive knjige u proteklih 12 godina, ne možemo biti sasvim zadovoljni. Da bi privreda nastavila da funkcioniše u ovim i dalje teškim uslovima, potrebno je da u 2021. godini institucije ulože više truda u iznalaženje potpunih, a ne polovičnih rešenja za bolje uslove poslovanja.

I ključ uspeha biće saradnja. Iz godine u godinu, prirodno je i očekivano da se najviše preporuka upućuje Ministarstvu finansija - gotovo trećina (ranije je taj broj išao i do 40%, ali resor finansija je mnogo toga popravio u poslednjih par godina). Odmah iza po brojnosti su preporuke koje se odnose na više sektora i njihovo rešavanje zahteva međuresorni pristup. Pred nama su sve zahtevnije reforme gde ćemo samo uz koordinaciju i jednaki

elan svih institucija postići maksimum. A naročito ako u nalaženju rešenja koračamo putem sveobuhvatnog javno-privatnog dijaloga u kojem će organi javne uprave imati sluha za sugestije onih na koje će se ove procedure primenjivati, bilo da dolaze iz sveta privrede ili civilnog sektora.

Usvajanje većine preporuka rezultat je direktne saradnje Vlade Srbije, međunarodnih institucija i NALED-a. Dugujemo veliku zahvalnost premijerki Ani Brnabić i ministrima na ukazanom poverenju, jer verujemo da samo zajedno možemo raditi na efikasnijem sprovođenju preporuka Sive knjige i brže otkloniti posledice pandemije i pokrenuti ekonomiju.

Veliku zahvalnost dugujemo i Evropskoj uniji, vladama Nemačke, Velike Britanije, Švedske, SAD-a, Evropskoj banci za obnovu i razvoj i drugim donatorima, koji iz godine u godinu pokazuju da su pouzdani partneri razvoja Srbije.

Na kraju, Siva knjiga ne bi bila „regulatorna biblija“ da iza nje ne stoje njeni najveći vernici, članovi NALED-a i njihova energija i spremnost da Srbiju zajedno učinimo boljim mestom za život i rad.

Dijalog je najbolji put do uspešnih reformi

Sinergija koju smo stvorili okupljajući kompanije, lokalne samouprave i organizacije civilnog društva spremne da svoje vreme i kapacitete posvete ostvarivanju misije udruženja, uz uključivanje akademske zajednice i šire stručne javnosti, omogućila je da pokrenemo velike promene

„NALED je jedna od retkih organizacija koja radi samo ono što zna, u društvu u kome mnogi rade ono što ne znaju.“ Teško je u moru mnogih „rekli su o nama“ rečenica, naći bolju koja tako jasno i sažeto opisuje NALED. Stručnost, nezavisnost, inovativnost, integritet, smelost, samo su neke od vrednosti kojima težimo.

Nepokolebljivo smo uporni, jer za nedostatke na koje ukazujemo uvek imamo spremna rešenja zasnovana na analizama i podacima.

Zahvaljujući takvom pristupu, uspeli smo da za 15 godina delovanja, svoje članstvo povećamo sa 17 na više od 310 članova, broj zaposlenih sa jednog na gotovo 80 i da uspešno realizujemo više od 160 projekata za unapređenje uslova poslovanja u Srbiji. Danas smo organizacija koja je nezaobilazni par-

tner Vlade Srbije i resornih institucija u ključnim reformama poslovnog ambijenta. Članovi smo više od 50 radnih grupa za izradu propisa i objavili smo gotovo 550 analiza, istraživanja i drugih stručnih publikacija koje su ukazale na brojne oblasti u kojima je bilo potrebno pokrenuti promene.

Među brojnim projektima koje uspešno sprovodimo, posebno se izdvaja projekat „Javno-privatni dijalog za razvoj“ jer smo, prepoznajući značaj ove teme za sve buduće promene regulative i poslovnog ambijenta, krenuli da radimo kako na jačanju kapaciteta privrede, strukovnih udruženja i drugih organizacija civilnog društva, tako i kapaciteta institucija da razmenjuju mišljenja o problemima i potencijalnim rešenjima i da ih zajedno kreiraju. To je reforma nad reformama koja nam je u ovom

trenutku najpotrebnija.

Prednost i snaga NALED-a je upravo u tome što je značaj dijaloga izučio u sopstvenim okvirima. I dalje smo jedina organizacija ne samo u Srbiji, već i u regionu i Evropi koja kao svoje članove okuplja privatni, javni i civilni sektor radi stvaranja boljih uslova za poslovanje. Celokupni proces uključivanja NALED-a u reforme počinje i završava se sa članovima, od prikupljanja njihovih inicijativa za uključivanje u rešavanje određenog problema, preko izrade potrebnih analiza, komentarisanja ili izrade predloga propisa, obezbeđivanja donatorske podrške do komunikacije s resornim ministarstvima i realizacije.

Kroz dijalog unutar organizacije dolazimo do rešenja koja imaju zajednički sadržalac u svim ovim sektorima, uvažavaju njihove potrebe i interese i u

Kroz dijalog unutar organizacije dolazimo do rešenja koja uvažavaju interese i potrebe javnog, privatnog i civilnog sektora i u fokusu imaju opšte dobro

fokusu imaju opšte dobro, a odbacuju partikularne želje i namere. To predložima NALED-a daje ključnu vrednost i „prolaz“ do donosilaca odluka.

Druga odlika NALED-a je i to što pored predlaganja rešenja, pruža institucijama podršku u sprovođenju javnih politika, bilo da je reč o pisanju konkretnih propisa, izradi softvera, ili obučavanju službenika koji će primenjivati novi propis.

Na kraju, NALED je tu da prati sprovođenje i osigura primenu nove javne politike, ali i da reaguje korektivno u slučaju potrebe. A sve zasnovano na konkretnim podacima i brojkama.

Izgradnja sopstvenih kapaciteta na ovaj način, omogućila nam je da se umesto sprovođenja velikog broja tzv. malih projekata, fokusiramo na postavljanje ili popravljavanje samih temelja poslovnog okruženja naše zemlje. Okupljajući naše članove u tematske saveze, usmerili smo se na sistemske oblasti kao što su suzbijanje sive ekonomije, razvoj eUprave, reformisanje sektora poljoprivrede i zdravstva, unapređenje imovinskih odnosa i planiranja i izgradnje, kao i zaštita životne sredine. Sinergija koju smo stvorili okupljajući kompanije, lokalne samouprave i organizacije civilnog društva spremne da svoje vreme

i kapacitete posvete unapređenju ovih oblasti, uz uključivanje akademske zajednice i šire stručne javnosti, omogućila je da pokrenemo velike promene.

Tu se posebno izdvaja izrada prvog strateškog dokumenta u oblasti suzbijanja sive ekonomije i formiranje prvog zajedničkog tela javne uprave, privrede i civilnog sektora zaduženog za kreiranje i sprovođenje mera za smanjenje obima poslovanja u sivoj zoni. Nacionalni program za suzbijanje sive ekonomije podstakao je velike pomake u domenu reforme inspekcija, digitalizacije sistema fiskalizacije, podsticanja preduzetništva, reforme paušalnog oporezivanja i prijave sezonskih radnika, kao i jačanja poreske kulture.

Slični rezultati postignuti su i formiranjem zajedničke grupe Vlade za unapređenje pozicije Srbije na Doing business listi Svetske banke, kojoj NALED pruža stručnu podršku. Tim potezom otvorena su vrata promenama u čak 10 oblasti važnih za postojeću privredu i potencijalne investitore, a kojima su se dosad selektivno bavile pojedinačne

institucije, bez međuresorne saradnje.

Treća velika i, za ekonomski razvoj, suštinski važna oblast u kojoj smo pokrenuli revoluciju jeste izgradnja i korenita promena postupka izdavanja građevinskih dozvola, na koju se nastavlja reforma upisa u katastar, a kreće i promena načina izrade urbanističkih i prostornih planova i rešavanja pitanja kao što su legalizacija i konverzija.

Verujemo da neće proteći još mnogo vremena pre nego i u drugim strateškim oblastima postignemo ovako važne rezultate. Već smo daleko odmakli u razvoju eUprave, a u korak ih prate započeta digitalizacija u poljoprivredi i zdravstvu, kao i sve brojnije aktivnosti u oblasti zaštite životne sredine.

I Siva knjiga, o kojoj ćete puno toga važnog i korisnog pročitati u ovom izdanju, samo je jedan od mnogobrojnih kanala putem kojih možete uticati na promene, ukazati na prepreke poslovanju i ponuditi rešenja. Te promene pokrenuli su upravo članovi NALED-a i zato ne propustite priliku da se uključite u NALED i svoje ime upišete među ktitore novog poslovnog okruženja Srbije.

AGENDA ZA NOVU VLADU

Na svojoj tradicionalnoj godišnjoj konferenciji NALED je predstavio novo, 13. izdanje Sive knjige propisa i zajedno sa liderima Vlade i međunarodne zajednice potvrdio reformske prioritete i mere za podršku privredi u uslovima pandemije

SIVA KNJIGA 13

*Preporuke za uklanjanje administrativnih
prepreka poslovanju u Srbiji 2021.*

Jasne smernice NALED-a su ključ uspeha partnerske saradnje

Na 13. godišnjoj konferenciji o ekonomskim reformama, NALED je u prisustvu svojih članova i partnera iz javne uprave i međunarodne zajednice tradicionalno predstavio novo izdanje Sive knjige, sa 100 preporuka za uklanjanje administrativnih prepreka poslovanju u Srbiji i brže saniranje posledica pandemije.

Na prvom panelu „Zajedno za fer konkurenciju“, govorili su potpredsednica Vlade Srbije i ministarka rudarstva i energetike, Zorana Mihajlović, ambasador Nemačke, Nj.E. Tomas Šib, i ambasador Švedske, Nj.E. Jan Lundin. Razgovor je vodio Ivan Miletić, predsednik Saveza za

fer konkurenciju NALED-a.

Drugi panel „Zajedno za digitalnu ekonomiju“ vodio je Željko Tomić, predsednik NALED-ovog Saveza za e-upravu koji je razgovarao sa ministarkom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Darijom Kisić Tepavčević, ambasadoricom Ujedinje-

nog Kraljevstva, Nj.E. Šan Meklaud, šefom Delegacije Evropske unije u Srbiji, Nj.E. Semom Fabricijem i direktorom Kancelarije za IT i eUpravu, Mihailom Jovanovićem.

Gostima se potom obratila i predsednica Vlade Srbije, Ana Brnabić i svoj govor posvetila perspektivama za razvoj u 2021. godini.

„Prethodna 2020. bila je veoma teška godina za Srbiju i ceo svet, sa izazovima koje niko nije očekivao. Srbija je uspela da u teškom periodu obeleženom pandemijom, uradi dve fascinantne stvari: da ima najmanji pad BDP-a u Evropi od svega jedan odsto i bude trenutno druga u Evropi po broju vakcinisanih, a prva po broju građana koji su primili obe doze vakcine. To su rezultati koje nismo mogli ni da zamislamo pre neku godinu“. Ovako je započela svoje obraćanje premijerka Brnabić, koja je dodala da Vladi ovi uspesi daju vetar u leđa za dalje reformske aktivnosti i da oni nisu plod slučajnosti već posvećenog rada na sprovođenju reformi i finansijskoj konsolidaciji zemlje u prethodnom periodu.

ANA BRNABIĆ, PREDSEDNICA VLADE REPUBLIKE SRBIJE

Zajednički cilj Vlade i NALED-a dalja digitalizacija

Ona je rekla da će i 2021. biti godina sa mnogo izazova, kao i da je tokom krize Vlada Srbije pokušavala da nađe najbolji balans između zdravlja građana i zaštite zdravstvenog sistema, privredne aktivnosti, ekonomije i života. U ovoj godini će biti nastavljena podrška privredi i građanima: treći paket pomoći države vredan je 250 milijardi dinara, a od početka krize izdvojeno je više od šest milijardi evra.

Govoreći o značaju pojednostavljenja administrativnih procedura, Brnabić je ukazala na važnost procesa digitalizacije i prednosti koje je ovaj proces doneo privredi i građanima, što se posebno videlo tokom pandemije. Kao ilustraciju navela da su od 1. juna 2017. godine organi državne uprave i lokalne samouprave međusobno razmenili 22 miliona podataka, što znači 22 miliona puta građani nisu morali da idu na neki od šaltera.

„Želim da se zahvalim NALED-u na dugogodišnjoj podršci u reformama i pomoći da identifikujemo ključne korake u

reformama i da ih implementiramo, sa idejom da Srbija postane zemlja u kojoj će biti lakše poslovanje i gde će građani imati bolji kvalitet života“, rekla je premijerka.

Vlada Republike Srbije i NALED dele posvećenost digitalizaciji, a mnoge od mera koje je Vlada Srbije usvojila tokom 2020. godine kao što je uvođenje elektronskih javnih nabavki, kao i omogućavanje elektronskih dostava rešenja katastra i poreskih rešenja za preduzetnike paušalce predstavljaju plod dugogodišnjeg partnerstva Vlade Srbije i NALED-a. Plod su i zajedničkog razmišljanja o uklanjanju administrativnih prepreka kroz uvođenje savremenih digitalnih rešenja kako u državnoj administraciji, tako i u sektorima zdravstva, poljoprivrede, u poslovanju sa inostranstvom i drugim oblastima.

„Kada pogledam 10 prioritarnih preporuka Sive knjige 13, vidim da je većini zajednički imenitelj digitalizacija. Mogu da obećam da ćemo dati sve od sebe da veći deo bude rešen“, zaključila je ona.

ZORANA MIHAJLOVIĆ,
POTPREDSEDNICA VLADE SRBIJE I
MINISTARKA RUDARSTVA I ENERGETIKE

Sistemski se borimo za veću lakoću poslovanja u Srbiji

Potpredsednica Vlade Srbije i ministarka rudarstva i energetike, Zorana Mihajlović, koja je u prethodnom periodu blisko saradivala sa NALED-om u sprovođenju brojnih reformi koje su dovele do velikog pomaka Srbije na Doing Business listi Svetske banke, najavila je nastavak reformi koje bi doprinele da se Srbija nađe u prvih 10 zemalja po lakoći poslovanja.

Mihajlović je najavila zajednički rad na uvođenju efikasnijih procedura za dobijanje priključka na elektromrežu, što takođe može uticati na ukupno rangiranje Srbije na Doing business listi. „Srbija je trenutno na 94. poziciji po dobijanju priključka na elektromrežu, ali verujem da može biti i na 22. ako procedure budu efikasnije“ rekla je Mihajlović i dodala: „Ako smo mogli da unapredimo sistem izdavanja građevinskih dozvola tako da smo danas 9. na svetu po tom kriterijumu, nema razloga da nemamo bolju poziciju i u drugim oblastima“.

Ona je rekla da privreda odlično zna šta su dobre procedure i da je rezultat saradnje sa NALED-om „da smo pokazali da svake godine možemo da popravimo uslove poslovanja“. Mihajlović je navela da u 2020. godini iz Srbije nije otišao nijedan investitor i posebno je istakla da je Vlada Srbije, uprkos teškim okolnostima, uspela da donese akcioni plan za dalje poboljšanje uslova poslovanja za period 2021-2023. Takođe, ukazala je na značaj podrške Nemačke razvojne saradnje i njihovih programa koji se sprovode s NALED-om, a čiji je cilj nastavak sistematske borbe protiv sive ekonomije i korupcije.

NJ.E. TOMAS ŠIB,
AMBASADOR NEMAČKE U SRBIJI

Siva knjiga pruža važne smernice za bilateralnu saradnju

Nemački ambasador, Nj.E. Tomas Šib, rekao je da veliki broj nemačkih kompanija namerava da reinvestira u Srbiji i posebno pohvalio proceduru za elektronsku registraciju sezonskih radnika na kojoj su saradivali NALED i GIZ, zahvaljujući čemu je prijavljeno 44.000 sezonskih radnika i uplaćeno oko pet miliona evra poreza i doprinosa u budžet. Takođe, on je istakao da Siva knjiga NALED pruža važne smernice za planiranje i realizaciju bilateralne saradnje i programa koje sprovode GIZ i KfW i najavio nastavak podrške merama koje imaju za cilj unapređenje poslovne klime u Srbiji, ali i transparentnosti poslovanja – sa posebnim fokusom na bezgotovinska i onlajn plaćanja. On je takođe odao priznanje NALED-u na doprinosu prevazilaženju ekonomskih problema koje je stvorila pandemija.

„I dalje je potrebno boriti se protiv sive ekonomije koja je u Srbiji veoma izražena“, rekao je Šib i naveo negativne aspekte takvog stanja kao što su sporiji ekonomski rast, nepravilnosti na tržištu rada, slabljenje poreske discipline i razvoj korupcije, što sve „otežava ulazak Srbije u EU i predstavlja prepreku fer konkurenciji“.

Nasuprot tome, transparentni uslovi poslovanja utiču na rast interesa investitora iz svih zemalja, pa i Nemačke, kao i na povećanje obima ulaganja. Istovremeno, takva politika dovodi do stvaranja novih radnih mesta, posebno za mlade.

Govoreći o dobrim praksama i iskustvu Nemačke, Šib je naveo da je obim sive ekonomije u toj zemlji oko 10 odsto i da njeno suzbijanje predstavlja kontinuirani izazov za državu. On je podsetio na podatke iz 2019. prema kojima je u Nemačkoj vođeno oko 16.000 krivičnih postupaka protiv ljudi koji se nisu pridržavali zakona i poslovali u sivoj zoni.

NJ.E. JAN LUNDIN,
AMBASADOR KRALJEVINE ŠVEDSKE U SRBIJI

Javnim nabavkama je potrebna veća konkurencija

Ambasador Kraljevine Švedske, Nj.E. Jan Lundin, izrazio je zadovoljstvo saradnjom sa NALED-om i posebno naglasio oblasti na kojima je započeo zajednički rad, pre svega unapređenje sistema elektronskih javnih nabavki i prečišćavanje otpadnih voda, gde Švedska razvojna agencija SIDA ulaže značajna sredstva.

Ambasador Lundin je podsetio da je vrednost javnih nabavki u Srbiji nešto iznad osam odsto BDP-a, što je oko četiri milijarde evra i predstavlja prilično dobar rezultat, ali i da je taj prosek u EU oko 12 odsto. „Nasuprot tome, u Švedskoj se za nabavke izdvaja 15 odsto BDP-a i verujem da naša iskustva mogu da budu od koristi za Srbiju kako bi se povećala konkurencija u toj oblasti i kako bi privreda imala poverenje u taj proces i bila spremnija da se prijavi za učešće“, rekao je Lundin. Ovo je posebno važno, imajući u vidu da na polovini javnih nabavki u Srbiji učestvuju samo jedan ponuđač.

On je takođe istakao neophodnost unapređenja kriterijuma za dodelu javnih nabavki tako da naručioci ne budu rukovođeni isključivo najnižom cenom, nego i kvalitetom proizvoda, usluga i radova koje nabavljaju. Ambasador Švedske se posebno osvrnuo i na napredak koji je Srbija od početka njegovog mandata ostvarila i rekao da su vidljivi uspesi u poboljšavanju infrastrukture i poslovne klime. On je istakao važnost reforme postupka upisa u katastar koja je omogućila stranim investitorima da bolje sagledaju mogućnosti za ulaganja u Srbiji i mnogo lakše donose odluke o tome.

NJ.E. SEM FABRICI,
ŠEF DELEGACIJE EU U SRBIJI

Proces digitalizacije pomaže pristupanju EU

Šef Delegacije EU u Srbiji, Nj.E. Sem Fabrici, govorio je o digitalizaciji kao važnoj dimenziji reformi. „Digitalizacija je karika koja povezuje reforme“, rekao je Fabrici osvrćući se na važnost ove teme u Evropskoj uniji. Digitalizacija i zelena agenda su prioriteta u EU i proces digitalizacije u Srbiji pomaže njenom pristupanju EU i unapređenju poslovnog okruženja. „Srbija treba da prihvati digitalnu reformu i usmeri je u dobrom pravcu“, rekao je Fabrici i posebno istakao snagu IT sektora u Srbiji.

Fabrici je naglasio da EU nastavlja da pruža podršku Srbiji u evro integracijama i naveo jake veze između EU i Srbije u ekonomskom domenu: „Oko 60 do 70 odsto trgovine i investicija u Srbiji dolaze iz EU. Što više Srbija ulaže u svoju zelenu politiku i politiku digitalizacije, više se uklapa u evropski plan ekonomskih reformi“.

On je ukazao i na važnost sprovođenja Programa ekonomskih reformi, koji predstavlja detaljan plan kako da se unapredi upravljanje reformama u Srbiji, kao i da je EU obezbedila niz finansijskih instrumenata za ciklus 2021-2027 odnosno Ekonomski investicioni plan za Zapadni Balkan, sa idejom da omogući da sve zemlje, pa i Srbija, nastave da rastu sa EU. Plan je da se mobilise između 25 i 28 milijardi evra za ovaj region u narednih sedam godina za ulaganje u reforme i sve glavne pokretače ekonomskog razvoja.

Fokus je i na razvoju regionalnog tržišta, gde je Fabrici ocenio da Srbija puno radi na tome da region Zapadnog Balkana bude privlačniji za investicije. On je ukazao da je cilj da se pripremi agenda koja će detaljno obuhvatiti sve oblasti razvoja, od politike oporezivanja do zaštite životne sredine. „Povoljno poslovno okruženje je nešto za šta se zalažemo kako bi Srbija nastavila svoj put ka EU dok je NALED jedan od naših najboljih partnera na ovom putu“, zaključio je Fabrici.

„Mnoge od preporuka NALED-a su i naše preporuke i one su veoma korisne“, dodao je Fabrici.

N.J.E. ŠAN MAKLAUD,
AMBASADORKA UJEDINJENOG KRALJEVSTVA U SRBIJI

Reforma upisa u katastar je unapredila uslove poslovanja i vladavinu prava

Ambasadorka Ujedinjenog Kraljevstva, Šan Maklaud, posebno je pohvalila digitalizaciju postupka upisa u katastar kao načina da se pomogne sektoru građevinarstva i tržištu nekretnina i istovremeno doprinese unapređenju poslovnog okruženja i vladavine prave. Reč je o reformi koju je podržao Fond za dobru upravu Velike Britanije u saradnji s NALED-om, a na čijoj realizaciji su radili zajedno s Ministarstvom građevinarstva, Ministarstvom pravde, Republičkim geodetskim zavodom i drugim resornim institucijama.

Ona je podsetila da Fond za dobru upravu posebno podržava projekte fokusirane na digitalizaciju i razvoj usluga eUprave jer su te dve oblasti ključ izgradnje moderne ekonomije u službi građana i privrede. Od 2015. godine naovamo putem fonda je podržano 65 projekata, ukupne vrednosti 20 miliona funti.

Maklaud je navela da je Fond za dobru upravu podržao još jednu važnu reformsku aktivnost koju je inicirao NALED, a reč je o potrebi proširenja modela elektronske prijave sezonskih radnika u poljoprivredi na nove delatnosti. Ona je dodala da bi to bilo važno dostignuće koje bi garantovalo prava radnicima koji su angažovani na ovaj način, a dosad su uglavnom bili angažovani na crno. U tom kontekstu, ambasadorica se posebno osvrnula i na značaj regulisanja statusa tzv. frilensera, jer i iz sopstvenog iskustva iz mladosti zna kakav je njihov položaj.

Ambasadorka je izrazila nadu da će se digitalizacija u Srbiji u budućnosti proširiti i na oblast zaštite životne sredine kako bi se smanjio uticaj klimatskih promena.

DARIJA KISIĆ TEPAVČEVIĆ,
MINISTARKA ZA RAD, ZAPOŠLJAVANJE, BORAČKA I SOCIJALNA PITANJA

Zajedno regulišemo nestandardne oblike radnog angažovanja

Ministarka za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Darija Kisić Tepavčević, zahvalila se NALED-u na sistematičnom prepoznavanju potrebe za regulisanjem statusa i prava radnika na sezonskim i povremenim poslovima i na predlozima za rešavanje ovog pitanja i rekla da je „vođeno dobrim rezultatima pojednostavljenog načina prijavljivanja sezonskih radnika u oblasti poljoprivrede, Ministarstvo prepoznalo potrebu da se taj način prijavljivanja proširi i na oblasti građevinarstva, turizma, ugostiteljstva i pomoći u kući“.

Takođe, ukazala je i na značaj započete saradnje s NALED-om u oblasti regulisanja prava lica koja su angažovana za strane poslodavce, putem platformi i u svim drugim nestandardnim oblicima angažovanja.

Ona je podsetila da se ceo svet susreće sa ekspanzijom novih vrsta radnog angažmana do čega nas je doveo razvoj tehnologije: „I u našoj zemlji su različiti vidovi nestandardnih angažmana porasli za 53%. Takođe, rad s nepunim radnim vremenom je značajno porastao. Iako je njegov udeo sada oko 10% u ukupnoj strukturi angažovanja, to je i dalje upola manje u odnosu na prosek u EU, ali nam govori da moramo da budemo spremni u narednom periodu i da je potrebno da prilagođavamo regulativu te je čitav niz propisa u izradi“.

„Sve preporuke smo prepoznali i NALED ih je u Sivoj knjizi predstavio na sistematizovan način i to su upravo smernice po kojima ćemo raditi u narednom periodu“, rekla je Kisić Tepavčević.

Pregled sprovedenih reformi u 2020. godini

Nakon 2019. godine u kojoj su reforme bile u zamahu, u prošloj godini kriza izazvana pandemijom COVID-19 nije dala puno prostora za rad na sistemskim reformama, jer je u fokusu institucija opravdano bila briga o očuvanju zdravlja građana i sprečavanju potencijalno dramatičnog pada privredne aktivnosti. Ipak, u 2020. godini sprovedene su neke od ključnih i višegodišnjih preporuka NALED-a.

Već u prvom kvartalu proglašeno je vanredno stanje u Srbiji, te su kapaciteti javne uprave bili usmereni ka prevenciji širenja virusa. Regulatorne aktivnosti bile su fokusirane gotovo isključivo na donošenje uredbi kojima se regulisalo kretanje i okupljanje stanovništva i rad privrednih subjekata.

Na društvene izazove NALED je odgovorio predlaganjem mera za podršku privredi, pridružujući se naporima Vlade Srbije da, pored zaštite zdravlja građana, jednaku pažnju posveti očuvanju preduzetnika i preduzeća, kao i radnih mesta.

Reagujući na izazove pandemije, NALED je već u prvim danima vanrednog stanja formirao COVID-19 digitalnu platformu (www.naled.rs/covid19) za identifikovanje problema i rešenja,

pružanje pravne pomoći, informisanje privrede i šire javnosti, te prikupljanje donacija za najugroženije lokalne zajednice i zdravstvene ustanove.

NALED je odmah po proglašenju vanrednog stanja prvi objavio set od 10 prioriternih mera, a potom i više desetina sektorskih preporuka. Njihovo prihvatanje i zajedničke aktivnosti Vlade i poslovnih udruženja omogućili su jedan od najuspešnijih prolazaka kroz krizu. Srbija je sa padom od samo jedan odsto BDP-a napravila izuzetan rezultat u evropskom okruženju, gde se pad merio i dvocifrenim iznosima. To potvrđuju i podaci APR-a o poslovanju privrede i pozitivan neto rezultat od 433,5 milijardi dinara, za petinu bolji u odnosu na godinu pre, kao i povećanje broja zaposlenih za 43.500 u

preduzećima koja podnose finansijske izveštaje. Kada dodamo preduzetnike, prošla godina okončana je sa 10.000 privrednih subjekata više nego u 2019.

10 PRIORITETA ZA SPAS PRIVREDE

Od 10 prioriternih mera NALED-a za podršku privredi i očuvanje radnih mesta u prvom paketu podrške, Vlada Srbije prihvatila je tri mere. To su: uvođenje mogućnosti odloženog plaćanja poreza i doprinosa bez zaračunavanja kamata i pristup jeftinim ili beskamatnim kreditima za obezbeđivanje likvidnosti i refinansiranje obaveza. Zatim, prihvaćena je preporuka za isplatu direktne finansijske podrške privredi i kao treća mera, utvrđen je moratorijum u trajanju od najmanje tri

meseca na otplatu kredita bankama i svih dažbina državi. Dodatno, usvojena je preporuka NALED-a i drugih filantropskih organizacija za ukidanje PDV-a na donacije tokom trajanja vanrednog stanja.

HITNE MERE ZA ZDRAVSTVENI SISTEM

Od 15 hitnih mera i preporuka NALED-a za funkcionisanje zdravstvenog sistema tokom pandemije virusa COVID-19, Krizni štab je prihvatio nekoliko. Prva od njih odnosila se na ukidanje odluke o zabrani izvoza lekova čime je omogućeno nesmetano snabdevanje prethodno planiranih količina lekova ka državama u regionu, a izbegnute su nestašice lekova, posebno onih koji nisu vezani za stanja izazvana pande-

mijom. Na našu inicijativu, omogućeno je automatsko produžavanje isteklih receptata za pacijente sa hroničnim bolestima (tzv. elektronske terapije) kroz aplikaciju eRecept. Ova mera sprovedena je uz određene tehničke poteškoće. Prihvaćena je i naša preporuka da se omogući elektronska prijava za dobijanje dozvola za kretanje vozila za dostavu lekova i medicinskih sredstava tokom policijskog časa.

POMOĆ POLJOPRIVREDNICIMA

Vlada Srbije prihvatila je tri od pet hitnih mera NALED-a za pomoć poljoprivrednicima i pčelarima. Na našu inicijativu, obezbeđena je finansijska pomoć poljoprivrednim gazdinstvima - donete su dve uredbe kojima je

Na društvene izazove koje je doneo COVID-19, NALED je odgovorio predlaganjem mera za podršku privredi, pridružujući se naporima Vlade Srbije da, pored zaštite zdravlja građana, jednaku pažnju posveti očuvanju preduzetnika i preduzeća, kao i radnih mesta

omogućena finansijska pomoć poljoprivrednim gazdinstvima ukupne vrednosti 2,6 milijardi dinara, kao i uredba koja je predviđala otkup viškova tovnih junadi u vrednosti od 236 miliona dinara. Iako je ovo rešenje bilo dobrodošlo, ono je omogućilo samo kratkotrajni oporavak i to, pre svega, malih poljoprivrednika. Takođe, na inicijativu NALED-a, omogućen je rad u poljima za vreme vanrednog stanja uz dozvolu, za koju su poljoprivrednici

mogli da apliciraju elektronskim putem. Nažalost, to je učinjeno uz veliko administrativno opterećenje i kako za javnu upravu, tako i za poljoprivrednike jer su morali da pribavljaju pojedinačne dozvole za svaki dan rada. Pored toga, poljoprivrednicima starijim od 65, odnosno 70 godina, nije bilo dozvoljeno da posete svoja polja. Jedna od mera koja je imala pozitivan efekat jeste pokretanje portala ePijaca koji je za početak uspostavio registar poljoprivrednih proizvođača. Ipak, izostala je mogućnost direktnog naručivanja i plaćanja preko portala.

PODRŠKA GRAĐEVINSKOJ INDUSTRIJI I TRANSPORTU

NALED je takođe uputio predlog 20 mera za podršku građevinskoj industriji i sektorima infrastrukture i transporta. Tako su, zahvaljujući koordinaciji Ministarstva građevinarstva i MUP-a, otvorene stanice na putevima širom Srbije koje su radile tokom celog dana i na kojima su kamioni dobijali dozvoljene trase za kretanje, a čime se sprečilo formiranje velikih kolona kamiona na granici. Pored toga, tokom maja je uveden zeleni koridor za prelazak kamiona preko granica u zemljama Zapadnog Balkana, što je pospešilo spoljnotrgovinsku razmenu i omogućilo redovno snabdevanje robom. Takođe, Ministarstvo rada uvažilo je preporuku da se prolongira rok za korišćenje godišnjeg odmora iz 2019. do kraja 2020. godine, što je omogućilo poslodavcima da organizuju rad za vreme vanrednog stanja. Pored ovih mera, usvojene su i preporuke NALED-a da se dozvole za kretanje prevoznika dobiju elektronskim putem. Drumskom sektoru je obezbeđena i posebna pomoć, da bi se bar delimično sanirao gubitak prihoda od oko 200 miliona evra.

Nažalost, jedna od važnih preporuka NALED-a za uvođenje odloženog plaćanja ugovorenih obaveza ka državi, ali i hitnog izmirenja obaveza ka prevoznicima od strane države, nije sprovedena, već je učinjeno suprotno. Ministarstvo finansija je obavestilo jedinice lokalne samouprave da odlože izvršavanje ugovorenih obaveza ka privredi.

JEDINSTVENI KONTAKT CENTAR ZA INSPEKCIJE

Kako bi se sprečile neregularnosti na tržištu u vreme pandemije, poput nezakonitog podizanja cena životnih namirnica, lekova i zaštitne opreme, samo pet dana nakon proglašenja vanrednog stanja uspostavljen je jedinstveni Kontakt centar za inspekcije. Kontakt centar je pokrenula Vlada u saradnji sa NALED-om i uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj, a ključnu ulogu imalo je Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave, Jedinica za podršku Koordinacionoj komisiji za inspekcijski nadzor i Kancelarija za IT i eUpravu. Građani i privreda su mogli telefonom ili putem sajta inspektor.gov.rs da prijave uočene nepravilnosti i sivu ekonomiju. Operateri su vršili trijažu pristiglih prijava, koje su potom usmeravane ka nadležnim inspekcijama i dalje postupanje u zakonskim rokovima. Tokom pandemije, nedeljno je u proseku pristizalo oko 1,600 prijava da bi do kraja januara 2021. ukupan broj pristiglih predstavi dostigao gotovo 16.000. Dodatno je omogućeno i da građani Kontakt centru prijavljuju kršenje protivpandemijskih mera.

EFIKASNI SISTEM PRIJAVE ZA VAKCINACIJU

Tokom 2020. godine, stručni tim Vlade Srbije i Kancelarije za IT i eUpravu radio je na uspostavljanju jedinstvenog informacionog sistema za upravljanje vakcinacijom, što je našu zemlju svrstalo u sam evropski vrh kada je reč o organizaciji imunizacije stanovništva. U januaru 2021. godine otpočela je masovna vakcinacija građana Srbije, a elektronski sistem omogućava efikasno upravljanje raspoloživim vakcinama kroz praćenje svake bočice, od njenog ulaska u zemlju do upotrebe. Pored toga, sistem omogućava svim zainteresovanim građanima da se prijave za vakcinaciju putem portala eUprava popunjavanjem jednostavnog online formulara, ili preko kontakt centra, da bi zatim svoj termin za vakcinaciju dobili putem SMS-a i imejla.

REFORME NISU STALE

Da uprkos izazovnoj situaciji reforme nisu stale, pokazuju nam rezultati

sprovedenja preporuka Sive knjige 12. Tokom 2020. godine dve preporuke realizovane su u potpunosti, dok je 11 sprovedeno delimično. Imajući u vidu celokupnu situaciju sa pandemijom korona virusa, postignuto se može smatrati rezultatom vanrednih zalaganja, ali iako je ovaj rezultat u skladu sa prosekom rešavanja u prethodnih 12 godina, verujemo da bi zbog svega što smo prošli, na reformske izazove u 2021. godini institucije trebalo da odgovore agilnijim usvajanjem celovitih rešenja, koje će privredu Srbije pripremiti za uslove nakon pandemije.

U prošloj godini, Ministarstvo finansija je u potpunosti ili delimično sprovelo najviše NALED-ovih preporuka, što je u skladu i sa brojem i značajem preporuka Sive knjige koje su u delokrugu rada ovog ministarstva. Između ostalog, u 2020. godini počela je primena sistema elektronskih javnih nabavki, a usvojen je i

Imajući u vidu celokupnu situaciju sa pandemijom korona virusa, realizovane reforme se mogu smatrati rezultatom vanrednih zalaganja, ali na izazove u 2021. godini institucije bi trebalo da odgovore agilnijim usvajanjem celovitih rešenja

dugo najavljivani novi Zakon o fiskalizaciji, kojim će biti osavremenjeno i digitalizovano evidentiranje prometa u maloprodaji i obrada podataka sa fiskalnih kasa u realnom vremenu. Takođe, sprovođenje ovog propisa omogućiće proširenje obuhvata fiskalizacije i na većinu privrednih subjekata koji dosad nisu imali obavezu izdavanja fiskalnih računa.

Prvi korak ka potpunom ukidanju obaveze dostavljanja dokaza o uplati napravljen je kod sudskih taksi, imajući u vidu da je implementiran centralni sistem njihove naplate. Takođe, nastavljeno je sa smanjenjem opterećenja zarada, mada je ono i dalje neznatno, a uvedene su i nove elektronske usluge na portalu ePorezi.

Nekoliko ministarstava takođe je delimično usvojilo preporuke Sive knjige 12, to su: Ministarstvo zdravlja –

radom na izradi plana optimizacije mreže zdravstvenih ustanova i rešavanjem problema dugovanja državnih apoteka, zatim Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija i Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave – daljim razvojem eUprave u Srbiji, od uspostavljanja Centralnog registra stanovništva do eDostave; Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja pokrenulo je proširenje sistema za pojednostavljenu prijavu sezonskih radnika, dok je Narodna banka Srbije radila na pojednostavljenu procedura o ustupanju potraživanja.

Za potpuno rešavanje dve preporuke u 2020. godini, zaslužni su Ministarstvo finansija i Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture, zajedno sa Republičkim geodetskim zavodom.

ELEKTRONSKI POSTUPAK JAVNIH NABAVKI

Važan pomak napravljen je uspostavljanjem elektronskog postupka javnih nabavki, a na osnovu primene Zakona o javnim nabavkama donetog tokom 2019. godine. Od 1. jula 2020. godine, kada su odredbe ovog zakona počele da se primenjuju, sva komunikacija između naručioca i potencijalnih dobavljača u procesima javnih nabavki od trenutka objave poziva, preko podnošenja ponuda, do sklapanja ugovora se obavlja putem portala javnih nabavki koji je javno dostupan na jnportal.ujn.gov.rs.

Za 6 meseci korišćenja portala objavljeno je oko 10.000 oglasa i javnih poziva, a sprovedeno nešto više od 11.000 postupaka što ukazuje da je sistem vrlo brzo prihvaćen.

E-DOSTAVA REŠENJA O UPISU PRAVA U KATASTAR

U nastavku reforme procedure upisa prava u katastar nepokretnosti, građanima je omogućeno ne samo da zahteve za upis podnose elektronskim putem preko javnih beležnika, već će ubuduće i rešenja katastra po njihovim zahtevima dobijati elektronskim putem. Kroz sistem eŠalter, omogućeno je da se rešenja koja izdaje RGZ dostave u vidu elektronskog dokumenta u jedinstveni elektronski sandučić građana. Za one koji nemaju otvoren nalog na portalu eUprava, dostava može da se izvrši u formi odštampanog primerka elektronskog dokumenta preporučenom pošiljkom preko poštanskog operatera.

Ono što je godinama mučilo građane jeste to što su se ove pošiljke često vraćale u centralu RGZ-a u slučaju da poštanski operater stranku ne zatekne na adresi u trenutku isporuke, što je rezultiralo da više od 90% rešenja ne bude dostavljeno. Izmenama Zakona omogućeno je da se pošiljke nakon prvog neuspelog pokušaja najpre ostavljaju u najbližoj pošti, a tek po isteku roka od 15 dana pošiljka se vraća RGZ-u. Dodatno, u slučaju da stranka ne preuzme pošiljku, RGZ je objavljuje na sajtu, a ista se smatra dostavljenom najkasnije 30 dana od dana objavljivanja na sajtu.

svakodnevno radimo na tome da ostanemo **POUZDAN** biznis partner

predstavljamo:

- Nacionalni maloprodajni lanac
- preko 200 maloprodajnih objekata
- Dva distributivna centra
za dostavu neutralne robe
- Rashladno distributivni centar
sa preradom svežeg mesa
- Distributivni centar
za sveže voće i povrće

Loyalty program

Sa preko 500.000 korisnika Kasice Brojalice.

Web aplikacija

Personalizovani korisnički servis za praćenje akcija i potrošnje.

OnLine Shop

Portal za web šoping sa besplatnom kućnom dostavom.

SIVA KNJ

13. godišnja konferencija
o ekonomskim informacijama
u S

ONI SU ŠAMPIONI REFORMI

Ovaj put NALED je dodelio dva specijalna priznanja i jedno timsko istaknutim pojedincima u javnoj upravi koji su uprkos izazovima u prethodnoj godini dali izuzetan doprinos unapređenju regulatornog okvira za poslovanje, reformisanju javnih usluga i prevazilaženju krize izazvane pandemijom. Posebna priznanja uručena su i predstavnicima medija za promociju reformi i kvalitetno izveštavanje javnosti o merama i inicijativama za suzbijanje posledica COVID-19.

U potpunosti smo posvećeni dobrobiti privrede i građana

Mislim da smo uspeali da ublažimo posledice pandemije i očuvamo našu privredu i zaposlenost, ali i zdravlje i živote naših građana. Ponosna sam što sam bila deo ekonomskog kriznog štaba Vlade Srbije koji je učestvovao u ovim procesima

Slavica Savičić, državna sekretarka u Ministarstvu finansija, dobitnica je NALED-ovog godišnjeg Priznanja za izuzetan doprinos unapređenju regulatornog okvira za poslovanje i sprovođenju ekonomskih mera za podršku privredi tokom pandemije virusa COVID-19. Naša sagovornica imala je važnu ulogu i u sprovođenju nekih od ključnih preporuka NALED-a usmerenih na suzbijanje sive ekonomije, među kojima je priprema zakonskog okvira za digitalnu fiskalizaciju i uvođenje elektronskih faktura.

Koja je bila Vaša uloga u pripremi paketa pomoći za očuvanje ekonomije i radnih mesta?

Prošla godina bila je veoma izazovna za Ministarstvo finansija, budući da smo se suočili sa ozbiljnom zdravstvenom i ekonomskom krizom koja je donela čitav niz nepoznanica. Mislim da smo u tim trenucima, kada se malo znalo o tome šta nas čeka, veoma brzo i efikasno preduzeli sve da ublažimo posledice pandemije virusa korona. Sada shvatam da sam kao deo ekonomskog kriznog štaba bila u prilici da učestvujem u procesu u kome su se brzo i efikasno donosile odluke, koje su uspele da sačuvaju vitalnost srpske privrede, zdravlje naših građana i zaposlenost. Moja uloga bila je da sve odluke koje su donete operativno formalizujem, odnosno, da sa saradnicima priprelim pravni okvir na

osnovu koga će se mere sprovoditi. Dodatni izazov bilo je osmišljavanje postupka realizacije tih mera. Moram istaći da sve vreme trajanja pandemije imamo veoma dobru saradnju na nivou svih resora, tako da smo zajedno radili na svim merama pomoći, kako ovim opštim, tako i sektorskim. Takođe, napominjem da su tokom pandemije Vlada Republike Srbije i sve insititucije bile aspolutno posvećene da svi procesi donošenja mera budu uspešni. Najveći izazov predstavljalo je osmišljavanje kako da sve mere pomoći budu brzo i efikasno realizovane, kako bi privreda i građani što lakše podneli teret pandemije, ali i kako bi korisnici pomoći bili što manje izloženi epidemiološkim rizicima.

Cenim posvećenost kolega iz NALED-a. Smatram da aktivnosti NALED-a i otvoren pristup profesionalaca koji su tu okupljeni, doprinose da se svake godine granica pomera i da imamo sve veći broj rešenih preporuka za bolje uslove poslovanja

Takođe ste dali veliki doprinos sprovođenju mera Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije – kakvi su rezultati ovog programa?

Ministarstvo finansija je i pored kriznih mera bilo posvećeno i ostalim aspektima poboljšanja privrednog okvira, tako da smo uporedo sa tim radili i na veoma važnim zakonima koji su doneti krajem ove godine, a to su Zakon o fiksalcizaciji i Zakon o digitalnoj imovini. Trenutno je u proceduri postupak usvajanja Zakona o elektronskom fakturisanju u Narodnoj skupštini. Takođe, nagradna igra „Uzmi račun i pobeđi“ postigla je pun efekat, jer smo imali preko 11 miliona pristiglih koverata. Sve aktivnosti Ministarstva finansija usmerena su ka tome da se obezbede što bolji uslovi za funkcionisanje i konkurentnost naše privrede. Koliko je Ministarstvo finansija posvećeno stvaranju uslova za fer konkurenciju govori i činjenica da smo sproveli više od 70% aktivnosti i mera iz Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije.

Na pomenutim aktivnostima i reformama saradivali ste s NALED-om. Kako biste ocenili tu saradnju?

Mislim da smo imali potpuno otvoren i konstruktivan odnos tokom tri godine naše saradnje. Cenim posvećenost kolega iz NALED-a. Smatram da aktivnosti NA-

LED-a i otvoren pristup profesionalaca koji su tu okupljeni, doprinose svim elementima koji utiču na efikasnost sistema, što omogućava da se svake godine granica pomera i da imamo sve veći broj rešenih preporuka za bolje uslove poslovanja.

Među 100 preporuka Sive knjige uvek je najviše onih koje se odnose na Ministarstvo finansija. Da li Vas to brine ili inspiriše?

Za Ministarstvo finansija i ministra finansija svaki novi predlog koji može poboljšati poslovno okruženje i unaprediti poslovanje predstavlja izazov da nađemo najbolja rešenja i budemo dovoljno operativni, kako bi se omogućila realizacija svake dobre preporuke. Smatram da će najveći izazov ove godine biti realizacija preporuke uspostavljanja jedinstvenog sistema elektronskih faktura koji donosi veću transparentnost transakcija, kao i predvidivost i sigurnost naplate.

Kada govorimo o prioritetima privrede, u Sivoj knjizi se izdvajaju predlozi za smanjenje nameta na zarade, uspostavljanje javnog elektronskog registra neporeskih nameta, uvođenje objedinjenog poreskog uverenja i omogućavanje bezgotovinskog plaćanja taksi i naknada

bez dostavljanja dokaza o uplati. Kakav napredak možemo očekivati kad je reč o ovim preporukama?

Ministarstvo finansija će biti maksimalno posvećeno svim predlozima. Svakako, usled pandemije i ova godina će biti teška i biće dosta izazova, kako u pripremi, tako i u realizaciji svake od preporuka. U tom smislu, nas očekuju analize, rad i pripreme, s ciljem uspostavljanja uslova za njihovo sprovođenje.

I za kraj – šta nam novo spremate u Ministarstvu finansija?

Upravo je u toku postupak usvajanja Zakona o elektronskom fakturisanju, čime smo počeli realizaciju jedne od preporuka Sive knjige. Ostaje nam da pripremimo i ostale elemente neophodne za sprovođenje tog zakona, poput donošenja potrebnih podzakonskih akata i uspostavljanja funkcionalne platforme za razmenu i registar elektronskih faktura. Takođe, u toku je priprema svih potrebnih tehničkih elemenata kako bi se od 01. januara 2022. godine omogućila puna primena i Zakona o fiksalcizaciji. Novina koja će obradovati građane je da ćemo ove godine organizovati još dva kruga nagradne igre Uzmi račun i pobeđi, sada tokom maja i na jesen.

Srbija se pozicionirala kao zemlja inovacija

U protekle tri i po godine, uspostavili smo potrebnu infrastrukturu i razvili brojne elektronske usluge radeći na transformaciji javne uprave u efikasan servis građana i privrede. Zahvaljujući tome smo u ključnim momentima praktično preko noći implementirali nove platforme i elektronske usluge kako bi se postigla optimalna koordinacija sistema zdravstvene zaštite, prosvete i ostalih ključnih sistema u uslovima pandemije

Mihailo Jovanović, direktor Kancelarije za IT i eUpravu, dobitnik je NALED-ovog godišnjeg specijalnog priznanja za izuzetan doprinos modernizaciji javne administracije u Srbiji, što je uticalo na značajno unapređenje efikasnosti procedura koje građani i privreda imaju pred državom. Razvoj digitalnog sistema za vakcinaciju prepoznat je kao primer najbolje prakse u imunizaciji stanovništva i našu zemlju svrstao među vodeće u svetu kada je reč o primeni digitalnih alata kao odgovora na aktuelnu krizu.

Kancelarija za IT i eUpravu je odmah na početku pandemije uspostavila elektronsku uslugu prijave za PCR testiranje, a potom i za vakcinaciju na Portalu eUprava. Kako ste to uspeli?

Iz ugla digitalizacije, vrlo je bitno što smo u protekle tri ipo godine uspostavili potrebnu infrastrukturu i razvili brojne elektronske usluge radeći na transformaciji javne uprave u efikasan servis građana i privrede. Zahvaljujući tome smo u ključnim momentima praktično preko noći implementirali nove platforme i elektronske usluge. Uspostavljanje inovativnih rešenja i elektronskih usluga imalo je za cilj da se postigne optimalna koordinacija sistema zdravstvene zaštite, prosvete i ostalih ključnih sistema u uslovima pandemije, pravovremena i tačna informisanost građana, kao i kontinuirano pružanje usluga građanima i privredi. Time se Srbija pozicionirala kao jedna od pet zemalja u svetu sa najvećim brojem inovacija tokom COVID-19 krize.

Svesni potrebe da brzo i efikasno odgovorimo na potrebu imunizacije stanovništva, od 11. januara 2021. godine građanima smo omogućili da popunjavanjem jednostavnog upitnika na Portalu eUprava iskažu interesovanje za vakcinisanje protiv virusa COVID-19.

Nosilac ste NALED-ovog godišnjeg priznanja i zbog uspostavljanja elektronske dostave rešenja katastra u eSandučiće. Kako funkcioniše ovaj servis i koliko smo daleko od toga da i druga važna dokumenta dobijamo u eSandučiće?

Elektronska dostava rešenja katastra u eSandučiće znači veliku promenu za oko 500.000 građana koji svake godine učestvuju u prometu nekretnina i koji više ne moraju da idu na šaltere RGZ. Celokupna

procedura, od podnošenja zahteva za upis kod beležnika, preko elektronskog podnošenja poreske prijave, sada je zaokružena i elektronskim dobijanjem rešenja katastra pa i na ovom uspešnom primeru možemo da razvijamo eDostavu i kod drugih usluga.

Specijalno priznanje doživljam kao objektivnu potvrdu da su ostvareni rezultati zaista značajno doprineli modernizaciji javne uprave u Srbiji. Program za razvoj eUprave, uspostavljanje Portala LPA (lokalnih poreskih administracija), omogućavanje dostave rešenja u eSanduče na Portalu eUprava, izgradnja i puštanje u rad Državnog data centra u Kragujevcu, omogućavanje bezgotovinskog plaćanja na šalterima opština, gradova i institucija uticali, su značajno na unapređenje efikasnosti svih postupaka koje građani i privreda imaju sa državom. Posebno je istaknut razvoj informacionog sistema za vakcinaciju, kao i organizovanje samog procesa vakcinacije koji je i u svetu prepoznat kao jedan od najboljih primera dobre prakse i odgovora na krizu izazvanu virusom korona.

Sa uvođenjem eDostave povezan je i drugi projekat na kojem Kancelarija saraduje sa NALED-om i EBRD-om, a to je projekat eGrađanin gde radite na popularizaciji korišćenja elektronskih usluga na Portalu eUprava širom Srbije. Zašto je to važno?

Zajedno sa NALED-om i uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj, kroz promociju elektronske dostave dokumenata u eSanduče na Portalu eUprava, obučili smo više od 700 administrativnih službenika za rad na Portalu. Cilj nam je da našim građanima, privrednicima i onima koji se možda teže snalaze u digitalnom okruženju, pomognemo da premoste tu prvu prepreku i pridruže se grupi od preko milion korisnika usluga elektronske uprave koji su već postali eGrađani.

U godini izbijanja pandemije ste uspeali da otvorite i prvi Državni data centar u Kragujevcu. Šta to znači za našu zemlju i privredu?

Vlada Srbije je izgradnju Državnog data centra u Kragujevcu utvrdila kao projekat od značaja za Republiku Srbiju. To je infrastrukturni objekat od regionalnog značaja u kojem se smeštaju podaci i oprema državne uprave i lokalne samouprave, a gde mesta ima i za komercijalne korisnike. Među prvim komercijalnim korisnicima su Američki IBM i Kineski Huawei, ali i brojne domaće kompanije i institucije koje su potpisale komercijalne ugovore.

Državni data centar u Kragujevcu ima kapacitet od skoro 1.100 rek ormana i pet puta je veći od Državnog data centra u Beogradu. Ima dva objekta površine oko 14.000 kvadratnih metara. Data centar ispunjava najviše standarde predviđene za ovakav tip objekta - standard koji propisuje opšte aspekte objekta i infrastrukture koji se zahtevaju u cilju podrške radu telekomunikacija u centrima podataka (SPRS EN 50600), standard koji obezbeđuje dostupnost (TIER 4) i standard koji obezbeđuje potpunu redundantnost, odnosno potpuno dupliranje procesa u okviru data centra (2N).

Koje su prve preporuke Sive knjige NALED-a koje vidite kao kandidate za brzo rešavanje i šta su Vaši prioriteti na putu dalje digitalizacije?

Veliki broj preporuka Sive knjige u sebi sadrži rešenja za digitalizaciju administrativnih procedura i zato ih sve uzimamo kao važne. Ono što će nam veoma pomoći u njihovom sprovođenju jeste projekat ePaper, u okviru kojeg će do polovine godine na Portalu eUprava biti promovisan Registar administrativnih postupaka. Cilj Portala je uspostavljanje jedinstvene tačke informisanja o pravima i obavezama privrednih subjekata u odnosu na državu, jednostavna navigacija kroz procedure i unapređenje pravne sigurnosti i izvesnosti u postupanju javne uprave. Registar predviđa popis svih 2.600 postupaka koje privreda vodi sa državom, i to sa svim informacijama vezanim za postupak – od nadležnog organa, do procedure, rokova, obrazaca zahteva, potrebne dokumentacije, sve do elektronskog apliciranja i dobijanja

potrebnih dozvola za onaj deo postupaka za koji je završena digitalizacija. Do kraja 2021. godine biće digitalizovano 100 novih administrativnih postupaka za privredu, pored svih onih koji koje su već dostupnina web lokacijama državnih organa – kod Poreske uprave, Uprave carina, Ministarstva finansija, RGZ-a, APR-a, CROSO-a, kao i na Portalu eUprava u životnom događaju Pokretanje biznisa. Do potpune digitalizacije svih 2.600 postupaka, imamo prilično ambiciozan plan koji predviđa

Već na kraju 2022. godine neće postojati papirni obrazac zahteva za dozvole, potvrde, rešenja i ostala dokumenta za koji nema svoju elektronsku verziju koja i elektronski može da se podnese

digitalizaciju prvog koraka – podnošenja zahteva elektronskim putem. Tako, već na kraju 2022. godine neće postojati papirni obrazac zahteva za dozvole, potvrde, rešenja i ostala dokumenta za koji ne postoji njegova elektronska verzija, koja i elektronski može da se podnese.

Ako bi trebalo da rangirate važnost usluga koje su pokrenute u saradnji vaše Kancelarije, NALED-a i donatora, šta biste istakli kao uslugu koja je bila najkorisnija za privredu?

Saradnja sa NALED-om je uvek bila odlična. Njihovo iskustvo sa jedinicima lokalnih samouprava, kao i sa privredom nam, dosta pomaže da dobijemo jasniju sliku onoga što je potrebno da unapredimo. Oni su nam veoma bitan partner, od samog osnivanja Kancelarije za IT i eUpravu pružali su nam podršku i bili neumoran pokretač transformacije i digitalizacije javne uprave, bez kojih bi bili daleko od postignutih rezultata. Očekujem još intezivniju saradnju sa NALED-om, jer nam veliki projekti i uspesi tek predstoje, točak digitalizacije je pokrenut, sada više nema stajanja.

Uz pomoć NALED-a, možemo još mnogo bolje

U COVID-19 smo ušli sa velikim kadrovskim deficitom, ali smo uspeli da održimo kvalitet rada. Digitalizacija je jedan od najvažnijih zamajaca za još bolji operativni rad inspekcija, ali nam je potrebna i savremenija i bolja opremljenost inspektora i obuka

Dr Goran Stamenković, pomoćnik ministra zdravlja i rukovodilac Radne grupe Koordinacione komisije za suzbijanje COVID-19, nosilac je ovogodišnjeg specijalnog timskog priznanja NALED-a za doprinos smanjenju negativnih efekata pandemije virusa korona.

Sa kakvim izazovima ste se susreli u radu od izbijanja pandemije?

Pandemija virusa COVID-19 je prošle godine u potpunosti preokupirala rad Sanitarne inspekcije u odnosu na njene

kadrovske kapacitete, imajući u vidu da je Granična sanitarna inspekcija u martu, aprilu i maju bila kompletno angažovana, da je teritorijalna Sanitarna inspekcija bila dva meseca na granici i da je od maja 2020. godine nastavljena borba protiv koronavirusa. Posebna Radna grupa za koordinaciju rada republičkih inspekcija formirana je 23. oktobra 2020. godine, a kasnije je prerasla u Radnu grupu za koordinaciju rada republičkih i lokalnih inspekcija. Kada su 13. novembra 2020. godine usvojene Izmene i dopune Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, povereni su joj poslovi vršenja nadzora u posebnim epidemijskim situacijama.

Lokalne inspekcije, prvenstveno komunalna milicija i inspekcija, dobile su ista ovlašćenja kao Sanitarna inspekcija, i tada je naš zajednički rad dobio na zamahu, operativnosti, efikasnosti, ali i na prepoznatljivosti na terenu.

Sanitarna inspekcija, za koju ste direktno zaduženi, među prvima je počela počela sa primenom sistema e-Inspektor, uvela je elektronski sistem za efikasnu i blagovremenu komunikaciju sa građanima prilikom ulaska u zemlju. Kakvi su rezultati?

U 2020. godini izvršili smo 217.771 kontrola na terenu i u kancelariji, što je skoro tri puta više od uobičajenog broja nadzora. Reč je o izuzetnom naporu jer je samo za karantin u kućnim uslovima u 2020. godini izdato više od 150.000 rešenja.

Uz pomoć NALED-a napravili smo veliki preokret u reformi inspeksijskih službi, u načinu njihovog rada i u digitalizaciji. Stvoren je dobar ambijent i kreirane su kvalitetne osnove za dalji napredak

U COVID-19 smo ušli sa velikim kadrovskim deficitom. Prošle godine smo imali na raspolaganju 96 teritorijalnih i 26 graničnih inspektora, ali smo uglavnom radili sa oko 70 inspektora Ministarstva zdravlja, 18 na granici i sa oko 40 inspektora Pokrajinske sanitarne inspekcije, koji su izdvojeni iz Ministarstva zdravlja.

Digitalizacija je jedan od najvažnijih uslova za još bolji operativni rad, a uslov za digitalizaciju je nabavka još bolje i još savremenije opreme za rad inspektora.

Reforma inspeksijskog nadzora u Srbiji započeta je 2017. Kako ocenjujete dosadašnju saradnju sa NALED-om i EBRD-om na ovom polju?

Na osnovu svih podataka, izveštaja i iskustava sanitarnih inspektora koji su učestvovali u reformi od 2017. godine, mogu da kažem da je saradnja izuzetno uspešna. NALED je stvarno napravio veliki preokret u reformi, stvorio je ambijent i kreirao kvalitetne osnove za dalji napredak. I sami smo učestvovali u svemu tome, dali veliki doprinos reformi, ali mislim da možemo još mnogo bolje.

Magija je u rukama nastavnika

Zahvaljujući posvećenosti nastavnika, omogućeno je emitovanje hiljada časova nastave, kao i priloga za decu i učenike u našim obrazovnim ustanovama. Ovo ne bi bilo moguće bez svih kolega angažovanih u ovom procesu

Srbija je tokom prvog udara pandemije munjevito prešla na onlajn nastavu. Jedan od dobitnika NALED-ovog timskog priznanja za doprinos prevazilaženju krize izazvane pandemijom je i Milan Pašić, pomoćnik ministra prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, koji je značajno doprineo da đaci osnovnih i srednjih škola dobiju kvalitetnu nastavu na daljinu.

Šta smatrate najvećim uspehom, a šta najvećim izazovom u radu na ovako velikom poduhvatu?

Najveći uspeh je svakako organizacija nastave tokom i nakon vanrednog stanja, kada je obustavljen neposredni vaspitno-obrazovni rad. Kada ovo kažem, ne mislim samo na realizaciju ovog procesa, već i na ogroman trud i rad svih kolega – vaspitača, nastavnika, direktora, pomoćnog osoblja, koji su pružili podršku deci, učenicima i porodicama. Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja donelo je u najkraćem roku odluku o uspostavljanju snimanja nastave koja se emituje na RTS2, RTS3 i RTS Planeti. Paralelno je sprovedena i priprema nastavnika sa ciljem snimanja obrazovnih materijala u kućnim uslovima.

Ministarstvo prosvete je podržalo organizaciju konkursa „Magija je u rukama nastavnika“. Zašto je ovaj konkurs važan i kakvi su Vaši dalji planovi?

U aprilu prošle godine, na inicijativu NALED-a i organizacije za razvoj karijere i omladinskog preduzetništva Connecting, uz podršku USAID-a, pokrenut je prvi nacionalni konkurs za izbor najboljih primera onlajn i projektne nastave u osnovnim i srednjim školama u Srbiji. Imajući u vidu da inovativnost i požrtvovanje koje su pokazali naši nastavnici tokom i nakon vanrednog stanja zaslužuje široko društveno priznanje, konkurs su podržali Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja, Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, Republički sekretarijat za javne politike i Radio-televizija Srbije. Rezultati nisu izostali – na poziv je pristiglo više od 700 prijava nastavnika iz čak 116 grado-

Inovativnost i požrtvovanje koje su pokazali naši nastavnici zaslužuje široko društveno priznanje, i zato je Ministarstvo podržalo NALED u organizaciji konkursa za izbor najboljih primera nastave na daljinu u Srbiji

va i opština širom Srbije. Tako je nastala jedinstvena onlajn baza najboljih primera nastave na daljinu i projektne nastave, koja je putem sajta www.jp.d.rs dostupna svim prosvetnim radnicima u Srbiji. Želja nam je da nastavimo saradnju na realizaciji ovog konkursa i u budućnosti.

NALED kroz projekat Javno-privatnog dijaloga za razvoj zagovara afirmaciju projektne nastave i pripremu našeg obrazovanja za 4.0 revoluciju. Kako vidite budućnost projektne nastave u Srbiji i generalno obrazovnog sistema?

Ministarstvo je u proteklih nekoliko godina pokrenulo proces digitalizacije i sveobuhvatne reforme obrazovnog sistema koje verujem, mogu da osete i roditelji, i đaci i prosvetni radnici. Pored digitalizacije, budućnost je svakako i u daljoj edukaciji i jačanju kapaciteta naših prosvetnih radnika, i na tom planu možemo da uradimo mnogo u saradnji sa civilnim sektorom i organizacijama kao što su Connecting i NALED sa kojima smo pripremili Priručnik za projektnu nastavu i nastavu na daljinu, uz prevod na pet jezika nacionalnih manjina i distribuciju svim osnovnim i srednjim školama u Srbiji.

Pobedili smo srcem

Ogromno razumevanje, ekspanzivnost, saosećanje i humanost su zaista prave reči koje mogu da opišu odnos države i NALED-a, ali i cele privrede Srbije u proteklih godinu dana, i mislim da smo pokazali da kada smo zajedno, ne postoji kriza koju ne možemo prebroditi

Na početku pandemije, društveno odgovorne kompanije su pokazale veliku solidarnost i spremnost da pomognu državi u borbi protiv virusa korona. Generalni sekretarijat i Danijel Nikolić, pomoćnik generalnog sekretara u Sektoru za međunarodnu i razvojnu saradnju, imali su ključnu ulogu u koordinaciji svih donacija. To je razlog zašto je naš sagovornik zaslužen jedan od ovogodišnjih dobitnika timskog priznanja NALED-a za zajednički doprinos prevazilaženju krize izazvane pandemijom.

Kako su izgledali ti prvi meseci borbe za medicinska sredstva i opremu i koliko ste zadovoljni postignutim rezultatima?

Bila je velika čast i zadovoljstvo da primim ovo priznanje koje zapravo pripada čitavom timu Avio-koordinacije, koji je izneo ogroman posao zajedno sa zaposlenima u Generalnom sekretarijatu Vlade, nacionalnom avio prevozniku - Air Serbia, kompaniji Milšped, organizaciji UNDP Srbija, Bezbednosno-informativnoj agenciji i Ministarstvu spoljnih poslova.

Naš posao je podrazumevao stalnu, gotovo dvadesetčetvoročasovnu koordinaciju sa Kabinetom predsednice Vlade i Kabinetom predsednika Republike. Činili smo sve što je bilo u našoj moći da realizujemo donacije i nabavke koje su nadljudskim naporima obezbedili predsednik, premijerka i članovi Vlade, uz pomoć naših društveno odgovornih kompanija, i nama prijateljskih zemalja, kako bi u prvom redu pomogli našim herojima - zdravstvenim radnicima, da sačuvaju živote svih nas.

Na koju donaciju ili projekat pomoći koji ste realizovali ste posebno ponosni?

Bilo je itekako izazovnih momenata kada smo u vazduhu imali i po pet aviona istovremeno. Iz nekoliko gradova u Kini, kada to nije polazilo za rukom mnogo većim i razvijenijim zemljama od naše, prevozili smo medicinsku opremu – pre svega respiratore, zaštitnu opremu i sredstva, i to kako onu koja je dobijena kao humanitarna pomoć, tako i onu koju je Republika Srbija nabavila. Ako moram da izdvojim neku pojedinačnu situaciju, mislim da bi to svakako bilo kada smo u isto vreme organizovali čak dva teretna voza od preko 50 vagona

Znajući da radimo ovako važan posao, iako vrlo izazovan, nije bilo teško raditi srcem. U ime svih nas – ogromno hvala NALED-u što je prepoznao naš trud i hvala na, za nas, izuzetno značajnoj nagradi!

koji su iz Vuhana direktno stigla u Beograd. Istovremeno, organizovali smo i letove za robu koja je bila urgentno potrebna. Prvi voz je za nas imao posebnu simboliku jer je krenuo iz Vuhana – grada u kojem je počela borba protiv virusa korona, i grada koji je prvi pobedio virus.

Da li su donacije i danas potrebne i koliko Vam znači saradnja sa udruženjima poput NALED-a u identifikovanju potreba i potencijalnih donatora?

Donacije su uvek dobrodošle. Sada se stvari polako vraćaju u normalu. Rekaobih da smo iz kriznog menadžmenta ušli, makar sa organizacione strane, u dobro organizovani sistem koji funkcioniše. RFZO i Ministarstvo zdravlja redovno sagledavaju potrebe našeg zdravstvenog sistema i uspešno koordinišu nabavke svega što je potrebno, zajedno sa Privrednom komorom Srbije koja je tokom cele krize bila najveći saradnik u pronalaženju društveno odgovornih kompanija koje su spremne da pomognu svojoj zemlji. NALED je dao veliki doprinos kroz animiranje svojih članica u bezrezervnoj podršci i pronalaženju načina da nijedanupit za pomoć ne ostane nerealizovan.

Jedan od izuzetnih pojedinaca iz javne uprave kojem je ove godine uručeno timsko priznanje NALED-a za zajednički doprinos prevazilaženju krize izazovne pandemijom je savetnik u kabinetu predsednice Vlade Srbije, Stefan Badža

U dijalogu sa privredom

Veoma brzo po izbijanju pandemije, Vlada Srbije formirala je Krizni štab sa zadatkom da osmišljava i koordinira aktivnosti u cilju smanjivanja negativnih efekata prouzrokovanih pandemijom. Stefan Badža, savetnik u kabinetu predsednice Vlade Srbije, bio je član ekonomskog dela Kriznog štaba koji je održavao konstantan dijalog sa privredom radi iznalaženja najboljih rešenja. Ovogodišnji dobitnik NALED-ove nagrade pružao je podršku kompanijama i malim i srednjim preduzećima u Srbiji da se izbore s izazovima koje je nametnuo COVID-19 kroz svakodnevnu komunikaciju s poslovnim udruženjima, kao i pomoć u prevazilaženju administrativnih

problema sa kojima se privreda susretala tokom i nakon vanrednog stanja. Kroz razumevanje i uvažavanje situacije na terenu, doprineo je efikasnom kreiranju i sprovođenju mera za očuvanje privredne aktivnosti i radnih mesta tokom krize u prethodnoj godini. NALED je bio jedan od inspiratora i zagovarača uspostavljanja javno-privatnog dijaloga između nosilaca ekonomske politike, privrede, civilnog sektora i međunarodne zajednice kroz hitno formiranje zajedničke stručne grupe, koja će pružati analitičku i tehničku podršku Kriznom štabu za otklanjanje nastalih i sprečavanje mogućih štetnih posledica zarazne bolesti po privredu.

Čuva život ko čuva zdravlje.

Postigli smo nemoguće!

Učili smo u hodu, savladavali prepreke, unapređivali proces nastave na daljinu i sve to uz ogromnu podršku timova iz Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja i veliko požrtvovanje nastavnog kadra

Radio-televizija Srbije je u neverovatno kratkom roku ustupila svoje produkcijske kapacitete obrazovnom sistemu Srbije kako bi tokom pandemije predavanja bila dostupna svim đacima u osnovnim i srednjim školama preko RTS platforme. Ilija Cerović, v.d. direktora i glavni i odgovorni urednik obrazovno-naučnog programa RTS, dobio je za svoj doprinos reformisanju tradicionalnog pristupa obrazovanju dobio ovogodišnje Priznanje NALED-a za promociju reformi.

Koja je bila uloga RTS-a i kakvi su rezultati u organizaciji nastave na daljinu u doba pandemije?

Bio je to veliki profesionalni izazov za urednike, novinare, produkciju i tehniku, kao i čitav kolektiv RTS-a. Obrazovno-naučni program obustavio je redovnu proizvodnju programa i sve raspoložive resurse usmerio prema projektu „Moja škola“. Na kanalima RTS2 i RTS3 emitovana je nastava za osnovne i srednje škole. Pored toga uspostavljan je repozitorijum obrazovnih video-sadržaja za učenike osnovnih i srednjih škola na besplatnoj aplikaciji „RTS Moja škola“ za mobilne telefone, na internet sajtu RTS-a i na multimedijskoj besplatnoj internet platformi RTS Planeta. Tako je Javni medijski servis u periodu od 16. marta do 15. juna 2020. godine snimio, obradio i emitovao oko 2.280 časova za osnovne i srednje škole, kao i analize testova dva probna završna ispita za malu maturu. Koliki je to uspeh govori i činjenica da u redovnim okolnostima Obrazovno-naučni program, na godišnjem nivou, proizvede u proseku oko 700 polusatnih emisija.

Koliko je blizak rad sa nastavnicima uticao na Vaš dalji pristup u razvoju Obrazovno-naučnog programa RTS-a i razmišljanju o ulozi RTS-a u promovanju nastave na daljinu?

Zatvaranje obrazovnih institucija, zbog pandemije koronavirusa, pokazalo je značaj digitalnih medija, interneta i tehnologije u obrazovanju. Sve to nameće potrebu da se saradnja RTS-a i Ministarstva prosvete dalje razvija kroz kreiranje novog i povezivanje već

Zainteresovani smo za nastavak saradnje sa NALED-om posebno u oblasti promocije projektne nastave i nastave na daljinu

postojećeg audio-video materijala sa nastavnim jedinicama na RTS Planeta platformi. Ono što RTS i Obrazovno-naučni program imaju, a nema nijedna druga televizija su serije, koje na različite načine podržavaju sve učesnike u obrazovnom procesu, razvijaju tzv. meke veštine, kao što su kritičko mišljenje, nekonfliktna komunikacija i timski rad i daju primere dobre prakse kao uzore edukatorima za sprovođenje inovacija u nastavi.

Saradivali ste s NALED-om na sprovođenju nacionalnog konkursa „Magija je u rukama nastavnika“ – da li planirate neke nove zajedničke inicijative?

RTS je bio medijski pokrovitelj konkursa „Magija je u rukama nastavnika“ koji je realizovao NALED u okviru projekta „Javno privatni dijalog za razvoj“ sa ciljem afirmacije uloge i kompetencija nastavnika kao nosećih stubova u razvoju našeg društva. Obrazovno-naučni program teži ka tome da da svoj doprinos u osposobljavanju mladih, ali i svih nas, za nastupajuće doba veštačke inteligencije i mašinskog učenja. S tim u vezi, zainteresovani smo za nastavak saradnje s NALED-om, Republičkim sekretarijatom za javne politike i drugim partnerima na projektu, posebno u oblasti promocije projektne nastave i nastave na daljinu.

Naša uloga je da ljudima govorimo kako stvari stoje

Fokusirani smo na teme od suštinskog značaja za napredak Srbije kao društva, a posebno srpske ekonomije. Otuda naše usmerenje ka temama kao što su uslovi poslovanja, ukidanje birokratije, borba protiv korupcije i jednaka pravila za sve

Aleksandar Milošević, urednik ekonomske rubrike u dnevnom listu Danas, dobitnik je ovogodišnjeg Priznanja NALED-a za doprinos kvalitetnom izveštavanju javnosti o reformama i inicijativama za unapređenje uslova poslovanja u našoj zemlji.

Na šta ste posebno ponosni kada se osvrnete na rad Vaše redakcije u Danasu?

Iako deluje kao kliše, ja sam najviše ponosan na naš tim ekonomske rubrike u Danasu, na ljude koji uporno rade na tome da čitaocima otkriju šta stoji iza

vesti, da razobliče razne obmane, polu-informacije i spinove koje nam svakodnevno plasiraju predstavnici vlasti. Otuda naše usmerenje ka temama kao što su uslovi poslovanja, ukidanje birokratije, borba protiv korupcije, jednaka pravila za sve, pitanjima subvencija, zaštite vlasničkih prava, prava radnika i načina trošenja javnih sredstava.

Koji su ključni izazovi s kojima se susreće nezavisno novinarstvo danas?

Kako ja to vidim, termin nezavisno novinarstvo je zapravo pleonazam. Ili ste novinar ili ste propagandista. Trećeg nema. U tom smislu, glavni problem današnjeg novinarstva u Srbiji je pokušaj (i to dosta uspešan) da se čitavo novinarstvo svede na dva pola razdvojena velikom prazninom. Ili ste uz vlast ili ste protiv vlasti. Važno je da mediji koji i dalje veruju u novinarstvo aktivno vode računa da ne upadnu u zamku sopstvene radikalizacije. Naša uloga nije da ljudima govorimo isključivo šta u društvu ne valja, naša uloga je da ljudima govorimo kako stvari stoje. To su dve fundamentalno različite stvari.

U praktičnom smislu, mediji koji se trude da ostanu nezavisni imaju niz problema: od potpunog ignorisanja od strane institucija i nosilaca vlasti do toga da nas finansijski iscrpljuju zabranom oglašavanja javnih preduzeća i institucija, aktivnim obeshrabanjem, pa i direktnim zastrašivanjem privatnih

Važno je da mediji koji i dalje veruju u novinarstvo aktivno vode računa da ne upadnu u zamku sopstvene radikalizacije

kompanija kako se ne bi usudile da se oglašavaju u nezavisnim medijima.

Kada pogledate preporuke Sive knjige NALED-a i posebno listu 10 prioriteta, šta biste Vi izdvojili kao najvažnije, i da li ima nešto što nije na toj listi, a trebalo bi da bude?

Prva preporuka NALED-a je smanjenje nameta na rad, ali mi se čini da bi druga, uspostavljanje registra neporeskih nameta bila urgentnija, između ostalog i zato što je smanjenje opterećenja na rad kompleksno pitanje koje svakako nije lako rešiti, dok su neporeski nameti, kojih ima bezbroj, često potpuno neopravdani, ne služe svrsi kojoj su deklarativno namenjeni i neretko predstavljaju vid poreskog opterećenja, maskiranog u neku naknadu ili taksu za uslugu koja ili suštinski ne postoji, ili je precenjena ili se plaćeni iznosi ne koriste u svrhe za koje su inače uvedeni.

Drugo ključno pitanje koje je registrovao i NALED jeste prečišćavanje otpadnih voda, a dodao bih i redukcija proizvodnje štetnih materija u srpskim termoelektranama, kao i uspostavljanje strogih kontrolnih mehanizama u rudarstvu i preradi, kako bismo sprečili dalje uništavanje životne sredine koje će imati dalekosežne posledice i po naše zdravlje, ali i po kapacitet za dalji privredni razvoj.

PODRŽAVAMO EKONOMSKI RAZVOJ SRBIJE

Najaktivniji članovi NALED-a iz redova privrede, lokalnih samouprava, organizacija civilnog društva i akademske zajednice su okupljeni u šest tematskih saveza koji zajednički rade na definisanju regulatorne agende i izgradnji boljeg poslovnog ambijenta, sa fokusom na fer konkurenciju, e-upravu, zdravstvo, hranu i poljoprivredu, imovinu i investicije, i zaštitu životne sredine.

NACIONALNA ALIJANSA ZA LOKALNI EKONOMSKI RAZVOJ

NALED

NATIONAL ALLIANCE FOR LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT

**PODRŽAVAMO EKONOMSKI
RAZVOJ SRBIJE**

Siva knjiga je autentična slika našeg poslovnog okruženja

Tokom 2020. godine od 100 predloženih preporuka Sive knjige samo dve su sprovedene u celosti i 11 delimično. Iako se ovo može objasniti delovanjem institucija u vanrednim pandemijskim okolnostima, suštinski izazov u sprovođenju preporuka je nedovoljna spremnost i kapacitiranost administracije za sprovođenje preporuka Sive knjige

Siva knjiga predstavlja važan doprinos oblikovanju javnih politika čiji je cilj unapređenje poslovnog okruženja i smanjivanje troškova administrativnih procedura. Njena ključna snaga je u tome što predloge privrede artikuliše u konkretne preporuke Vladi Srbije polazeći od autentičnih viđenja privrednih subjekata koji imaju iskustvo rada u realnom zakonskom i institucionalnom okruženju na svim nivoima izvršne vlad-

sti. Takođe, predlozi za izmene propisa dolaze od najšireg obuhvata privrednih subjekata, kako po njihovoj veličini, tako i po oblasti delovanja. Među privrednim subjektima, koji su dali svoj doprinos Sivoj knjizi tokom godina, nalaze se mala, srednja i velika preduzeća iz skoro svih grana proizvodnih i uslužnih delatnosti, iz svih delova Srbije, što dalje doprinosi pouzdanosti, objektivnosti i empirijskoj utemeljenosti primedbi i predloga rešenja.

Pri predlaganju posebno kompleksnih rešenja treba voditi računa o efektima koje ovi predlozi mogu imati na privredu i društvo u celini i na objektivna ograničenja u kojima država funkcioniše. Upravo u tome svoju ulogu vidi Naučno veće NALED-a koje se, u skladu sa svojim mandatom, trudi da bolje razume prave izvore uočenih problema i prirodu pojedinih preporuka privrede.

Zadatak Veća je da ove inicijative privrede sagleda iz adekvatnog teorijskog i

Naučno veće NALED-a pruža podršku stručnom timu Izvršne kancelarije u sprovođenju istraživanja i analiza, kao i koncipiranju regulatornih reformi za unapređenje poslovnog ambijenta

analitičkog okvira, da ukaže na sistemski karakter nekih promena, odnosno na dublje i složenije veze između pojedinih predloga rešenja i njihovih efekata u širem društvenom kontekstu. Ovakav pristup je neophodan da bi se u konsultacijama sa svim akterima postigla saglasnost o promenama koje uvažavaju svekolike ekonomske, političke i socijalne interese.

Inicijative i predloge koji dolaze iz privrede možemo da razvrstamo u četiri grupe: u prvoj su inicijative koje su dovoljno precizne, empirijski i teorijski osnovane, a predlozi rešenja imaju podršku svih ključnih učesnika i mogu se primeniti bilo kroz amandmane postojećih zakona, podzakonskih akata ili načina tumačenja i sprovođenja zakona i gde su fiskalni (budžetski), administrativni i organizacioni efekti dobro procenjeni, te potvrđuju opravdanost predloženih mera.

U drugoj grupi su inicijative koje imaju jasno zakonsko i empirijsko utemeljenje, ali imaju asimetrične efekte na pojedine privredne subjekte (i sektore ili regione) i stoga zahtevaju dopunsko sagledavanje (i kvantifikaciju) efekata i postizanje konsenzusa pojedinih interesnih grupa (tzv.

politička ekonomija predloženih mera). Stvar je procene da li da se ovakvi predlozi formulišu dvofazno tako što se u prvom koraku afirmiše priroda ponuđenih rešenja čija primena se svesno odlaže (na dve ili tri godine) dok se ne urade potrebne analize efekata i postigne ekonomski, politički i socijalni konsenzus.

U trećoj grupi su inicijative kod kojih primeni treba da prethodi detaljnija razrada tehničkih i procesnih rešenja, i za koje je neophodno razviti softver, obučiti ljude za njegovu upotrebu i podići institucionalne kapacitete države i svih učesnika kako bi se omogućila finalizacija predloga i njihova primena. Ovdje NALED neretko u saradnji sa međunarodnim partnerima pruža podršku u implementaciji, kao što je to bio slučaj sa e-gradevinskim dozvolama, e-sistemom za angažovanje sezonskih radnika ili online kalkulatorom za paušalno oporezivanje.

Konačno, četvrta i najkompleksnija grupa preporuka koje su eksplicitno ili implicitno sistemskog karaktera, zahteva dopunska empirijska istraživanja i teorijska razmatranja da bi mogli da se sagledaju svi relevantni ekonomski i drugi efekti i predlože odgovarajući modaliteti implementacije.

NALED na ove izazove odgovara sprovođenjem analiza i metodoloških priručnika. Cilj ovih napora je da se olakša priprema i implementacija brojnih kvalitetnih rešenja sadržanih u predlozima privrede. Istovremeno, ovakvo delovanje bi trebalo da omogućiti

da se bolje osvetle kritična pitanja i smanji veliko kumulativno opterećenje preporuka koje su zastale u procesu pripreme ili implementacije.

Tokom 2020. godine od 100 predloženih preporuka samo dve su sprovedene u celosti i 11 delimično. Iako se s pravom može zaključiti da je ovo usporavanje u značajnoj meri uslovljeno vanrednom situacijom koju je izazvala pandemija korona virusa, glavni razlozi odlaganja, spore i delimične primene i dalje su rezultat nedovoljne spremnosti institucija i njihovih ograničenih stručnih i tehničkih kapaciteta za razradu i sprovođenje preporuka.

Među 10 prioriteta 13. izdanja Sive knjige posebno se izdvajaju oni usmereni na modernizaciju rada državne uprave, povećanje transparentnosti i smanjenje troškova kod poreskih obveznika (na primer, registar neporeskih nameta, eAgrar - registar poljoprivrednih gazdinstava i podsticaja, elektronski zdravstveni karton, bezgotovinsko plaćanje taksi i naknada, objedinjeno uverenje o plaćenim porezima i modernizacija deviznog poslovanja). Među predlozima je i onaj za smanjenje opterećenja rada, koji bi, ukoliko bi bio pravilno sproveden bio dobrodošao, ali gde je potrebno sprovesti dopunske analize i konsultacije.

Jedan od veoma važnih predloga jeste unapređenje sistema za prečišćavanja otpadnih voda jer on odražava urgentne potrebe stanovništva i evropske trendove.

Suvišna birokratija hrani sivu ekonomiju

Ključni prioriteti Sive knjige i celokupne privrede jesu smanjenje poreskog opterećenja zarada i uspostavljanje transparentne i predvidive politike naplate taksi i naknada kroz uspostavljanje javnog elektronskog registra neporeskih nameta

Još od crnog tržišta soli u drevnoj Kini, države pokušavaju da reše problem ilegalne trgovine. Ali jasno je da se ova ekonomska anomalija, stara koliko i prvi porezi, veoma teško može potpuno iskoreniti. Uprkos tome, uvek postoji način da se zajedničkim zalaganjem drastično smanji obim i šteta koju ova ilegalna aktivnost ostavlja na svako tržište koje teži jednakim uslovima poslovanja za sve.

Zato je godinama unazad jedan od ključnih prioriteta Saveza za fer konkurenciju saradnja sa Ministarstvom

finansija, Poreskom upravom i drugim resornim institucijama na sprovođenju Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije.

Ne treba da čudi da je polovina prioriteta preporuka Sive knjige 13 direktno povezana sa merama ovog strateškog dokumenta. Svako pojednostavljenje procedura jeste jedna mala pobeda nad sivom ekonomijom jer nepotrebno administriranje neminovno tera građane i privredu da traže „zaobilazne puteve“ kako bi došli do cilja i tako „hrane“ kulturu poslovanja mimo propisa. Ključni prioriteti Sive knjige i celokupne privrede jesu smanjenje poreskog opterećenja zarada i uspostavljanje transparentne i predvidive politike naplate taksi i naknada kroz uspostavljanje javnog elektronskog registra neporeskih nameta.

Pored finansijskog rasterećenja privrednika u cilju njihovog efikasnijeg poslovanja, veliki posao je pred nama i u suzbijanju rada na crno. Siva knjiga prepoznaje potrebu da se fokus stavi na normativno uređenje fleksibilnih oblika rada, posebno rada na portalima za stranog poslodavca, budući da je Srbija među vodećim zemljama u svetu prema broju gig radnika, kao i na proširenju pojednostavljenog angažovanja radnika na sezonskim i povremenim poslovima, a po uzoru na uspešno sprovedenu reformu angažovanja sezonaca u poljoprivredi.

Prva preporuka novog izdanja upućuje na potrebu da i ove godine budu završene sve pripreme za uspešan start digitalne fiskalizacije od 2022. godine, kao i sistema elektronskih faktura na čemu radimo s Ministarstvom finansija. Takođe, u cilju daljeg unapređenja

Savez za fer konkurenciju je najstariji NALED-ov savez i prvi primer institucionalizovanog javno-privatnog dijaloga kroz uspostavljanje Vladine stručne grupe za suzbijanje sive ekonomije. Rad Saveza krunisan je sa više velikih pomaka u realizaciji Nacionalnog programa, kao što su reforma paušalnog oporezivanja, uspostavljanje pojednostavljenog sistema za prijavu sezonskih radnika, uvođenje poreskog oslobođenja početnika u poslovanju, razvoj sistema eInspektor, realizacija nacionalne fiskalne lutrije „Uzmi račun i pobedi“ i brojni drugi.

transparentnosti transakcija, potrebno je raditi na razvoju bezgotovinskog plaćanja, a za početak da se omogući kartično ili instant plaćanje taksi i naknada bez obaveze donošenja papirnog dokaza o uplati.

S obzirom na to da je od ove godine poresko oslobođenje početnika u poslovanju fokusirano isključivo na privredna društva koja se bave inovacionom delatnošću, predložili smo u Sivoj knjizi da se ova mera proširi i na preduzetnike paušalce, ali i na druge delatnosti kako bismo pomogli svim ljudima da započnu svoj biznis legalno. Na nju se nadovezuju i antibirokratske preporuke kao što su uvođenje objedinjene naplate obaveza za paušalce i objedinjavanje poreskih rešenja.

Ubrzano usvajamo digitalne tehnologije

MasterIndex istraživanje, koje je sprovedla kompanija Mastercard je pokazalo, da je e-trgovina u Srbiji doživela procvat, sa 81% aktivnih kupaca preko interneta, dok je njih 15% prvo onlajn plaćanje izvršilo tokom pandemije

U borbi protiv sive ekonomije, važno je razviti regulatorni okvir i smanjiti poreze kako bi se podstaklo transparentno poslovanje preduzeća, uz istovremeno sprovođenje režima predvidive inspeksijske kontrole.

Prošla godina je donela brojne promene, uključujući i promene srpskih navika vezanih za finansije. Šta smo to naučili, usvojili, odbili ili prihvatili?

- U svetlu prisutnih promena, jedna stvar je izvesna - usvojili smo digitalne tehnologije gde god je to bilo moguće. Praktičnost i bezbednost e-trgovine su razlozi zbog kojih ovaj oblik plaćanja pokazuje porast u svim kategorijama, od plaćanja komunalija do naručivanja hrane. Samo onlajn plaćanja karticama su uvećana za 39%. Kada je u pitanju kupovina na licu mesta u prodavnicama, beskontaktno plaćanje karticama ili mobilnim telefonom je doživelo pravi procvat, s obzirom na to da se više od 75% transakcija karticama obavlja "prislanjanjem". Kako bi se izašlo u susret željama potrošača, limit za beskontaktno plaćanje, bez unošenja PIN-a, prošle godine je povećan sa 3.000 na 4.000 dinara. Sve ovo upućuje na sledeći zaključak - prioriteta potrošača su praktična, višestruko funkcionalna i bezbedna rešenja koja im štede vreme i koja se prirodno uklapaju u njihov životni stil. Potrošači prepoznaju da im Mastercard rešenja pružaju besprekorno iskustvo u kupovini, i mi ćemo nastaviti da i u budućnosti budemo prisutni i da pružamo podršku potrošačima u uslovima tržišnih promena.

Koje su to najbolje prakse za suzbijanje sive ekonomije, pored smanjenja poreza na dohodak, regulisanja novih oblika rada i smanjenja fiskalnih i parafiskalnih nameta?

- Visoke stope poreza, korupcija, velika nezaposlenost, kao i nizak nivo poreske kulture, kako kod fizičkih lica tako i kompanija, osnovni su razlozi postojanja sive ekonomije. Pitanje je izuzetno kompleksno te stoga ne postoje univerzalna rešenja. Mere bazirane na principu "štapa i šargarepe" moraju biti uravnotežene kako bi podržale održivi razvoj tržišta, ali je verovatno još važnije poraditi na edukovanju svih članova društva o stvarnim posledicama sive ekonomije. Kada kažete da je ista u visini od 10 ili 15% izgubljenog BDP-a, to prosečnoj osobi ne mora mnogo da znači, ali kada takve informacije postavite u kontekst i kažete da se radi o sredstvima dovoljnim za isplatu ličnih zarada svim zdravstvenim radnicima za narednih šest godina ili za izgradnju desetina vrtića i škola, tada govorimo o vrednostima koje su svakome razumljive i sa kojima se može poistovetiti.

Sledeći korak je razumevanje da su svakodnevne aktivnosti, ma koliko male, važne, kao što je odabir plaćanja negotovinskim sredstvom umesto gotovinom, insistiranje na fiskalnom računu, odbijanje da se kupuje kod neregistrovanih trgovaca i prijavljivanje vlastima radnika koji rade na crno. Moramo da shvatimo da siva ekonomija nije apstraktan koncept - to je pitanje koje direktno ili indirektno podri-

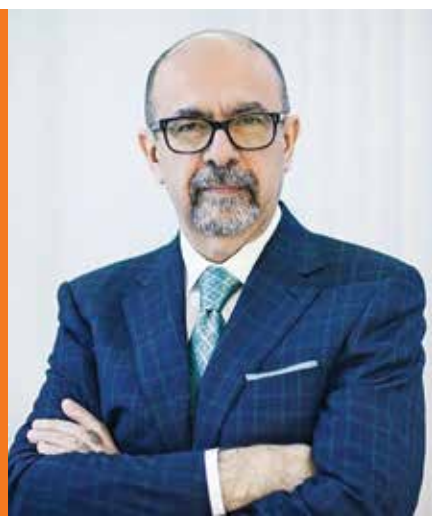

kvalitet života i rada svih nas te je stoga potrebno da usvojimo način razmišljanja gde plaćanje poreza ne predstavlja izdatak, da transparentno poslovanje nije opciono, i da sve naše aktivnosti i transakcije predstavljaju ulaganje u lokalnu zajednicu.

NALED i društveno odgovorne kompanije su pre sedam godina formirale Savez za fer konkurenciju, čiji je član i kompanija Mastercard. Da li je ovaj Savez jedan od najboljih primera kako se može i formalno uspostaviti dijalog javnog i privatnog sektora?

- Članovi Saveza za fer konkurenciju, vodeći korporativni investitori i poslodavci, tehnološke kompanije sa međunarodnom ekspertizom, lokalne vlasti i NVO, pružaju dragocene i realne uvide u poslovanje koji su od pomoći vladi u krojenju državne politike, a radi ostvarivanja zajedničkog cilja - moderno i konkurentno tržište.

Digitalizacijom protiv birokratije

Uspostavljanje pune funkcionalnosti eUprave zahteva da, prema preporukama Sive knjige, kompletiramo sve potrebne elektronske registre, omogućimo ePlaćanje usluga i eDostavu dokumenata, ali i da regrutujemo što više eGrađana

Savez za e-upravu najbrojnije je radno telo NALED-a sa, gotovo 70 članica iz redova privrede, lokalnih samouprava, javnih agencija, univerziteta i fakulteta, a pogled na novo izdanje Sive knjige opravdava tako veliko interesovanje svih sektora društva. Imajući u vidu značaj koji digitalizacija ima za pojednostavljenje administrativnih postupaka, najmanje 40% preporuka

naše „regulatorne biblije“ predviđa da procedure preselimo u elektronski svet.

Za to će biti potrebno da na osnovu predloga Sive knjige radimo na dovršetku temelja za uspostavljanje pune funkcionalnosti sistema e-uprave, a to su, pre svega, završetak formiranja svih potrebnih elektronskih registara i veće uključivanje privrede i građana kao korisnika. Najpre kroz uvođenje obaveze izdavanja lične karte sa čipom i kvalifikovanim elektronskim sertifikatom, a potom motivisanjem ljudi da više koriste portal eUprave i tako postanu punopravni eGrađani, na čemu radimo sa Kancelarijom za IT i eUppravu i uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj.

Pre dve godine Savez za e-upravu počeo je rad zalaganjem za ukidanje pečata, a danas je u fokusu ukidanje drugih relikata prošlosti kao što je dokaz o uplati (čuvena uplatnica) i omogućavanje elektronskog plaćanja za sve usluge javne uprave (ePlaćanje), bilo online ili na šalterima. Dodatno, zalažemo se za omogućavanje eDostave za sve usluge javne uprave, sve postupke pred pravosudnim organima, kao i prelazak na eFakture i uspostavljanje integrisanog sistema za izdavanje i dostavljanje faktura kako za javni, tako i za privatni sektor.

Mnogobrojne kompanije i građani, koji su posebno tokom pandemije imali prilike da osete sve dobrobiti razvoja eUprave, znaju da je naš Savez inspirisao veliki broj promena u ovoj oblasti. Između ostalog, u prethodnih godinu dana,

Najmanje 40% preporuka novog izdanja Sive knjige predviđa da preselimo administrativne procedure u elektronski svet

zahvaljujući velikom zalaganju Saveza, usvojen je Zakon o arhivskoj građi i arhivskoj delatnosti koji omogućava trajno čuvanje poslovne dokumentacije u elektronskoj formi.

Savez posebno ističe doprinos uobličavanju Programa razvoja eUprave za period 2020-2022. koji je usvojen prošle godine, a u čijem fokusu je kreiranje novih elektronskih usluga za građane i privredu. Programom je predviđeno uvođenje ePisarnice i eArhive, omogućavanje korisnicima da onlajn prate statusa predmeta, pregledaju i zahtevaju ispravke svih podataka koje o njima javni sektor evidentira, kao i brojnih drugih usluga koje će omogućiti veću transparentnost i efikasnost rada javne uprave.

Lokalne samouprave prva su tačka kontakta građana i privrede s administracijom i veoma smo ponosni što im pomažemo da drže korak sa svetom elektronskih usluga. Tu posebno ističemo doprinos koji smo dali, zajedno sa RATEL-om i u saradnji sa Ministarstvom trgovine turizma i telekomunikacija, na kontinuiranoj edukaciji službenika u gradovima i opštinama u oblasti sajber bezbednosti i čuvanja podataka koji su im povereni.

U službi našeg zdravlja

Pre dve decenije, stavili su se u službu zdravstvenog sistema Srbije izradom informacionog sistema, a u proteklih godinu dana „Heliant“ 24 sata dnevno, sedam dana u nedelji, izlazi u susret svim zahtevima koji stižu iz kovid bolnica i kovid centara.

Ma koliko ja želeo da verujem da naši inženjeri čine „Heliant“ velikim, njegova snaga počiva na velikom broju pametnih ljudi koji ga koriste i unapređuju svojim sugestijama. Naše zasluge se svode na sposobnost da slušamo i da čujemo njihove potrebe, skroman je gospodin Radulović.

Iako više od 200 zdravstvenih ustanova u Srbiji svakodnevno koristi vaš softver, tek je globalna pandemija pokazala koliko je on dragocen...

- Informacioni sistemi danas ne služe samo za lagerovanje podataka, jer mi iz njih treba da crpimo znanja. Ovaj naš sistem može lako da se širi, da se jednostavno prilagođava različitim granama medicine i, kao što je prošla godina pokazala, različitim uslovima rada. Prošle godine, mi smo, na samom početku, pandemije za samo jedan dan Laboratoriju za virusologiju povezali sa Infektivnom klinikom Kliničkog centra Srbije. Time smo 300 papirnih dokumenata, koji su potencijalno infektivni, učinili dostupnim u elektronskoj formi. Razvijamo registre specijalizovane medicine, pacijentima se približavamo putem mobilnih aplikacija i pravimo svoje sisteme za vizuelizaciju podataka. Pojačali smo i naše naučno odeljenje jer smo shvatili da između nas i lekara mora da postoji dodatna spona. Danas „Heliant“ zapošljava tri lekara i dvoje biohemičara-farmaceuta i ne možemo da prežalimo što to nismo uradili pre pet godina.

Pre dva meseca „Heliant“ je postao član NALED-a. Mislite li da i na ovaj način možete da doprinesete unapređenju zdravstvenog sistema Srbije?

- I u slučaju ulaska u NALED žalimo što to nismo učinili mnogo ranije. Svako ko se bori za smanjenje administracije,

Podaci su dragocen
resurs koji deljenjem,
razmenjivanjem,
trošenjem, ukrštanjem
samo dobija na vrednosti

birokratije, papirologije i prepreka naš je prirodan saveznik, a zdravstvo je pravi poligon za to. „Heliant“ je pomogao projekat elektronskog recepta kojim je mesečno iz upotrebe izbačeno pet miliona papira. Koliko god se trudili da u svakoj oblasti unapredimo ostvarivanje nekog prava, od vađenja pasoša do dobijanja građevinske dozvole, na koncu dođemo do toga da nema ničeg važnijeg od pružanja pomoći bolesnom. Ako mi, u savezu sa NALED-om i svakim mislećim čovekom, administraciju u zdravstvu zamenimo tehnologijom i olakšamo milionima ljudi dostupnost zdravstvenih usluga, smatraćemo da smo učinili veliku stvar.

Kako će se razvijati medicina u godinama pred nama?

- Cilj nam je da dodatno unapređujemo naše naučno odeljenje kako bi „Heliant“

postao alat naučnih radnika, naučne zajednice, i u tom smislu mi već radimo na specijalizovanim registrima bolesti kako bolničkim, tako i nacionalnim. Nije dovoljno imati osnovne informacije i podatke, jer je potrebno da se oni bolje, pametnije strukturiraju, što predstavlja prelaz između informacionog i ekspertskeg informacionog sistema.

Svedoci smo jedne velike promene u medicini koja se iz medicine autoriteta klasičnih kliničkih studija menja u nešto što se zove medicina podataka. Cilj je da se podaci dobijeni relevantnim istraživanjima, koji su inače dostupni ograničenom broju ljudi, učine dostupnim svetu, da se ti podaci ukrštaju, obrađuju i upoređuju. Vreme je da postanemo svesni da su podaci dragocen resurs koji deljenjem, razmenjivanjem, trošenjem, ukrštanjem samo dobija na vrednosti.

5G će promeniti svet

Usradnji sa operaterima i svojim partnerima, kompanija Huawei radi na proširenju 5G mreže u raznim granama industrije, ostvarujući rast poslovanja za sve učesnike, a pritom gradeći otvoreno i raznovrsno okruženje koje svoj procvat doživljava upravo oslanjajući se na zajedničke uspehe.

Da li je naše tržište spremno za sve prednosti digitalne transformacije, između ostalog, i za sprovođenje 5G mreže? Da li je Srbija više-manje spremna za 5G mrežu?

Siguran sam da će 5G mreža neizostavno promeniti svet kakav poznajemo i poboljšati ga. Proizvodi kompanije Huawei koji koriste 5G tehnologiju su najbolji na svetu. U komercijalnom smislu smo postigli najviši nivo zrelosti uz stabilan i neprekidan razvoj naše tehnologije. U proteklih deset godina, naša kompanija je uložila preko 4 milijarde dolara u razvoj 5G tehnologije.

Da bismo postigli pozitivan poslovni ciklus, neophodno je da se fokusiramo na četiri elementa: tehnologiju, okruženje u kome poslujemo, standarde i poslovni model. Tržište u Srbiji se ne razlikuje mnogo od tržišta u ostatku sveta i više je nego spremno da prihvati nove tehnologije.

Da li ste zadovoljni brzinom kojom se poslovna klima u Srbiji poboljšava?

Prošle godine smo nastavili da radimo na inovacijama koje kreiraju vrednosti za naše potrošače, kako bismo dali doprinos borbi sa pandemijom i podržali kako ekonomski oporavak zemlje, tako i napredak samog društva

Kako kompanija Huawei može doprineti daljoj digitalizaciji Srbije?

Verujem da je oдавно Srbija posvećena stvaranju poslovne sredine koja je otvorena za razvoj IKT infrastrukture i da u ovom digitalnom dobu zajedničkim snagama možemo ovo tržište pretvoriti u vodeće tržište istočne Evrope. Takođe smo u potpunosti posvećeni projektima korporativne društvene odgovornosti, kao i doprinosu društvenim vrednostima u Srbiji. Svake godine realizujemo projekat "Seme za budućnost", kada biramo najbolje IT studente sa univerziteta u Srbiji. Prema tradiciji, uspešni učesnici projekta putuju avionom u Kinu na dve nedelje. Pre svega, pruža im se prilika da neposredno iskuse kinesku kulturu, nakon čega lete za Šenžen, u kome je sedište kompanije Huawei, radi praktične obuke koja obuhvata teorijsku nastavu i eksperimente.

Takođe smo pokrenuli projekat "Hiljadu snova" sa ciljem da pomognemo

Kompanija Huawei u Srbiji posluje već 15 godina i u lokalnom tržištu vidi veliki potencijal. Prošle godine smo u Beogradu otvorili Inovativni centar, sa ciljem da odigramo ključnu ulogu u digitalnoj transformaciji celokupnog regiona.

najmlađim korisnicima naših proizvoda. Ovaj projekat je olakšao deci prelazak na onlajn učenje za vreme pandemije.

Pored toga, otvaramo IKT akademije pri najboljim lokalnim univerzitetima. Ovo je kooperativni projekat u okviru koga sprovodimo obuku u oblastima kao što su bežične mreže i veštačka inteligencija.

Kako se prošle godine kompanija Huawei suočavala sa virusom korona? Da li je ova situacija uticala na vaš svakodnevni rad sa klijentima?

Tokom prošle godine se kompanija dobro držala u nezavidnim okolnostima. Nastavili smo da radimo na inovacijama koje kreiraju vrednosti za naše potrošače, kako bismo dali doprinos borbi sa pandemijom i podržali kako ekonomski oporavak zemlje, tako i napredak samog društva. Ovu situaciju smo takođe iskoristili da dodatno unapredimo naše poslovanje. Kao rezultat toga, naš poslovni učinak je u najvećoj meri bio u skladu sa predviđenim.

Kao članica IKT zajednice, preduzeli smo sve moguće korake sa ciljem da podržimo borbu protiv aktuelne pandemije. Tesno saradujemo sa lokalnim organima vlasti, organizacijama naše zajednice, međunarodnim organizacijama kao i našim potrošačima i partnerima na zaštiti zdravlja i bezbednosti ljudi kojima smo na usluzi.

HUAWEI IdeaHub

New Style **Smart Office**

3-in-1 Whiteboard | Projector | Online Meeting

Lideri u Srbiji i u regionu

Od maja ove godine OTP banka i Vojvodanska banka nastavljaju kao velika OTP banka, čime se okončava i najkompleksniji integracioni proces koji je sproveden na domaćem i regionalnom finansijskom tržištu. To će potvrditi strateški potez OTP Grupe da formira vodeću bankarsku instituciju u Srbiji

Raditi na integraciji u uslovima globalne pandemije zaista je veliki izazov kome smo odgovorili zahvaljujući prvenstveno timskom radu, zalaganju svih kolega i kontinuiranom ulaganju u digitalnu transformaciju, s ponosom ističe gospodin Mihajlović.

U 48 dana vanrednog stanja klijenti su koristili naše digitalne servise za 80 odsto više u odnosu na prethodni period

OTP Grupa u Srbiji posluje kroz OTP banku i Vojvodansku banku, koje se nalaze u procesu integracije. Kada se pored tako velikog projekta dogodi i pandemija, koliko je naporno bilo postići zavidne rezultate?

Povećali smo tržišno učešće u svim segmentima; na kraju 2020. godine su ukupni neto krediti obe banke iznosili 3,7 milijarde evra sa rastom kredita na godišnjem nivou od oko 15%, što je 500 miliona evra više u odnosu na prošlu godinu. Time smo zauzeli učešće na tržištu od preko 17%, a naša nova integrisana banka će biti prva u Srbiji u kreditiranju privrede i građana.

U segmentu poslovanja sa fizičkim licima, ostvaren je godišnji rast od preko 17%, sa snažnim rastom produkcije na stambenim kreditima od 40% na godišnjem nivou i tržišnim učešćem u stambenim kreditima od preko 21%, dok je tržišno učešće gotovinskih kredita preko 20%. U

segmentu poslovanja sa privredom takođe je ostvaren godišnji rast i to od 13%, dok je tržišno učešće u ovom segmentu preko 16%. Osluškiivali smo potrebe klijenata i pružali im podršku, o čemu govori podatak da smo kroz garantnu šemu do danas odobrili više od 259 miliona evra.

OTP Grupa je pionir u inovacijama i digitalizaciji. Koliko vam je to olakšalo poslovanje u vreme pandemije?

Odluka da ulažemo u digitalnu transformaciju i podsticaj inovacija pokazala se kao ispravna, jer smo za dve nedelje uspeli da više od 80% svih zaposlenih prebacimo na rad od kuće, a efikasnost nijednog trenutka nije opala. U 48 dana vanrednog stanja, klijenti su koristili naše digitalne servise za 80 odsto više u odnosu na prethodni period. Broj digitalnih klijenata porastao nam je za više od 60%, uz rast onlajn prodaje kredita za više od 40%. Korišćenjem m-bank i e-bank aplikacija naši klijenti mogu obaviti

mного više od transakcionog bankarstva, imaju mogućnost realizovanja keš kredita, dozvoljenog minusa, mCarda, kupovine osiguranja... Za naše korisnike IOS operativnog sistema uveli smo plaćanje putem APPLE PAY funkcionalnosti.

Ukidanje suvišne birokratije u deviznom poslovanju jedna je od deset prioritarnih preporuka NALED-ove Sive knjige. Zašto je važno da NBS sprovede ovu preporuku u što kraćem roku?

NBS je generator inovacija u bankarskom sektoru i bez NBS nijedna banka ne bi mogla da uvede plaćanja putem IPS koda, tako da verujem da će i ovu važnu preporuku sprovesti u skorijem roku. A to je važno jer, bi dodatno smanjenje birokratskih procedura u izvršenju naloga omogućilo automatizaciju procesa, što bi uticalo na njihovo skraćivanje, kao i na digitalizaciju u ovom domenu poslovanja. Tako bi segment deviznog poslovanja bio prilagođen klijentima uz, znatno veće mogućnosti primene najnovijih metoda i instrumenata trgovanja, čime se dalje otvara značajno lakši pristup tržištima drugih zemalja i bržoj naplati, što je suštinski cilj ovih preporuka.

Znamo put do vrha Doing business liste

U fokusu našeg Saveza je rešavanje pitanja imovinskih odnosa kao što su konverzija i legalizacija, razvoj eProstora i unapređenje procedura koje doprinose boljem rejtingu Srbije na Doing business listi Svetske banke

Dobijanje građevinske dozvole i upis prava u katastar decenijama su bile najkompleksnije administrativne procedure u Srbiji, skupe i naročito dugotrajne. Prepreke koje su se postavljale investicijama i pravnoj sigurnosti zahtevale su brzo i konačno rešenje te su, na inicijativu NALED-a, pokrenute sveobuhvatne reforme. Digitalizacija postupaka napravila je revoluciju, do dozvole za gradnju se dolazi 2,5 puta brže nego ranije, uz 18 puta niže troškove, dok je procedura upisa u katastar ubrzana trostruko, sve se obavlja na jednom mestu, uz duplo niže troškove.

Više od 600.000 rešenih zahteva za gradnju od 2016. godine i gotovo 950.000 primljenih zahteva za upis u katastar od sredine 2018. godine preko jednošalterskog sistema eŠalter bili su signal da je na talasu

tih uspeha potrebno nastaviti sa rešavanjem drugih uskih grla u oblasti imovinsko-pravnih pitanja i prepreka ulaganjima.

Formiran je Savez za imovinu i investicije kao stručno radno telo koje će učestvovati u kreiranju politika za unapređenje poslovnog ambijenta, rešavanju problema u vezi sa imovinskim odnosima i predlaganju reformi čiji je cilj unapređenje uslova za investiranje i bolji plasman na Doing business listi Svetske banke. Savez ubrzano raste i već je dostigao 50 članica iz redova privrede, lokalnih samouprava, udruženja i akademskih institucija.

Među 10 prioritarnih preporuka nove Sive knjige, uvrstili smo zahtev za ukidanje naknade za konverziju zemljišta u pravo svojine. Ovaj institut u velikoj meri nije ispunio svoju svrhu, a praktično je „zaključao“ 5.000 hektara građevinskog zemljišta, čija tržišna vrednost opada, jer privreda ne može da gradi, pa samim tim ni da razvija proizvodne kapacitete i zapošljava nove radnike, a svojinska transformacija uz plaćanje naknade za zemljište koje je privreda već platila pri kupovini, pokazala se kao neodrživa praksa.

Savez je pokrenuo inicijativu za donošenje autentičnog tumačenja člana 95. Zakona o zadrugama kako bi se, na jedinstven i dosledan način, efikasno rešili imovinskopravni sporovi koji već decenijama onemogućavaju vlasnicima da mirno uživaju u kupljenom zemljištu kupljenog zemljišta. Zahtevi zadrugara su usmereni na oduzimanje legitimno stečene privatne svojine, što nepovoljno utiče na mogućnosti lokalnog ekonomskog razvoja u velikom broju naših opština. Predmet zahteva je, po pravilu, najkvalitetnije poljoprivredno zemljište, čija tržišna vrednost u zavisnosti od lokacije iznosi između 5.000 i 15.000 evra po hektaru, s tim da su predmet zahteva i sva druga zadružna imovina, poslovni i poljoprivredni

Među 10 prioritarnih preporuka nove Sive knjige, uvrstili smo zahtev za ukidanje naknade za konverziju zemljišta u pravo svojine jer ovaj institut nije ispunio svrhu, a zaključao je 5.000 hektara građevinskog zemljišta

objekti, što odvraća potencijalne investitore od ulaganja u sektor poljoprivrede.

Ništa manje važna nije preporuka za ubrzanje postupka ozakonjenja nelegalno izgrađenih objekata produžavanjem propisanih rokova i pojednostavljenjem procedure. Pored toga, radimo na daljem unapređenju postupka upisa u katastar i njegovom ažuriranju, gde bi jedna od korisnih mera bilo omogućavanje besplatnog upisa. Na kraju, Savez se zalaže za još jedno digitalno rešenje, razvoj eProstora, novog sistema koji bi omogućio da se kroz elektronski postupak donose urbanistički i prostorni planovi, čime bi ta procedura postala efikasnija i transparentnija.

U korpusu preporuka Sive knjige, na čijem će se sprovođenju angažovati Savez, jesu i preporuke za unapređenje sudstva kroz automatizaciju rada sudova (sudske uprave), posebno kako bi se ubrzalo postupanje na predmetima, snizili troškovi, olakšala komunikacija između suda, stranaka i advokata i kako bi strankama bili onlajn dostupni delovi sudske prakse, modeli odluka, sporazuma i sl.

Kada govorimo o investicijama, nezaobilazne su preporuke Sive knjige za Ministarstvo privrede gde želimo da dalje unapređujemo procedure stečaja, kao i osnivanja privrednih subjekata, ali i da radimo na ostalim važnim administrativnim koracima za otpočinjanje biznisa koje meri Svetska banka, kao što je dobijanje priključka na energetska mrežu, dobijanje kredita, upis zaloge i drugo.

Privredi oslonac, državi partner

Dalje pozicioniranje AIK Banke, prve domaće banke koja je iskoračila na tržište EU, u ovom delu Evrope kao finansijski snažne i kredibilne bankarske grupacije jeste strateško opredeljenje. Ulazak na tržište EU govori u prilog snažnim temeljima i održivom razvoju na kojima zasnivaju poslovanje

Implementirali smo brojne projekte s težnjom da i dalje nastavimo intenzivnu realizaciju naše strategije digitalne transformacije, osnaživanja digitalnog brenda i proširenja baze zadovoljnih klijenata, s ponosom za Cord Magazine ističe Jelena Galić

Banke su krizu dočekale spremno, sa visokom likvidnošću i niskim

nivoom loše aktive. Kakva je situacija danas?

- Izazovi sa kojima smo se svi prethodne godine susreli su nas naveli da prilagodimo svoje svakodnevne aktivnosti i način života. Važno je istaći da su ostvarena makroekonomska stabilnost pre pandemije, kao i mere koje je država sprovela i koje i dalje sprovodi, doprineli da se negativni efekti pandemije na privrednu

aktivnost umanje. Banke su odgovorno učestvovalе u svim programima podrške za očuvanje finansijske stabilnosti u

Treću godinu zaredom, u Srbiji je domaća kreditna aktivnost ostvarila skoro dvocifren rast i važi za jednu od najviših u regionu

ublažavanje posledica epidemije. Uzimajući u obzir jaku kapitalnu i likvidnosnu poziciju celokupnog bankarskog sektora, izvesno je da će banke i na dalje biti glavni oslonac privredi i partner državi u očuvanju postignute stabilnosti i daljem prevazilaženju potencijalnih izazova. U tom smislu, mogu da kažem da banke svojim prudentnim ponašanjem upravo minimiziraju buduće potencijalne rizike, a da ostvareni dosadašnji rezultati na polju makroekonomske i finansijske stabilnosti ostaju dobra osnova na kojoj će se nadograđivati budući rast i razvoj.

Globalna kriza izazvana pandemijom traje već godinu dana. Kako se ona odrazila na bankarski sektor i na vašu banku?

- Banke su i pre izbijanja pandemije godinama razvijale mehanizme za funkcionisanje u situaciji potencijalne krize. Značajne rezerve likvidnosti, adekvatno upravljanje rizicima, odgovorna kreditna politika neke su od poluga koje su bankama pomogle da prevaziđu izazove i u ovoj specifičnoj situaciji. Banke su se uz to jako brzo prilagodile i na posebne karakteristike ove krize, dodatno stimulišući klijente da koriste onlajn i digitalne servise. Uz adekvatnu podršku države kroz direktnu pomoć privrednim subjektima, kao i uz stimulatивne mere NBS, može se zaključiti da su banke jako dobro odgovorile na sve izazove poslovanja u uslovima pandemije. Ukupni plasmani banaka u prošloj godini, prema podacima NBS, povećani su za 10,7 odsto, čemu je, pored rasta kreditne aktivnosti, doprinelo i ulaganje banaka u dinarske korporativne obveznice. Posebno treba naglasiti da je učešće problematičnih kredita u prošloj, pandemijskoj godini, bilo niže za 0,4 procenta u odnosu na 2019. godinu, što sve zajedno govori u prilog stabilnosti i jačini bankarskog sektora u Srbiji.

Naša bankarska grupacija, sa AIK Bankom kao vodećom članicom, stabilna je bankarska grupa sa aktivom preko 4 milijarde evra. Stabilnost poslovanja

je dodatno dokazana kroz uspešno realizovane aktivnosti u specifičnim okolnostima koje je pred nas stavila 2020. godina, iz koje smo izašli osnaženi kako sa timskog aspekta, tako i sa aspekta poslovanja, gde je obezbeđeno nesmetano obavljanje svih aktivnosti i kompletno servisiranje klijenata, a sve zajedno se ogleda u ostvarenim poslovnim pokazateljima, odnosno višem nivou bilansne sume, dodatnom jačanju depozitne baze i održanoj visokoj profitabilnosti.

Kada je doneta odluka o uvođenju tromesečnog moratorijuma na otplatu svih kredita, Vi ste je pozdravili kao dobru. Da li to mislite i sada nakon godinu dana?

- Imajući u vidu složenost okolnosti izazvanih pandemijom, pokazalo se da je sprovedeni set mera u cilju olakšanja

Naši proizvodi i procesi su u potpunosti „end to end“ automatizovani, što znači da se u izuzetno kratkom roku klijentu odobravaju sredstva

izmirenja obaveza, kako privrede, tako i stanovništva, i odgovornog upravljanja kreditnim rizikom finansijskih institucija, upravo doprineo neutralisanju negativnih ekonomskih efekata pandemije. U tom smislu, najavljeni novi set mera Vlade Srbije u iznosu od 249,4 milijarde dinara, koji podrazumeva direktnu podršku osetljivim i najugroženijim sektorima i stanovništvu, kao i produženje garantne šeme, u svrhu održavanja likvidnosti privrede, svakako će omogućiti ne samo dalje prevazilaženje negativnih efekata pandemije, već i nastavak podrške celokupnoj privredi i građanima u njihovim redovnim aktivnostima.

Kako ocenjujete ekonomske mere koje je država sprovodila i koje sprovodi u cilju pružanja pomoći ekonomiji?

- Ublažavanje monetarne politike, odobravanje kredita iz garantne šeme po povoljnim uslovima, pre svega dinarskih kredita zahvaljujući i preferencijalnoj politici obaveze rezerve NBS, uz dobru saradnju sa bankarskim sektorom, omogućili su da uslovi finansiranja na domaćem kreditnom tržištu ostanu povoljni. Treću godinu zaredom, u Srbiji je domaća kreditna aktivnost ostvarila skoro dvocifren rast i važi za jednu od najviših u regionu.

Kako je tokom pandemije, sektor malih i srednjih preduzeća direktno najviše pogođen krizom, mislim da je direktno

usmeravanje mera ka ovom delu pri-
vredne bilo jako važno za prevazilaženje
poteškoća izazvanih pandemijom i
održanju daljeg poslovanja ovog se-
gmenta. Kao banka koja je učestvovala
u svim merama, ostali smo intenzivna
podrška i oslonac malim i srednjim
preduzećima u Srbiji, ponudom kom-
pletnog seta proizvoda koji su potrebni
ovim preduzećima, kako onlajn servisa
za transakcione usluge raznih vidova
plaćanja, tako i svih oblika kreditiranja
za obrtna sredstva, investicije, kredita
za poljoprivrednike, kao i kredita kroz
državne programe za podršku privredi
i poljoprivredi.

**AIK Banka je postala prva domaća
banka koja je iskoračila na tržište
EU. Koje sve benefite donosi širenje
saradnje kroz regionalni pristup?**

- Akvizicijom Gorenjske banke u
Sloveniji, koja je zaokružena tokom
2019. godine, AIK Banka je postala prva
domaća banka koja je proširila svoje
poslovanje i na tržište EU. Jačanjem
svoje pozicije u regionu, zajedno sa

Našim klijentima je
ponuđeno elektronsko
potpisivanje digitalnih
dokumenata pametnim
telefonom, tabletom ili
računarom uz dvofaktorsku
autentifikaciju, što nas
dalje vodi i ka "paperless"
poslovanju

Gorenjskom bankom, omogućavamo
svojim klijentima kvalitetan servis i u
okviru EU. Naš ulazak na tržište EU
govori u prilog snažnim temeljima i
održivom razvoju na kojima zasnivamo
svoje poslovanje. Dalje pozicioniranje u
ovom delu Evrope, kao finansijski snažne
i kredibilne bankarske grupacije, je naše
strateško opredeljenje, a prethodno
iskustvo je još jedna potvrda ovog
strateškog opredeljenja. U tom smislu,
pratimo kretanja na tržištu vezano za
potencijalne dalje akvizicije i imamo jasnu
viziju naše bankarske grupacije i pravcu
njegovog daljeg širenja u Srbiji i regionu.

**Kontinuirano uvodite nove, inova-
tivne servise i ponude jer su očeki-
vanja klijenata sve veća. Da li će i
u narednom periodu vaša osnovna
težnja biti stvaranje novih proizvoda
i usluga?**

- U skladu sa usvojenom strategijom
digitalne transformacije, i ove godine
nastavljamo sa realizacijom projekata
koji direktno utiču na dostupnost veli-
kog broja proizvoda klijentima 24/7,
kako kroz mrežu filijala, tako i u onlajn
okruženju na digitalnim kanalima ko-
munikacije. Konstantno smo u proce-
su kreiranja novih, ali i unapredjenja
funkcionalnosti postojećih proizvoda i
usluga koje klijentima nude bolje i brže
korisničko iskustvo.

Klijenti Banke koji koriste mobilnu apli-
kaciju mogu, na prodajnim mestima
koja to omogućavaju, da plate račun
putem očitavanja QR koda i plate digi-
talnom Mastercard platnom karticom
na smart telefonima. Takođe, klijentima
je omogućena trenutna dostupnost
računa preko web ili mobilne aplikacije,
kao i mogućnost da transferišu svoja
sredstva, oročavaju svoj novac, ili pak,
apliciraju za kredit, dozvoljeno preko-
račenje i kreditnu karticu. Ovi proizvodi
i procesi su u potpunosti „end to end“
automatizovani, što znači da u izuzetno
kratkom roku se klijentu odobravaju
sredstva, na primer, kod odobrenja keš
kredita, klijent u roku od 10 minuta od
apliciranja, odobrena sredstva ima na
raspolaganju.

Aplikacija za mobilno bankarstvo omo-
gućava korisnicima pristup mobilnom
bankarstvu koristeći biometrijsku au-
tentifikaciju. Pored toga, klijentima je
ponuđeno elektronsko potpisivanje
digitalnih dokumenata pametnim te-
lefonom, tabletom ili računarom uz
dvofaktorsku autentifikaciju, što nas
dalje vodi i ka "paperless" poslovanju
i značajnom ubrzanju svih procesa.

Ovo su samo neki od primera projekata
koje smo implementirali, sa težnjom da i
na dalje nastavimo intenzivnu realizaciju
naše strategije digitalne transforma-
cije, osnaživanja digitalnog brenda i
proširenja baze zadovoljnih klijenata.

Vreme je naš najvredniji resurs

Steel Impex je regionalni lider u sektoru upravljanja otpadom i član NALED Saveza za fer konkurenciju koji ubraja neke od najvećih domaćih poslodavaca i poreskih obveznika

Naši dobavljači znaju da možemo da im ponudimo kompletno rešenje za njihov otpad, bilo da je u pitanju reciklažni otpad od čelika, otpad nemetalnog karaktera, plastika, papir, gume itd. Kada raspoložete kapacitetom za obradu 100 000 tona godišnje i nemate stalnog lokalnog kupca, izvoz je jedina opcija, kaže Maja Živković.

Steel Impex je regionalni lider u sektoru upravljanja otpadom uprkos nefer konkurenciji i neformalnoj ekonomiji. Kako izlazite na kraj sa svim nepovoljnim okolnostima i da li je to razlog što ste orijentisani na izvoz? Uvek se trudimo da radimo po pravilima fer konkurencije. To nas usmerava ka inovaciji, kreativnosti i novim idejama.

Iako je u našem poslu teško, to možemo postići digitalizacijom svakodnevnog poslovanja, povećanjem svesti putem društvenih mreža i uvek novim i boljim uslovima za naše dobavljače. Širenjem ponude u smislu vrsta otpada kojim upravljamo povećavamo i naše prisustvo na tržištu, ali i smanjujemo fiksne troškove. Naši dobavljači znaju da možemo da im ponudimo kompletno rešenje za njihov otpad, bilo da je u pitanju reciklažni otpad od čelika, otpad nemetalnog karaktera, plastika, papir, gume itd. Kada raspoložete kapacitetom za obradu 100 000 tona godišnje i nemate stalnog lokalnog kupca, izvoz je jedina opcija, kaže Maja Živković. Nažalost, u našoj zemlji je ograničen broj korisnika materijala koji se mogu reciklirati, dok ih za neke uopšte i nema.

Oni koji ih koriste ili imaju male kapacitete, ili kupuju kroz dobavljače. Slobodno tržište kao što je naše mora da bude transparentnije i da ima više operatera, što će poboljšati kvalitet svih usluga, ali kada uslovi izvoza postanu otežani

Podaci su dragocen resurs koji deljenjem, razmenjivanjem, trošenjem, ukrštanjem samo dobija na vrednosti

i isplate nisu osigurane garancijama, ne razvijamo se kao tržište.

Steel Impex je član NALED Saveza za fer konkurenciju koji ubraja neke od najvećih domaćih poslodavaca i poreskih obveznika. Da li ste zadovoljni napretkom koji ste svojim radom i zalaganjem postigli? Da li je moguće ostvariti još veći napredak?

Kao član NALED, aktivno učestvujemo u svemu što se tiče fer konkurencije, delimo svoja iskustva, probleme sa kojima se suočavamo u našem sektoru i pogrešno tumačenje pravila. Ova saradnja je veoma važna jer nam omogućava da direktno sa terena uvidimo koje su dobre, a koje loše strane reciklažne industrije. Napori NALED-a i njihova posvećenost fer konkurenciji pomažu poboljšanju situacije, uspostavljanju fer i jednakog pristupa za sve, bez ikakve sive zone.

Snažno zagovarate smanjivanje administrativnog tereta za kompanije

koje posluju legalno. Kako i koliko birokratija otežava poslovanje vaše kompanije i usporava vaš rast i širenje?

Svet se promenio, a naročito nakon pandemije. moramo biti u stanju da odmah donosimo odluke i izvršavamo ih. Da bismo to uradili, potrebna nam je digitalna infrastruktura koju možemo primeniti na sve u našim kancelarijama, da bismo održavali sastanke i prisustvovali našim inspekcijama. Ovo će takođe doneti transparentnost. Vreme je sada naš najvredniji resurs i ne možemo sebi priuštiti da izgubimo mesece na dobijanje dozvole, odobrenja ili nekog izveštaja od državnih institucija. U isto vreme, naši zakoni i regulativa moraju ići ukorak sa vremenom, promene su neophodne. Inspektori iz naših institucija još uvek zahtevaju dokumentaciju samo na papiru, a ne u digitalnoj formi.

Digitalizacija poljoprivrede kreće sa eAgrarom

Iako je u prethodnom periodu napravljen pomak u procedurama, za praćenje koraka sa brzim izmenama propisa EU u oblasti hrane, potrebno je uvesti brže ažuriranje domaće regulative

U Srbiji je aktivno oko 400.000 poljoprivrednih gazdinstava, čiji vlasnici za registraciju, izmenu podataka ili ostvarivanje prava na podsticaje moraju da obidu četiri šaltera, dostave 90 podataka na više od 10 dokumenata, trošeći novac i vreme na pribavljanje, papirologije od koje je čak 60% nepotrebno, jer država te podatke već poseduje ili se ponavljaju. Istovremeno, zaposleni u javnoj upravi troše značajno vreme na obradu zahteva, ručno i pojedinačno proveravaju podatke i prekucavaju u svoje baze, što u nekim slučajevima uzrokuje kašnjenje u isplata podsticaja. Značaj koji ove procedure ima-

ju za razvoj poljoprivrede ključni je razlog da se uspostavljanje eAgrara nađe među 10 prioritarnih preporuka Sive knjige 13. eAgrar zamišljen je kao jedinstvena onlajn platforma za registraciju poljoprivrednih gazdinstava i dodelu podsticaja, a osim smanjenja troškova, poljoprivrednicima bi se za 85% omogućilo uvezivanje više od 20 javnih registara, a Ministarstvu poljoprivrede olakšao nadzor i planiranje poljoprivredne politike.

Ministarstvo poljoprivrede nadležno je za rešavanje 10 preporuka novog izdanja Sive knjige, a posebno nam je važno bolje zakonsko uređivanje oblasti doniranja hrane. Donošenjem pravilnika koji bi omogućio doniranje bezbedne hrane i nakon isteka roka trajanja „najbolje upotrebiti do“, kao i uvođenjem fiskalnih olakšica za doniranje ove hrane, smanjilo bi se njeno bacanje. Ta hrana je preko potrebna ugroženim kategorijama stanovništva i njeno doniranje je redovna praksa u EU.

Siva knjiga kroz dve preporuke u fokus stavlja i unapređenje uslova za razvoj organske proizvodnje. Inicijative koje je NALED pokrenuo kroz projekat Javno-privatni dijalog za razvoj, uz podršku USAID-a, reflektovane su kroz predloge za uvođenje podsticaja i za male organske proizvođače, za stočarsku proizvodnju, uz pojednostavljenje procedure dodele. Takođe, potrebno je organskim proizvođačima olakšati zakup državnog zemljišta.

U oblasti bezbednosti hrane, prvi put se u Sivoj knjizi našla preporuka

Uvođenje jedinstvene onlajn platforme za registraciju poljoprivrednih gazdinstava e-Agrar, predstavljalo bi kamen temeljac digitalizacije poljoprivrede na kojoj želimo da radimo s resornim ministarstvom

za pojednostavljenje uvoza životinja, proizvoda i hrane životinjskog porekla. Pribavljanje rešenja za uvoz koje izdaje naša država nepotrebno je kada tu hranu prati međunarodni veterinarski sertifikat. Zahtevanje ovog dokumenta je suvišna administrativna praksa, koju u našem okruženju imaju još samo BiH i Crna Gora.

Savez za hranu i poljoprivredu, koji trenutno okuplja 47 kompanija, lokalnih samouprava i asocijacija, definisao je i niz prioriteta koji na putu do savremenog agrara podrazumevaju i napore mimo unapređenja administrativnih procedura. Smatramo da je potrebno na sistemski način regulisati redovno usklađivanje propisa sa pravom EU kako bi se olakšala trgovina sa Unijom, obezbedila pravna sigurnost kada je sektor hrane i poljoprivrede u pitanju i stvorili preduslovi za uključivanje u jedinstveno evropsko tržište. Istovremeno, da bi se olakšala trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima, potrebno je omogućiti priznavanje laboratorijskih rezultata iz EU. Iako je bilo značajnih pomaka u prethodnom periodu, i dalje procedure za uvoz hrane predugo traju.

Ukorenjeno poverenje je dobra osnova za dugotrajno partnerstvo

Na ovom tržištu smo se pojavili pre pola veka sa ciljem da u Srbiju donesemo najbolji ukus i ponudimo vrhunsko osveženje. Nakon svih ovih godina, postali smo sastavni deo lokalne zajednice i pokretač pozitivnih promena.

Ovo potvrđuju i rezultati našeg istraživanja "Socio-ekonomski uticaj Coca-Cola sistema u Srbiji".

Naša kompanija ostvaruje značajan uticaj na lokalnu ekonomiju i on iz godine u godinu neprestano raste. Poslovanje Coca-Cola sistema, zajedno sa Bambi koncernom, stvara dodatnu vrednost od 291 miliona evra, dok direktni i indirektni porezi koje ovaj sistem uplaćuje kroz svoj lanac vrednosti iznose 159 miliona evra. Takođe, sistem zapošljava 1.700 ljudi u Srbiji i svojim poslovanjem podržava 14.400 dodatnih radnih mesta u povezanim preduzećima i sektorima, na šta ukazuje studija u okviru koje je sprovedena analiza podataka o poslovanju iz 2019. godine.

"Coca-Cola značajno doprinosi lokalnoj ekonomiji u zemljama u kojima posluje jer zapošljava lokalnu radnu snagu, generiše prihod, podržava razvoj tržišta i poreski sistem", izjavio je Svetoslav Atanasov, generalni direktor Coca-Cola HBC Srbija, dodajući: "Celokupan lanac vrednosti u Srbiji je rezultat izuzetne saradnje sa državnom upravom i institucijama, kao i saradnje sa potrošačima, dobavljačima i partnerima, ali isto tako je rezultat naše posvećenosti da ulažemo u razvoj zajednice."

Predvidivi uslovi poslovanja i spremnost države da pomogne, preduslovi su za rast i razvoj naše kompanije, kao i za privlačenje stranih investicija.

Takođe, predvidivost regulatornog i poslovnog okruženja u svim oblastima poslovanja, od poreske politike i zakona o zaštiti životne sredine pa do lojalne tržišne konkurencije, borbe protiv sive ekonomije i obezbeđivanja nesmetane

prekogranične trgovinske razmene, presudni su za poslovanje i održivi rast svakog sistema, bio on veliki ili mali. U ovom kontekstu, naponi NALED-a usmereni na unapređenje uslova poslovanja, od vitalnog su značaja, a Siva knjiga je izvanredan primer konstruktivnog pri-

najnoviju tehnologiju u postrojenjima za preradu otpadnih voda. Kao lider u industriji robe široke potrošnje, mi smo odgovorna kompanija koja planira da ostane u Srbiji i zabeleži još veći rast. Ovo potvrđujemo i titulom najuspešnijeg proizvođača pića u Evropi, prema Dau Džons indeksima održivosti.

Ambiciozni ciljevi na korporativnom nivou, postavljeni za period od 2025. do 2030. godine, biće i ostvareni u Srbiji ukoliko se nastavi saradnja na sprovođenju reformi između javnog i privatnog sektora, stručne javnosti i celokupne zajednice. I dok pravimo buduće planove i podsticaje, 2020. godinu nikako ne treba prepustiti zaboravu.

U godini iza nas, država je dokazala spremnost da pomogne privredi i pojedincima, dok je privatni sektor pokazao agilnost u pružanju podrške lokalnoj zajednici u kojoj posluje. U partnerstvu sa Crvenim krstom, Fondacija Coca-Cola je obezbedila pomoć u vrednosti od 200.000 dolara za najugroženije i donirala svoje proizvode zdravstvenim radnicima širom Srbije. Tokom krize, fokusirali smo se na podršku malim preduzetnicima, naročito u slabije razvijenim delovima Srbije, kao i ugostiteljskom sektoru koji je podneo težak udarac.

Globalna pandemija i nova realnost iznele su na svetlo dana izvanredne odnose i neraskidivo partnerstvo između države i privatnog sektora, dokazujući da je UKORENJENO POVERENJE DOBRA OSNOVA ZA DUGOTRAJNO PARTNERSTVO i zajednički rast u godinama koje su pred nama.

stupa: osim što predstavlja postojeću problematiku i izazove, iznosi i predloge i održiva rešenja koja su svima na korist.

S obzirom da u Srbiji posluje već više od pola veka, Coca-Cola sistem daje aktivan doprinos zaštiti životne sredine, smanjuje karbonski otisak korišćenjem energije iz obnovljivih izvora, sprovođenjem politike odgovornog upravljanja otpadom i značajnim ulaganjem u

Čišćenje administracije je najmanje skup posao

Najmlađi savez u okviru NALED-a ambiciozno radi na stvaranju boljih uslova za sakupljanje i reciklažu različitih vrsta otpada, unapređenju upravljanja otpadnim vodama, kao i reformi sistema poreza i naknada u oblasti zaštite životne sredine

Iako je oformljen tek krajem 2019. godine, Savez za zaštitu životne sredine okupio je već 46 članica – kompanija, lokalnih samouprava i udruženja zainteresovanih za definisanje sistemskih rešenja u veoma zahtevnoj oblasti kakva je ekologija. Među prioritetima su uređenje sistema naplate poreza i naknada u oblasti zaštite životne sredine, upravljanja ambalažnim otpadom, otpadnim vodama, otpadom od hrane i posebnim tokovima otpada, kao i promovisanje uvođenja koncepta cirkularne ekonomije. O njihovom značaju govori i to što su gotovo svi prepoznati u preporukama Sive knjige, a unapređenje

sistema prečišćavanja otpadnih voda našlo je mesto i među 10 prioriteta.

Partnera u ovim aktivnostima našli smo u Nemačkoj razvojnoj saradnji (GIZ), uz čiju podršku realizujemo tri projekta. Najnoviji je projekat „Povećanje stope reciklaže za baterije i sijalice u Republici Srbiji“ gde, pored nastojanja da uspostavimo efikasniji sistem sakupljanja i povećamo stopu njihove reciklaže za 20%, želimo da podstaknemo resorne institucije da uvedu podsticaje za reciklažu baterija.

U okviru projekta unapređenja upravljanja otpadom od hrane takođe je u fokusu razvoj sistema prikupljanja, a u okviru Sive knjige, preporučili smo i izmenu regulative kako bismo obavezali sve objekte koji pripremaju više od 50 obroka dnevno da otpad od hrane predaju operateru radi bezbednog zbrinjavanja.

U okviru projekta „Upravljanje staklenom ambalažom na Zapadnom Balkanu“, radimo na povećanju stope reciklaže stakla za 20% u Srbiji, BiH i Severnoj Makedoniji, a u našoj zemlji projekat realizujemo u Somboru, Nišu, Kragujevcu i Varvarinu, gde je postavljeno ukupno 600 kontejnera, tzv. zvona za reciklažu.

Smernice za unapređenje upravljanja električnim i elektronskim otpadom dali smo u Sivoj knjizi kroz zagovaranje uvođenja instituta produžene odgovornosti privrede.

Na kraju, Savez aktivno radi na pronalaženju najboljeg modela za upravljanje ambalažnim otpadom i u toku je izrada studije za koju je angažovana renomirana konsultantska kuća iz Velike Britanije. Studija će nam dati odgovor koja kombinacija pametnog depozitnog sistema (DRS) i postojećeg sistema produžene odgovornosti proizvođača (EPR) je optimalna za Srbiju

Gotovo sve aktivnosti NALED-a u oblasti zaštite životne sredine prepoznate su u preporukama Sive knjige, a unapređenje sistema prečišćavanja otpadnih voda našlo je mesto i među 10 prioriteta

uzimajući u obzir ekonomske, socijalne i faktore zaštite životne sredine.

U pregovorima za pristupanje Evropskoj uniji, životna sredina izdvojila se kao oblast u kojoj će biti neophodna najveća ulaganja. Jedna od višegodišnjih preporuka Sive knjige jeste i uspostavljanje funkcionalnog Zelenog fonda koji bi pomogao projekte na državnom i lokalnom nivou.

Finansijski najzahtevnije svakako će biti ulaganje u upravljanje otpadnim vodama. Kroz projekat Javno-privatni dijalog za razvoj, podržan od USAID-a, ukazali smo na velike potrebe za investicijama u kanalizacionu mrežu i postrojenja za prečišćavanje, gde ćemo pomoć morati da potražimo u međunarodnim fondovima, ali i da puno radimo na pospremanju sopstvenog dvorišta kroz unapređenje inspeksijskog nadzora nad upravljanjem vodama i upoznavanje i pripremanje privrede i lokalnih samouprava na obaveze koje ih čekaju.

Najveći deo finansijskog tereta moraće da ponesu oni koji najviše zagađuju. Dosađajna poreska politika i politika naknada u ovoj oblasti bila je destimulativna za bilo kakve poduhvate na smanjenju zagađenja životne sredine. Zbog toga smo pripremili predlog koji će, posebno kada je reč o motornim vozilima i ispuštanju otrovnih gasova iz privrednih postrojenja, stimulisati zagađivače da ozbiljno porade na smanjenju štetnih emisija.

Bez papira kod lekara

Pandemija nam je pokazala koliko je važan elektronski pristup svim zdravstvenim servisima, a prvi preduslov za sve to je uspostavljanje eKartona

Iako ga na prvi pogled mnogi neće povezati sa unapređenjem poslovnog ambijenta, na zdravstveni sektor se u Sivoj knjizi godinama unazad redovno odnosi više od desetine preporuka. Sa pandemijom virusa COVID-19, značaj unapređenja procedura u zdravstvu više nikome nije nepoznanica.

Danas, tri godine pošto su „papirni“ recepti postali prošlost zahvaljujući uvođenju eRecepta, nema razloga da se na sličan način papirni zdravstveni karton ne zameni elektronskim, a svaki lekar kome se obratimo, bilo u privatnoj ili državnoj praksi, na klik stekne uvid u sve neophodne podatke o pregledima koje smo obavili, rezultatima koje smo prikupili i terapijama koje su nam prepisane. Odatle do eBolovanja

takođe je samo korak u daljem razvoju elektronskog zdravstva u Srbiji koje bi pojeftinilo i učinilo efikasnijim rešavanje izazova s kojima se građani i privreda susreću kako u redovnim okolnostima, tako i u kriznim momentima.

Uspostavljanje elektronskog zdravstvenog kartona s pravom se našlo na listi 10 prioriternih preporuka NALED-a u 13. izdanju Sive knjige i jedan je od mnogih elemenata koji su nam potrebni kada govorimo o strateškom pristupu razvoju eZdravstva u Srbiji. A strateški pristup se upravo dešava jer je na inicijativu Saveza za zdravstvo, Vlada Srbije oformila Koordinaciono telo za digitalizaciju zdravstvenog sistema u okviru kojeg ćemo zajedno raditi na razvoju novih elektronskih servisa.

Samo po sebi se razume da ni eKarton ni druge povezane usluge neće biti potpune bez integracije privatnog i javnog sektora zdravstva. Preporuka za povezivanje dva sistema jedna je od dugovečnijih u Sivoj knjizi i sa protokom godina jasno je da je njihovo uvezivanje neminovnost. Time bi se, između ostalog, na daleko efikasniji način koristila sredstva koja građani Srbije izdvajaju. Kapaciteti privatnih ustanova bili su na raspolaganju i tokom pandemije i mogli su značajno da rasterete javne ustanove i doprinesu povećanju kvaliteta usluge.

Da bi po efikasnosti javni zdravstveni

Građani Srbije izdvajaju 40 odsto novca za zdravstvo direktno iz svog džepa, što je jedan od najvećih procenata na zapadnom Balkanu, ali to nije garancija da dobijaju i najbolju uslugu

sistem parirao privatnom sektoru, neophodna je optimizacija kroz unapređenje plana mreže i upotrebe raspoloživih kapaciteta. S tim u vezi, preporuka Sive knjige je i da se sredstva kojima raspolaže zdravstveni sektor efikasnije troše unapređenjem sistema centralizovanih javnih nabavki.

Savez za zdravstvo dao je značajan doprinos i podršku Vladi Srbije na početku pandemije. U martu, na samom početku vanrednog stanja, identifikovali smo i predložili 15 hitnih mera za zdravstvo, a potom u junu još 10 mera kako bi se ublažili negativni efekti pandemije.

Možda smo bili i proroci s obzirom na to da smo, prepoznajući potrebu modernizacije zdravstva i njegove pripreme za buduće izazove, u februaru prošle godine, objavili prvo specijalno izdanje - "Siva knjiga zdravstva" – sa 50 preporuka za unapređenje ključnih administrativnih prepreka s kojima se susreću građani i privreda u zdravstvu. Pandemija koja je usledila mesec dana kasnije stavlja resorne institucije pred obavezu da ovu publikaciju stave visoko na svoju agendu.

Bez prečica

Pfizer je udružio svoj vrhunski razvoj vakcine, moćnu proizvodnju i distributivnu mrežu sa stručnošću kompanije BioNTech u oblasti inovativne mRNA tehnologije za razvoj, proizvodnju i distribuciju velikih količina kvalitetne vakcine protiv virusa COVID-19 u rekordnom vremenu

Zbog hitnosti tokom pandemije, Pfizer je rizikovao, ulažući više od 2 milijarde dolara u klinički razvoj i proizvodnju paralelno i u velikom obimu. „Srećan sam što je naša saradnja između privatnog i javnog sektora bila u velikoj meri uspešna“, kaže Rocha.

Srbija je bila jedna od prvih pet zemalja na svetu koje su potpisale ugovore i dobile vakcine kompanije Pfizer i jedna od prvih koje su počele sa imunizacijom. Da li to znači da je Vlada Srbije našla način da ubrza rešavanje administrativnih pitanja?

Od početka smo znali da će bezbedna i delotvorna vakcina biti najvažnija za okončanje pandemije. Bliskom saradnjom sa regulatornim i zdravstvenim organima širom sveta, uključujući agenciju EMA u Evropi i Vladu Srbije, skratili smo periode koji obično traju godinama na nekoliko meseci, a one koji traju mesecima na nekoliko nedelja. Razgovori između kompanije Pfizer i Vlade Srbije počeli su sredinom 2020. godine i drago nam je što je od prve interakcije Vlada Srbije pokazivala veliko razumevanje za težinu situacije i potrebu za brzim i jasnim odlukama.

Većina industrije se čitave godine suočavala sa izazovima, ograničenjima

i poteškoćama, dok su farmaceutske kompanije, uključujući i Pfizer, bile u nešto boljem položaju, zar ne?

Zbog hitnosti tokom pandemije, Pfizer je rizikovao, ulažući više od 2 milijarde dolara u klinički razvoj i proizvodnju paralelno i u velikom obimu.

Pacijenti i nauka su bili u centru naših napora i nismo koristili prečice, već smo inovativno radili na preduzimanju ključnih koraka u procesu paralelno, pre nego na uobičajenom postepenom pristupu. Zbog toga smo mogli da se krećemo brzinom nauke i da uradimo ono što se činilo nemogućim: za manje od godinu dana napravili smo potpuno novu vakcinu protiv virusa COVID-19 koja je odobrena i preporučena u Evropi i od strane nadležnih organa širom sveta.

Obezbeđivanje ove nove vakcine za pacijente širom sveta zahtevalo je jedinstvenu saradnju između privatnog i javnog sektora – sa zadovoljstvom izjavljujem da je ta saradnja bila u velikoj meri uspešna.

Pfizer je član Saveza za zdravstvo NALED-a koji spaja aktere iz industrije i lokalnih uprava. Koji je cilj tog saveza?

Svojim angažovanjem u NALED-u, Pfizer želi da ponudi svoje znanje i stručnost u oblasti zdravstvene zaštite. Verujemo

da to što naši zaposleni dobro poznaju zdravstveni i farmaceutski sistem u Srbiji može da doprinese Sivoj knjizi zdravstva na efikasan i detaljan način.

Mogu li preporuke NALED-ove Sive knjige zdravstva pomoći Vladi Srbije u izradi onlajn sistema za elektronsku zdravstvenu zaštitu i optimizaciji mreže zdravstvenih ustanova? Da li se važnost takvih reformi najbolje pokazuje u vanrednim okolnostima kao što je pandemija?

Za manje od godinu dana napravili smo vakcinu za Covid-19 koja je odobrena i preporučena u Evropi i širom sveta

U NALED-ovoj Sivoj knjizi nalazi se nekoliko preporuka za optimizaciju zdravstvene zaštite i njene administracije u Srbiji. Takozvano elektronsko zdravlje će, uz intenzivniju digitalizaciju, definitivno stvoriti buduće sisteme zdravstvene zaštite. Nama u kompaniji Pfizer je jako drago što smo deo te inovacije i što doprinosimo boljim zdravstvenim ishodima za pacijente svojim znanjem, veštinama i iskustvom.

Posvećeni životu

U kompaniji Pfizer već **171 godinu** doprinosimo poboljšanju zdravlja i blagostanja u svim fazama života stručnošću i stalnim napretkom u nauci. Suočavamo se sa novim bolestima i zdravstvenim izazovima i tražimo rešenja za zdravu budućnost novih generacija. Kad obnovimo ili poboljšamo zdravlje pojedinca, dobro smo obavili svoj posao.^{1,2}

U potpunosti posvećeni brizi o životu.

Pfizer SRB d.o.o., Trešnji nog cveta 1/VI, 11070 Novi Beograd
tel. 011 363 0000, email: office_serbia@pfizer.com

171 ¹⁸⁴⁹
GODINA
²⁰²⁰

Iza svakog uspeha našeg sistema stoji posvećen tim

Od akvizicije najuglednijih i najstarijih privatnih zdravstvenih ustanova u zemlji, pa do postepenog širenja usluga, za samo osam godina MediGroup je uspeo da ponese titulu najvećeg privatnog zdravstvenog sistema u zemlji. Danas predstavlja primer dobre zdravstvene prakse, ali i sistema koji je u prethodnom periodu zabeležio značajan rast i razvoj

Onačinu na koji je nastao, izazovima korporativnog poslovanja, ali i budućim ciljevima, za *CORD* magazin govori **Dejan Pešić, generalni direktor MediGroup sistema i potpredsednik NALED-ovog Saveza za zdravstvo.**

Da li je postojao neki model po kojem je stvaran MediGroup sistem? Sa kakvom ste idejom 2013. godine ušli u akviziciju najuglednijih i najstarijih privatnih zdravstvenih ustanova u našoj zemlji?

Tokom prve decenije 21. veka, u zemljama Centralne i Istočne Evrope postepeno je dolazilo do konsolidacije prilično razduženih privatnih zdravstvenih ustanova. Tržišta su bila izuzetno fragmentisana i jedini način za uspostavljanje njihove efikasnosti bilo je udruživanje, odnosno konsolidacija. Mi smo uočili ove trendove i krenuli sa

idejom da MediGroup postane ono što je danas, ali i ono što će biti narednih godina - tada smo imali cilj da budemo najveći privatni zdravstveni sistem i to smo i uspeali da ostvarimo. Integracija ustanova sa najvećom tradicijom u privatnom zdravstvu u Srbiji, sa brojnim novootvorenim zdravstvenim ustanovama širom zemlje, pokazala se kao dobitna. Taj strateški pravac omogućio nam je da uspešno objedinimo u visoko funkcionalan i efikasan sistem: bolnice, domove zdravlja, laboratorije i apoteke pod jedinstvenim brendom MediGroup.

MediGroup je najveći privatni zdravstveni sistem u Srbiji i regionu. Šta ga čini tako velikim? Da li je to više od 1150 stalno zaposlenih, preko 1000 konsultanata, 16 medicinskih ustanova ili najsavremenija oprema? Šta biste posebno izdvojili?

Sve navedene brojke čine nas onim što jesmo. Ono što nas izdvaja su ekspertske medicinske timove i najsavremenija oprema zahvaljujući kojima ćemo obaviti više od 1.000.000 procedura u ovoj godini.

U prethodnom periodu duplirali ste broj ustanova i broj korisnika, a pritom niste ugrozili ni kvalitet usluga, ni stepen zadovoljstva pacijenata i zaposlenih. Uspeli ste ono što je malo ko pre vas. U čemu je tajna Vašeg uspešnog poslovanja?

Naš tim čini pažljivo izabran i izuzetno stručan medicinski i tehnički kadar, kao i profesionalni menadžment usmeren na dostizanje strateških ciljeva MediGroup-a koji prate principe i visoke standarde najboljih internacionalnih praksi. Kada imate iza sebe jedan takav tim, u budućnosti možete očekivati još

veći uspeh. Naš sistem ima strukturu koja je sastavljena od izuzetno kvalitetnih profesionalaca. U Srbiji postoji manjak kadrova u menadžmentu u zdravstvu, jer naša zemlja praktično nema fakultet koji se bavi ovom profesijom i koji stvara ljude koji su stručni da obavljaju taj posao. Iz tog razloga, važno je izabrati najkvalitetnije pojedince koji su polivalentni u smislu lične edukacije, puni entuzijazma i kao takvi spremni da "uskoče" u različite kontekste. Naš tim čine upravo takvi ljudi, oni koji imaju sposobnost da brzo savladaju novi kontekst, duboko uđu u njega i da na kraju to prenesu na nove ljude koji takođe na taj način razmišljaju. Sve to nam omogućava da razvijemo jedan dalekosežan pogled i strategiju za naš sistem gde se jasno zna šta su nam ciljevi i šta tačno treba da uradimo da bismo ih i ostvarili.

Šta su reformski prioriteti NALED-ovog Saveza za zdravstvo čiji ste potpredsednik?

Prvo, velika mi je čast i zadovoljstvo što imam priliku da doprinesem promena svojim znanjem i iskustvom. Reformski prioriteti NALED-ovog Saveza za zdravstvo u narednom periodu su razvoj eZdravstva, zatim uspostavljanje stalnog mehanizma za javno-privatni dijalog u ovoj oblasti, i na kraju, integracija javnog i privatnog zdravstvenog sektora. Svi ovi prioriteti postavljeni su u cilju olakšanog pristupa zdravstvenim servisima, ali i dostizanja boljeg kvaliteta zdravstvenih usluga primenom tehnologije i povezivanjem sistema.

Dokle se odmaklo sa planiranom digitalizacijom zdravstvenih usluga kroz unapređenje elektronskog zakazivanja pregleda i uvođenje e-Kartona i eDoznaka?

Postoji velika odlučnost i spremnost Vlade Republike Srbije, koja je alocirala resurse da se digitalizacija zdravstvenih usluga zaista i dogodi. Aktivno se radi na izradi programa akcionog plana za digitalizaciju u zdravstvu i uspostavljanje jedinstvenog elektronskog zdravstvenog kartona.

Prema Vašem mišljenju, da li u narednih pet-šest godina može doći

MediGroup kontinuirano ulaže u razvoj sistema, opremu, prostor i edukaciju zaposlenih, čime je kreiran vrhunski nivo usluge za pacijente. Naš tim čini pažljivo izabran i izuzetno stručan medicinski i tehnički kadar, kao i profesionalni menadžment usmeren na dostizanje strateških ciljeva MediGroup-a koji prate principe i visoke standarde najboljih internacionalnih praksi.

do pune integracije privatnog sektora u zdravstveni sistem? Šta mislite, da li bi to dovelo do rešenja brojnih problema?

Postepena, planirana, strateška integracija apsolutno je nešto što može dovesti do rešenja. Postoje kapaciteti privatnog zdravstva koji nisu dovoljno iskorišćeni, a njihovom upotrebom mnogo više pacijenata dobilo bi, bez čekanja, zdravstveni tretman koji im je neophodan. Na primer: MR, CT, ugradnja endoproteze kolena i kuka,

koronarografija srca, samo su neke od procedura u kojima privatni zdravstveni sektor ima kapacitet da se bez odlaganja uključi.

„MediGroup“ je jedna od samo osam kompanija koje su u poslednjih 25 godina proglašene za Šampiona izvrsnosti u čak pet kategorija. Na koji način posmatrate priznanja i nagrade za odlično poslovanje i kvalitet usluga - da li je to sada za Vas uobičajena stvar?

Nagrade su uvek jedna vrsta izazova, pored zadovoljstva, one sa sobom donose i određenu odgovornost i to je način na koji posmatram sva priznanja koja smo do sada dobili. "Šampion izvrsnosti" svakako je priznanje koje ima posebno mesto u našem sistemu, a za nas veliku vrednost ima i činjenica da ova nagrada dolazi od respektabilne institucije, Privredne komore Srbije. Priprema za učešće u ovom konkursu podrazumevala je potpunu posvećenost celog tima MediGroup sistema - svi sektori su bili uključeni i zajedničkim snagama uspeali smo da ispunimo sve uslove koji su bili neophodni za dalji plasman. Naravno, svaka nagrada mi je važna i vredna na svoj način, ali ova je posebna jer je smatramo nagradom svih nas.

Gradimo moderan zdravstveni sistem

Za Sopharma Trading, članicu Sopharma AD Grupe, ulazak na srpsko tržište predstavlja prvu fazu ekspanzije na teritoriji Balkana, u sklopu strategije širenja internacionalnog poslovanja. Srbija je zemlja sa velikim potencijalom, kao što je potencijal za širenje kompanije veliki i dugoročan

Snaga i diferencijacija Sopharma Trading doo Beograd, prema rečima direktora Miloša Ristića, počiva na kulturi zasnovanoj na kompanijskim vrednostima i ljudima koji posvećeno grade jaku i prepoznatljivu regionalnu grupu

Da li je dolazak „Sopharma Trading“ u Srbiju bio dobar poslovni potez. Da li se investicija isplatila?

Naši dosadašnji rezultati odlični su u odnosu na postavljene planove. U 2020. godini smo ostvarili rekordan rast poslovanja, što je rezultat ulaganja i postavljanja organizacione strukture kompanije, koja je spremna da ostvari višestruki rast prihoda u narednih nekoliko godina. Pored naših akcionara, zadovoljni su i zaposleni u kompaniji u Srbiji, naši poslovni partneri i klijenti, koji su dobili pouzdanog i stabilnog dugoročnog partnera.

Da li je „Sopharma“, kao inovator i pionir u poslovanju u Bugarskoj, donela

i implementirala na srpsko tržište nove tehnologije i prakse?

Nakon kupovine srpske kompanije Lekovit, implementirali smo uspešnu poslovnu praksu koju smo godinama razvijali na matičnom tržištu u Bugar-

Naš zadatak je da brinemo o dostupnosti svih preparata na tržištu, a u kriznim vremenima dominiraju interesi očuvanja zdravlja populacije

skoj. Postavili smo organizacioni dizajn kompanije i strukturu koja ima veliku mogućnost za rast poslovanja i prihoda, implementirali smo novi ERP sistem i odabrali SAP, sa svim modulima i adaptacijama potrebnim za korišćenje u farmaceutskoj kompaniji, implementirali smo,

prvi u Srbiji poslovnu platformu Hybris, kao deo SAP-ovog rešenja za „business to business“ komunikaciju; proširili smo potencijal distributivnog centra Šabac; izgradili potpuno novi distributivni centar u mestu Pukovac i obezbedili maksimalnu pokrivenost juga Srbije; povećali brzinu i skoro pa duplirali broj isporuka u odnosu na period od pre tri godine.

Cilj vam je, kako ste svojevremeno najavili, da postanete lider u Srbiji i da potom taj model razvoja iskoristite kao osnov regionalne ekspanzije. Kako napredujete?

Napredujemo zaista jako dobro. Do kraja ove godine ćemo gotovo utrostručiti poslovne prihode u odnosu na period pre kupovine Lekovita. Osim na rastu prihoda i ukupnog poslovanja, radili smo i na razvoju čitave organizacije kompanije i distributivnih kapaciteta. Redovno snabdevamo gotovo sve apoteke i bolnice

u Srbiji i svakodnevno unapređujemo saradnju i povećavamo obim poslovanja.

Kupili ste „Lekovit“, otvorili ste distributivni centar u selu Pukovac kod Doljevca, postali ste prva zdravstvena kompanija u Srbiji koja je značajno uložila u digitalne usluge. Kakvi su Vam dalji planovi?

Dalji planovi su vezani za razvoj novog, potpuno automatizovanog distributivnog centra u Staroj Pazovi, razvoj marketinške podrške proizvodnim kompanijama u promovisanju njihovih preparata, registraciji novih lekova i modernih terapija koje će biti budućnost u savremenom zdravstvenom sistemu, vertikalnu saradnju po pitanju marketinga, distribucije, regulatornih aktivnosti i razvoja proizvoda sa našom proizvodnom kompanijom u sastavu Sopharma AD grupacije, kao i sa našim partnerskim proizvođačima. Tehnologija koju koristimo i koju ćemo tek implementirati u novom distributivnom centru, poslednja je reč tehnologije na svetskom nivou.

Nagomilani dugovi zdravstvenih ustanova i apoteka, birokratija, nedovoljna dostupnost lekova i zdravstvenih usluga neki su od najvećih problema srpskog zdravstva. Kakva rešenja predlaže NALED-ov Savez za zdravstvo, čiji ste član?

Jako puno rezultata je postigao Savez za zdravstvo i ponosni smo na članstvo u NALED-u. Postignuti rezultati u naplati zaostalih dugovanja, uređenju privrednog ambijenta, regulatorna rešenje u sistemu zdravstvene zaštite, stalni napori na poboljšanju usluga u ukupnom sistemu zdravstvene zaštite i dostupnosti proizvoda su ključni cijevi Saveza. Transparentnost u poslovanju, održivi sistem zdravstvene zaštite, podrška i partnerstvo između privatnog i državnog sektora su ključni preduslov za funkcionalnost zdravstvenog sistema jedne zemlje. Zajedno gradimo moderan zdravstveni sistem koji će odgovoriti na sve izazove. I tokom pandemije su članice Saveza za zdravstvo pokazale jedinstvo i odgovornost i u otežanim uslovima obezbedile funkcionalnost i snabdevenost celokupnog zdravstvenog sistema.

Kako zdravstveni sektor učiniti konkurentnijim, funkcionalnijim i atrak-

tivnijim? Kako građanima obezbediti veću dostupnost i efikasnost zdravstvene zaštite?

Ključne pretpostavke konkurentnosti i funkcionalnosti su slobodna trgovina, transparentnost, otvorenost zdravstvenog sistema Srbije za primenu savremenih terapija u skladu sa svetskim trendovima i poštovanje zakona slobodne konkurencije na tržištu. Liberalizacijom poslovanja i većom konkurencijom pogotovo stranih kompanija, otklanjaju se neke od postojećih barijera za fer i slobodno snabdevanje tržišta kao alternativa ekskluzivnim dogovorima nekih kompanija sa jednom ili malim brojem distributivnih kompanija.

Taj proces još uvek usporeno teče u Srbiji, ali se svakodnevno menja. Nastavljamo sa ulaganjem u srpsko tržište jer vidimo perspektivu evropskih standarda poslovanja, veliki potencijal za rast celokupnog sektora zdravstvene zaštite i u budućnosti.

Čini se da smo se uprkos velikim administrativnim preprekama dobro snašli u uslovima pandemije. Kako to objašnjavate?

Zdravstveni sistem Srbije je prilično dobro postavljen i nesumnjivo je Vladi zaštita zdravlja građana tokom pandemije bila visoko prioritetan cilj. Stepem prilagodljivosti i fleksibilnosti celog sektora zdravstvene zaštite je potvrđen brzom

Jako puno rezultata je postigao Savez za zdravstvo, zbog čega smo veoma ponosni na članstvo u NALED-u

reakcijom svih učesnika. Naš zadatak je da svakodnevno brinemo o dostupnosti svih preparata na tržištu, a u kriznim vremenima dominiraju interesi očuvanja zdravlja populacije, pa je naša društvena obaveza da sve resurse stavimo na raspolaganje potrebama zdravstvenog sistema. U otežanim uslovima ograničenog kretanja, ograničenog radnog vremena apoteka, posebnog režima rada u COVID ambulanzama i bolnicama, pronalazili smo načine da sve potrebne lekove, medicinska sredstva i ostale preparate dostavimo prema potrebama apoteka i bolnica, a u skladu sa potrebama očuvanja zdravlja krajnjih korisnika. Noćni rad, prekovremeni rad, svakodnevna dezinfekcija svih magacina i transportnih vozila, zaštitna oprema za sve zaposlene, prevencija i potpuno poštovanje mera Vlade Republike Srbije o suzbijanju širenja pandemije su bili osnovni postulati održivosti poslovanja naše kompanije, a ujedno i doprinos održanju i očuvanju nesmetanog funkcionisanja zdravstvenog sistema.

OPŠTINE I GRADOVI PO MERI PRIVREDE

Certifikacija opština i gradova sa povoljnim poslovnim okruženjem u jugoistočnoj Evropi (BFC SEE) daje lokalnim samoupravama plan reformi i jasne smernice kako da kreiraju dobru poslovnu klimu i uvedu međunarodno priznate standarde efikasne i transparentne administracije. Za privredu i investitore, BFC SEE obezbeđuje stabilno i predvidivo poslovno okruženje i pomaže u identifikovanju lokacija koje nude najbolje uslove za investiranje i razvoj.

Naš prioritet je razvoj poslovne infrastrukture

ALEKSANDAR PAJIĆ,
GRADONAČELNIK ŠAPCA

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE, ZDRAVLJE I OBRAZOVANJE

Zaštita životne sredine u Šapcu takođe je prioritet gradske uprave i prve korake već smo preduzeli postavljanjem mobilne automatske stanice za kontrolu kvaliteta vazduha na glavnom gradskom trgu, a izdvajaju se i značajna sredstva kako bi Zavod za javno zdravlje mogao da meri stepen zagađenja na nekoliko tačaka. Potencijal vidimo i u korišćenju čistijih energenata. Kako je na gasovodnu mrežu priključeno samo 30% mogućih korisnika, rešenje vidimo u smanjenju cene priključka. Važan segment unapređenja života na lokalnu jeste i ulaganje u zdravstvenu zaštitu, što je naročito izraženo u ovim teškim vremenima, a to je ono što iz dana u dan radimo, kako u Opštoj bolnici, tako i u Domu zdravlja. Pored toga, stalna ulaganja moraju biti usmerena i u obrazovanje kako bismo deci obezbedili sve uslove za sticanje znanja. Želimo da imamo obrazovanu i stručnu radnu snagu koja će nam omogućiti da Šabac postane grad budućnosti u kojem mladi žele da žive i rade, a visokotehnoške kompanije da investiraju.

Metaloplastika, šabački vašar, Tekeriški peškir, Narodni muzej, najveća industrijska zona u Srbiji, najmoderniji pogon za prečišćavanje otpadnih voda. Lista jedinstvenosti Šapca sve je duža i duža, a veliki razvojni planovi novog rukovodstva garantuju da će naš grad biti prepoznatljiv i kao najpoželjnija poslovna destinacija u Srbiji.

NOVI AUTO-PUT, MOST I PRISTANIŠTE

Poziciju lidera ekonomskog razvoja želimo da obezbedimo završetkom najvažnijih infrastrukturnih projekata. Pre svega, to su kapitalne investicije, izgradnja autoputa Ruma – Šabac, novog mosta preko Save i brze saobraćajnice prema Loznici koja će nas povezati sa našim najvećim autoputevima – Miloš Veliki i Koridor 10. Put do Beograda biće skraćen na 40 minuta. Pored toga, u planu je izgradnja pristaništa, čime će Šabac postati drugi grad na Savi u kojem će postojati međunarodni rečni putnički saobraćaj. Zahvaljujući viziji predsednika Aleksandra Vučića i spremnosti za ogromna ulaganja u putnu infrastrukturu, Šabac će u oktobru 2023. godine, kada se očekuje završetak radova, širom otvoriti vrata novim investitorima i kroz brži razvoj obezbediti nova radna mesta i bolji standard građana.

KINEZI GRADE NOVU FABRIKU

Da stranci žele da investiraju u Šabac, pokazalo se i najavljenim otvaranjem novog pogona kineske kompanije „Mint automotiv“ u severozapadnoj industrijskoj zoni, što će posle dolaska japanskog „Jazakija“ predstavljati najveću investiciju za grad. Mnogo pažnje poklanja se skraćivanju vremena za dobijanje dozvola i uklanjanju prepreka za ulaganja. Jedinstveno upravno mesto u gradskoj upravi omogućava efikasno ostvarivanje usluga, kao i brzu i jednostavnu komunikaciju privrednika i Grada.

Zahvaljujući podršci Republike, obezbeđena su sredstva za proširenje vodovodne i kanizacione mreže, za izgradnju postrojenja za preradu otpadnih voda u gradu, prigradskim naseljima i selima na teritoriji grada Šapca.

Dobrodošli u grad preduzetništva i velike industrijske tradicije

Grad Čačak je administrativni, privredni, medicinski, obrazovni i kulturni centar Moravičkog okruga i veoma povoljna investiciona lokacija jer je u našem širem okruženju rastuće tržište od 16 miliona potrošača. Imamo bogato kulturno-istorijsko nasleđe, izuzetne turističke potencijale i dva fakulteta iz kojih izlaze visokokvalifikovani stručnjaci.

SAOBRAĆAJNI I PRIVREDNI CENTAR SRBIJE

Osnovna karakteristika privrede Čačka je razvijeno privatno preduzetništvo, uz podršku četiri udruženja privrednika, Naučno tehnološkog parka i Saveta za privredu Grada. Ključne prednosti grada sa stoletnom industrijskom tradicijom predstavljaju geografski položaj, dobra saobraćajna povezanost, ali i blizina aerodroma Morava.

Jedna od najznačajnijih investicija za razvoj grada poslednjih godina je izgradnja koridora 11 (E-763) koji povezuje Čačak sa Beogradom. Ako se uzmu u obzir skori završetak radova na deonici Preljina-Požega, početak radova na izgradnji auto-puta Preljina-Pojate i izgradnja brze saobraćajnice Mrčajevci-Kragujevac, položaj i značaj Čačka kao saobraćajnog i privrednog centra Srbije je neprocenljiv. U tom kontekstu, poslovne zone Preljina, Konjevići i Cer biće sve bitnije za privlačenje stranih investicija i za potrebe domaće privrede.

Paralelno sa privrednim razvojem, grad aktivno ulaže u projekte vodosnabdevanja, kanalizacija otpadnih voda, izgradnje sistema za prečišćavanje otpadnih voda, ali i u zdravstvo, obrazovanje, aktivnosti mladih, kulturu, turizam i sport.

OVČAR BANJA I GALERIJA NADEŽDE PETROVIĆ

Kulturno nasleđe i prirodne lepote u okolini grada čine Čačak izuzetnom turističkom destinacijom. U blizini grada nalazi se naša najveća znamenitost - čuvena Ovčar banja, Ovčarsko-Kablarska klisura, jezera i meandri Zapadne Morave. Termo-mineralni izvori banje i njeno lekovito dejstvo u lečenju reumatskih bolesti, kao i okruženje 10 srednjovekovnih manastira koji su ovom kraju doneli laskavi naziv Srpske Svete gore su nezaobilazna stanica za sve turiste.

Program razvoja turizma grada Čačka za period 2019-2024 ukazao je na naš veliki potencijal u ovom sektoru, a značajno je i da će Međuresorna radna grupa Vlade Srbije razmatrati razvoj turističkih potencijala predela izuzetnih odlika „Ovčarsko-kablarska klisura“. Još jedna naša prepoznatljiva znamenitost je i galerija naše čuvene slikarke Nadežde Petrović, čiji će opus ući na UNESCO listu.

MILUN TODOROVIĆ,
GRADONAČELNIK ČAČKA

DOBITNICI BFC SEE CERTIFIKATA

– Grad Čačak je u aprilu 2021. godine ispunio kriterijume Programa sertifikacije gradova i opština sa povoljnim poslovnim okruženjem u jugoistočnoj Evropi (BFC SEE) i dokazao da pruža usluge postojećoj privredi i potencijalnim investitorima po najvišim međunarodnim standardima. Takođe, Program lokalnog ekonomskog razvoja i Akcioni plan zapošljavanja, koje Čačak donosi, doprineće ekonomskom razvoju, otvaranju novih preduzeća i radnih mesta. Cilj nam je da se Čačak pozicionira kao snažan privredni centar u jugoistočnoj Evropi, da se podstakne uvođenje novih tehnologija i inovacija u proizvodne procese i poveća izvoz. Kada sve to postignemo, a hoćemo, naš grad će biti još bolja sredina za investiranje, poslovanje i život, najavljuje gradonačelnik Todorović.

Dodite u najveći centar zapadne Srbije

DR JELENA RAKOVIĆ RADIVOJEVIĆ,
GRADONAČELNICA UŽICA

POZIV TURISTIMA

Prirodne lepote čine užički kraj jednim od najlepših na Balkanu i predstavljaju veliki potencijal za razvoj zasnovan na turizmu. Seoskom turizmu se poklanja posebna pažnja, a veliko interesovanje posetilaca bude naše prepoznatljive znamenitosti: Nacionalni park Tara, Mokra Gora – Šargan, Park prirode Zlatibor, Potpečka pećina, kanjon reke Đetinje, Stari grad, Hidrocentrala pod gradom - prva centrala po Teslinim principima izgrađena u Evropi, kao i novi legat slikara Mihaila Milovanovića. U toku godine na teritoriji opštine održavaju se festivali međunarodnog renomea: filmski festival Kustendorf, Užičko leto, Zavičajni dani Mokre Gore, skokovi sa starog železničkog mosta, Žestival, Jugoslovenski pozorišni festival, Licidersko srce, Kolonija Zlakusa, Bienale Suva igla.

Približavanje autoputa Miloš Veliki Užicu daće snažan podsticaj daljem jačanju kapaciteta našeg grada kao regionalnog centra. Tome smo i sami doprineli kreiranjem dobre poslovne klime zahvaljujući sticanju sertifikata o povoljnom poslovnom okruženju (BFC SEE), čime smo iskazali opredeljenje za kontinuirani rad na razvoju i kvalifikovali se za podršku nacionalnih institucija i donatora.

SNAŽNA PODRŠKA PREDUZETNIŠTVU

Formiranje Jedinog upravnog mesta učinilo je našu upravu bržom, efikasnijom i boljom za građane i privredu i posebnu pažnju posvetili smo podršci preduzetništvu. Razvijen je Biznis inkubator centar koji je, u prostoru od 1600 m², dom za 15 firmi sa 120 zaposlenih. Delatnosti koje podržava inkubator su proizvodne, inovativne i intelektualne.

Takođe, kako bismo stimulisali preduzetništvo, grad Užice je propisao umanjene komunalne takse za 20% za obavljanje proizvodne delatnosti i za isticanje firme na poslovnom prostoru, dok je za delatnosti proizvodnje hleba i peciva umanjena 50%. Putem subvencija podstičemo i uspešnu realizaciju programa samozapošljavanja u saradnji sa Nacionalnom službom za zapošljavanje.

PUNO MESTA ZA INVESTITORE

Investitorima nudimo puno prostora za razvoj biznisa. Kao rezultat javno-privatnog partnerstva Grada Užice sa Valjaonicom bakra AD Sevojno i kompanijom Impol Seval AD, formirana je Slobodna zona Užice, jedna od 15 u Srbiji, u kojoj posluje osam firmi, uz značajne podsticaje kao što su uvoz opreme, sirovina i repro materijala bez plaćanja dažbina za proizvode namenjene izvozu, kao i oslobođenje od PDV-a na energente.

Grad Užice poseduje i radnu zonu Krčagovo u kojoj posluje veći broj privrednih subjekata i u planu je izgradnja Nove industrijske zone na Beloj Zemlji čija je najveća prednost pristup važnim saobraćajnicama na tromeđi Srbije, BiH i Crne Gore, a reč je o više od 30 hektara raspoloživog zemljišta. Izgradnja autoputa Miloš Veliki celom zlatiborskom okrugu otvara nove perspektive.

Uskoro će uslediti radovi koji će omogućiti da se Aerodrom Ponikve u potpunosti stavi u funkciju.

U našem velikom poslu daljeg razvoja Užice ćemo, kao vetar u leđa, koristiti sve evidentne reforme, napore i rezultate preduzete sa državnog nivoa, ali smo i sami spremni da se menjamo i reformišemo. Rezultati neće izostati.

Zašto smo najatraktivniji grad za ulaganje u regionu

Kada jedan grad ispunjava najviše međunarodne standarde povoljnog poslovnog okruženja sa gotovo maksimalnim rezultatom i po tome je najuspešnija lokalna samouprava u celom regionu, znajte da je razvoj poslovanja na tom mestu sigurna investicija

ČETIRI PEČATA KVALITETA

Od uspostavljanja Programa certifikacije opština sa povoljnim poslovnim okruženjem i njegovog proširenja na region jugoistočne Evrope (BFC SEE), grad Leskovac je četiri puta potvrdio da je razvio administraciju koja postojećoj privredi i potencijalnim investitorima nudi usluge najvišeg kvaliteta. Ove godine dobili smo četvrti certifikat sa više od 96% ispunjenosti kriterijuma, a u šest od 10 kriterijuma imali smo maksimalni učinak. To je, zajedno s opštinom Gradiška u BiH, najbolji rezultat u čitavom regionu.

GRAD AUTOMOBILSKE INDUSTRIJE I NAJBOLJEG ROŠTILJA

Leskovac je 2012. godine krenuo da sistemski brine o svom razvoju. Pripremljen je Lokalni akcioni plan zapošljavanja i formirana je funkcionalna Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj koja je uključena u komunikaciju sa postojećom privredom i potencijalnim investitorima. Grad se u privlačenju investicija vodio preporukom BFC programa i ciljao ulagače iz onih industrija u kojima imamo najviše potencijala. Zato su se posebno izdvojile investicije u automobilsku (južnokorejska Jura, britanski Aptiv i grčki Autostop), tekstilnu (turski Džinsi, nemački Falke i domaći Bim tex) i građevinsku industriju (IGM Mladost i Terastil), a među značajnim investicijama izdvaja se i DCP Hemigal. Jedinstvena turistička ponuda je još jedan adut grada Leskovca – od gastronomskih manifestacija kao što je Roštiljijada i lokalnih specijaliteta poput roštilja i ajvara, do poznatih znamenitosti – male hidroelektrane Vučje (druge najstarije u Srbiji), Caričinog grada, Muzeja tekstilne industrije i mnogih drugih.

RAZVIJENA INFRASTRUKTURA

Velikih investicija i razvijene privrede sigurno ne bi bilo da grad Leskovac nije stvorio optimalne infrastrukturne uslove za njihovo poslovanje, a tu posebno izdvajamo izgradnju gasovoda, centralnog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i gradskog kolektora, nove opremljene industrijske zone, regionalne sanitarne deponije Željkovac i vodosistema Barje. Važna je i strateška pozicija grada na Koridoru 10, na manje od tri sata udaljenosti autoputem od Beograda i Sofije, i četiri sata od izlaza na more u Solunu. Kako bi investitorima obezbedio što povoljnije uslove ulaganja, grad može da ponudi gradsko građevinsko zemljište bez naknade, oslobodi investitora plaćanja doprinosa za uređenje građevinskog zemljišta ili da umanja tu obavezu, kao i da oslobodi pojedina velika, srednja, mala pravna lica i preduzetnike plaćanja komunalne takse za isticanje firme.

DR SCI. MED. GORAN CVETANOVIĆ,
GRADONAČELNIK LESKOVCA

EKONOMSKE MERE UBLAŽILE SU POSLEDICE KRIZE NA LOKALU

-Ekonomska politika koju je država sprovela imala je važan uticaj na ublažavanje posledica pandemije, kako na teritoriji čitave Srbije, tako i na lokalnu.

U tom smislu je važno istaći brzinu kojom se naša ekonomija prilagođava novonastalim okolnostima, a kao lekar naglasio bih da je važno što Srbija u celokupnoj situaciji prednjači u vakcinaciji. Smatram da jedna od mera koja bi bila relevantna u ovim okolnostima jeste veći podsticaj domaćim investitorima, pre svega malim i srednjim preduzećima jer to doprinosi privrednoj aktivnosti i zapošljavanju.

Strateška pozicija je naš glavni adut

ZDRAVKO MLADENOVIĆ,
PRESEDNIK OPŠTINE BATOČINA

VAŽNA JE PODRŠKA DRŽAVE

Zadatak nas na lokalnu je da prepoznamo potrebe naših građana, a da država stvori ambijent pomoću koga bismo im obezbedili dobre uslove za život. I u tom smislu, država poslednjih godina zaista čini velike napore kako bi i male i nerazvijene opštine postale atraktivne za investicije. Podrškom opremanju industrijskih zona i pronalaženju stranih investitora država može veoma značajno da unapredi sveukupni ambijent u jednoj maloj opštini kao što je Batočina. S druge strane, ne treba zanemariti ni ulaganja u infrastrukturu, putnu i komunalnu, kao i u objekte javne namene, za koje je država pre nekoliko godina razvila snažan mehanizam pomoći lokalnim samoupravama preko Kancelarije za upravljanje javnim ulaganjima.

U krugu od 30 kilometara oko Batočine živi 400.000 ljudi. Nalazimo se u neposrednoj blizini Koridora 10, na sat vremena od Beograda i imamo dve industrijske zone. Takav potencijal moramo i znamo kako da iskoristimo.

DVE INDUSTRIJSKE ZONE

Ključni prioriteti opštinskog rukovodstva su ulaganje u infrastrukturu, a naročito u izgradnju sopstvenog vodovodnog sistema, izgradnju kanalizacione mreže i regulaciju otpadnih voda. Takođe, da bismo privrednicima i potencijalnim investitorima pružili dobre uslove za ulaganje, neophodno je da mislimo i na poslovnu infrastrukturu, a tu pre sve svega imamo na umu završetak opremanja naše dve industrijske zone i stvaranje ambijenta za privlačenje investicija kako bi se smanjila nezaposlenost. Smanjenje nezaposlenosti je svakako na samom vrhu liste prioriteta i veoma pozitivno ocenjujem obim i brzinu sprovođenja reformi, jer zaista omogućuju investitorima da lakše realizuju svoja ulaganja.

IDEALNA POZICIJA ZA RAZVOJ BIZNISA

Opština Batočina ima izuzetno povoljan geografski položaj i to je naš glavni i do sada nedovoljno iskorišćeni adut. Nalazimo se na najvećoj saobraćajnici u našoj zemlji, tačno smo na pola puta između Beograda i Niša i praktično smo nezaobilazna stanica na ulazu u regionalni industrijski centar kakav je Kragujevac. Radimo na tome da iskoristimo svoje potencijale za izgradnju proizvodnih pogona ili distributivnih centara u jednoj od dve naše industrijske zone. Jedan od naših glavnih promotera je i preduzeće Brzan Plast, jedini prerađivač otpadne plastike u Srbiji. Porodična firma osnovana na teritoriji naše opštine pravi je primer kako kvalitetni biznisi mogu uspešno da se razvijaju u našoj sredini, a tu su i kompanije kao što je Grah automotive, Aluroll, Polipak i drugi. Poljoprivreda je naša glavna privredna grana i puno ulažemo kroz subvencije, a svoje šanse vidimo i u ulaganju u turizam i kulturu odnosno narodno stvaralaštvo

KAD STE U BATOČINI OBAVEZNO POSETITE...

Sve koji žele da saznaju više o Batočini uvek ćemo usmeriti ka selu Brzanu kako bi videli crkvu Brvnaru koja datira još od 1822. i čiju je izgradnju pomogao knez Miloš Obrenović. Crkva je spomenik kulture i služila je više od 100 godina do izgradnje nove, a sada je nezaobilazno mesto za goste iz cele Srbije i stanovnike Batočine. Takođe, na teritoriji naše opštine nalazi se i Jerinina pećina, nastala u doba paleolita, oko 25.000 p.n.e. Predstavlja jedan od najstarijih arheoloških lokaliteta i jedno od prvih mesta praživotu u Srbiji.

ČLANOVI NALED-A SKICIRALI AGENDU ZA VLADU SRBIJE

Na 13. godišnjoj konferenciji o ekonomskim reformama u Srbiji, članovi NALED-a imali su priliku da premijerki i resornim ministrima skiciraju agendu Vlade Srbije za narednih godinu dana. Odabirom tri ključne preporuke među 10 prioriternih, svojim glasovima poslali su poruku u kom pravcu je potrebno fokusirati reformske aktivnosti u cilju postizanja najvećih efekata na unapređenje uslova poslovanja.

BROJ PREPORUKE	NAZIV PREPORUKE SIVE KNJIGE	NADLEŽNO MINISTARSTVO	PROCENAT GLASOVA
1.3	Smanjiti opterećenje zarada	Ministarstvo finansija	56%
13.16	Unaprediti sistem prečišćavanja i kontrole otpadnih voda	Ministarstvo za zaštitu životne sredine Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	49%
3.3	Uspostaviti elektronski zdravstveni karton	Ministarstvo zdravlja	38%
1.24	Uvesti bezgotovinsko plaćanje taksi i naknada bez dokazivanja uplate	Ministarstvo finansija	27%
13.4	Omogućiti izdavanje objedinjenog uverenja o plaćenim porezima	Ministarstvo finansija Kancelarija za IT i eUpravu	19%
7.1	Uvesti online registar poljoprivrednih gazdinstava i podsticaja (eAgrar)	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	18%
14.1	Ukinuti suvišnu birokratiju u deviznom poslovanju	Narodna banka Srbije	18%
5.2	Ukinuti naknadu za konverziju zemljišta u pravo svojine	Ministarstvo građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture	16%
1.23	Uspostaviti javni elektronski registar neporeskih nameta	Ministarstvo finansija	14%
4.5	Proširiti pojednostavljenu prijavu sezonskih radnika	Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja	13%

Prioritetne preporuke za dan posle

U ovim izazovnim vremenima kada se suočavamo sa posledicama pandemije, a istovremeno moramo da razmišljamo o danu posle i potrebi da imamo što brži i održiviji privredni rast i stvorimo nova radna mesta, izabrali smo deset prioriteta preporuka za Vladu Srbije za koje smatramo da su sistemske i reformske

Izbor na prvi pogled i nije bio težak jer su se u top 10 našle preporuke koje imaju uticaj na najveći deo privrede i građana, bilo da njihovo rešavanje smanjuje finansijske izdatke, bilo da im značajno ubrzava prolazak kroz administrativne procedure eliminišući potrebu da idu pred šaltere ili prolaze nepotrebne birokratske korake.

FINANSIJSKA STRUKTURA

Najdugovečnija po svom stažu u Sivoj knjizi je i privredi najbitnija preporuka za smanjenje poreskog opterećenja zarada. U istraživanjima NALED-a, dve trećine privrednika baš visinu poreza i doprinosa na zarade radnika vidi kao najveću prepreku u poslovanju i smatraju da je to obaveza čije se plaćanje najčešće izbegava. Ova preporuka je od 2015. godine i jedna od ključnih mera Nacionalnog programa za suzbijanje sive ekonomije. Iako su dosadašnje postepene izmene dovele do toga da je opterećenje neto zarade sa 63% koliko je iznosilo u 2018. godine smanjeno na 61% koliko iznosi u 2020, to nije dovoljno da bi se eliminisala

siva ekonomija u ovoj oblasti i zato imamo situaciju da se, prema procenama samih privrednika, kod najmanje četvrtine radnika deo ili cela zarada isplaćuje na ruke. Smanjenje poreskog opterećenja zarada jeste veoma zahtevna reforma i zato predlažemo da se uvede progresivno oporezivanje zarada, tako da najniže zarade budu značajno manje opterećene i da se razmotri ukidanje doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje uz uvođenje Beveridžovog modela finansiranja zdravstvene zaštite iz opštih poreza. Time bi se obezbedila zdravstvena zaštita za sve građane Srbije bez obzira na njihov radni status, povećala konkurentnost naše privrede zahvaljujući nižim troškovima rada, administrativno rasteretili i država i privreda i građani, jer više ne bi bilo potrebe za overom zdravstvenih knjižica, i povećala kontrola trošenja sredstava za ključna i neophodna ulaganja u zdravstvo. Podaci ukazuju da je više od 98% građana zdravstveno osigurano po različitim osnovama, dok nešto više od polovine građana (55%) plaća doprinose za zdravstveno osiguranje, pa bi ova reforma

mogla da se koncipira tako da ne optereti dodatno budžet (5% novih korisnika), a pomogla bi da svi građani dobiju pravo na zdravstveno, dok bi privreda konačno dočekala osetniju promenu poreske politike koja bi mogla da dodatno podstakne ekonomski razvoj.

ELEKTRONSKI REGISTAR NEPORESKIH NAMETA

Uspostavljanje elektronskog registra neporeskih nameta takođe je jedna od dugovečnijih preporuka Sive knjige. Prvi značajniji korak u reformi neporeskih nameta učinjen je 2018. godine usvajanjem Zakona o naknadama za korišćenje javnih dobara, ali je oblast koja se odnosi na takse i ostale dažbine ostala nedovoljno uređena, što i dalje ima negativan uticaj na predvidivost i transparentnost fiskalnog sistema. Neophodno je uspostaviti javni elektronski registar neporeskih nameta koji obuhvata sve republičke, pokrajinske i lokalne dažbine, a ima konstitutivno dejstvo. To bi značilo da određeni neporeski namet može da se naplati

samo ukoliko je unet u elektronski registar. Time bismo mi kao građani i privreda znali šta plaćamo i zbog čega, a s druge strane time bi se povećala kontrola prihoda svih korisnika javnih sredstava. Tokom prošle godine, zajedno s kompanijom KPMG i uz podršku USAID-a, popisali smo gotovo 1.200 neporeskih nameta na republičkom nivou i skrenirali sistem naplate administrativnih i komunalnih taksi i naknada na lokalnom nivou. Pripremamo koncept reforme i registra kako bismo resornim institucijama, stručnoj i široj javnosti tokom ove godine prikazali njegov izgled i sve prednosti postojanja jedne ovakve jedinstvene i svima dostupne evidencije.

Primeri pravih antibirokratskih preporuka su predlozi za uvođenje bezgotovinskog plaćanja taksi i naknada i objedinjavanje poreskih uverenja. Jasno je da bi uvođenje bezgotovinskog plaćanja obaveza prema državi obezbedilo značajne uštede vremena i novca svim građanima i privrednicima, ali dovelo i do ukidanja još jednog relikta prošlosti – uplatnice – zbog koje smo decenijama pravili krugove od šaltera do pošte i nazad. Kada je reč o predlogu za objedinjavanje poreskih uverenja koja izdaje Poreska uprava i lokalne poreske administracije, to je logičan nastavak digitalizacije postupka pribavljanja ovih dokumenata. Naredni korak bi bila mogućnost da se dva dokumenta spoje u jedan, dobiju elektronski, bez plaćanja takse, čime bi bila otklonjena i neugodna situacija u kojoj vam važenje jednog uverenja istekne dok pribavite drugo.

JAVNO ZDRAVLJE

Jedan od najvažnijih prioriteta je i uspostavljanje elektronskog zdravstvenog kartona. Reč je takođe o jednoj od preporuka koje imaju uticaj na celokupno stanovništvo. Benefit je jasan, podaci o zdravstvenom stanju, analizama i terapijama, pratili bi pacijenta u bilo kojoj zdravstvenoj ustanovi da se nađe, bez obzira da li je reč o državnoj ili privatnoj praksi. Ponavljanje pregleda, ponavljanje laboratorijskih analiza, vraćanje u dom zdravlja po nove upute, sve bi to postalo stvar prošlosti.

Ovoj preporuci po značaju za očuvanje života i zdravlja građana možemo pridodati i preporuku za unapređenje prečišćavanja otpadnih voda. Ako imamo u vidu da u Srbiji postoji tek desetak savremenih pogona za prečišćavanje, a da nedostaje više od 300, jasno je koliko smo ovde daleko od cilja. Ipak,

prvi korak je olakšati privredi da poštuje svoje obaveze u ovoj oblasti i osnažiti inspekcijski nadzor nad poštovanjem propisa, a potom potražiti i izvore finansiranja neophodnih investicija. Podrška države za izgradnju još 28 pogona jeste signal da se o ovoj temi itekako razmišlja.

Jedna od reformi na kojoj intenzivno radimo jeste proširenje pojednostavljene procedure prijave sezonskih i povremenih radnika na nove delatnosti kao što su građevinarstvo, turizam i ugostiteljstvo i poslovi u kući. Imajući u vidu pozitivne efekte uvođenja ovakvog rešenja u sektoru poljoprivrede, gde je za dve godine zahvaljujući elektronskoj proceduri, čije je uvođenje podržao GIZ, evidentirano i u legalne tokove uvedeno 44.000 sezonaca (za koje su plaćeni porezi i doprinosi u iznosu od 590 miliona dinara), sa resornim ministarstvom radimo na proširenju ovog sistema i na druge poslove. Radnici koji godinama, pa čak i decenijama obavljaju ove poslove na crno dobili bi pravo na penzijski staž za dane angažovanja i zdravstvenu zaštitu u slučaju povrede na radu i ne bi gubili pravo na socijalna davanja, poslodavci bi dobili jednostavnu proceduru prijave radnika, a država manji obim sive ekonomije u radnim odnosima. O značaju ove reforme dovoljno govori da je kao prioritarna istaknuta i od MMF-a.

DIGITALIZACIJA AGROKULTURE

Među prioritete uvrstili smo i potrebu digitalizacije jednog tradicionalnog sektora kao što je poljoprivreda. Procedura registracije ili promene podataka poljoprivrednih gazdinstava pokazala se kao previše birokratizovana jer podrazumeva prikupljanje i dostavljanje podataka od kojih je dve trećine već u posedu državnih organa. Elektronski sistem koji smo nazvali eAgrar omogućio bi da se sve ove procedure, kao i podnošenje zahteva za subvencije, obave „iz fotelje“. Obuhvat ove reforme takođe bi bio značajan. Reč je o gotovo 400.000 poljoprivrednih gazdinstava kojima bismo olakšali i ubrzali dobijanje podsticaja.

S druge strane, obuhvat preporuke za ukidanje naknade za konverziju zemljišta u pravo svojine pre svega se ogleda u ekonomskom efektu. Od 2015. do 2019. godine država je na ime konverzije naplatila svega sedam miliona evra, a iznos u izgubljenim investicijama i radnim mestima može se meriti

desetinama, pa možda i stotinama miliona (gubitak različitih taksi naknada, poreza na dohodak, PDV-a, dobiti i dr). Konverzija je zaključala veliki deo građevinskog zemljišta jer privrednici ovaj namet vide kao zahtev da ponovo plate zemljište koje su već kupili, a čak i kada se odluče da uđu u proceduru, na rešenje čekaju godinama ili za plaćanje dobiju iznos koji ponekad premašuje i iznos koji su inicijalno platili. Jasno je da naknada za konverziju nije postigla svrhu zbog koje je uvedena i potrebno je ukinuti je kako bismo olakšali investiranje.

I na kraju, ako tražimo šampiona među preburokratizovanim procedurama, to je svakako Zakon o deviznom poslovanju. Dovoljno je reći da ovaj propis prate čak 33 podzakonska akta. Ovi akti nameću veoma restriktivne obaveze i kratke rokove, a dobar deo njih ne prati savremene tokove u poslovanju. Verovatno ne postoji nijedan privredni subjekt u ovoj zemlji koji posluje s inostranstvom, a koji ne bi podržao ovu reformu.

PODRŠKA U IMPLEMENTACIJI

Rešavanje samo 10 prioriteta preporuka Sive knjige 13 napravilo bi revoluciju u poslovnom okruženju Srbije, a to nije ni tako nedostižan cilj. Primera radi, za preporuke kao što su uspostavljanje javnog elektronskog registra neporeskih nameta ili proširenje pojednostavljene prijave sezonskih radnika već smo obezbedili finansiranje donatora i softversko rešenje. Ukidanje naknade za konverziju ili izmena Zakona o deviznom poslovanju jesu najvećim delom pitanje volje za promenom zastarelih propisa.

Uspostavljanje elektronskog zdravstvenog kartona, bezgotovinskog plaćanja taksi, eAgrara i objedinjavanja poreskih uverenja zahtevaju puno IT kreativnosti i inženjeringa, ali osim vremena potrebnog za izradu rešenja i testiranje, teško da bilo šta drugo može da bude suštinska prepreka njihovom rešavanju pa čak i promena odredaba nekoliko zakona ili podzakonskih akata.

Dok izgradnja pogona za prečišćavanje voda postavlja vrlo jasan cilj pronalaženja fondova iz kojih ćemo obezbediti nekoliko milijardi evra, koliko se procenjuje potrebno ulaganje u kanalizacionu mrežu i pogone, dotle je pronalaženje pravog i funkcionalnog modela smanjenja poreskog opterećenja zarada najdelikatniji i najdugotrajniji posao u sprovođenju prioriteta preporuka Sive knjige.

Hisense

OFFICIAL PARTNER OF UEFA EURO 2020™

LASER TV

L5
series

STVORITE POTPUNO NOVI SVET.